

Kronika města Litomyšle

Rok 2018

Úvod

Osmičkový rok. Právě tak by bylo možné označit rok, jehož příběhy se kronikář pokusil na následujících stránkách zaznamenat. Byl to rok, kdy jsme si připomínali osudové okamžiky našich moderních dějin - vznik Československa v roce 1918, dobu mnichovské krize 1938, komunistického převratu 1948 či okupace pěti států Varšavské smlouvy v roce 1968. Všechny tyto události ovlivnily také dějiny našeho města. Vlastně stále ovlivňují - pokud se v našich životech nestaly jen několika listy vytrženými z učebnice dějepisu.

Bylo by však chybou, kdyby se kronikář soustředil pouze na tyto milníky. Litomyšl má rovněž bohatou současnost, z níž vybral ty události, které jako historik považoval za důležité zaznamenat. Jistě mu mnohé uniklo, možná se někdy zmýlil. Snad se mu však podařilo zachytit alespoň kousek krásy a radosti, která se v nich zrcadlila. A snad v nich laskavý čtenář zahlédne také kus života, který kronikář nechtěl uvěznit do slov a vět, ale pokusil se jejich prostřednictvím vykreslit obraz města, jehož mohl být součástí. Snad nebude obrazem pýchy, která je leckdy Litomyšli předhazována, ale obrazem hrdosti a pokory, která jediná ukazuje cestu dál.

Město v roce 2018

Rok 2018 byl především rokem oprav a dokončování některých rozdělaných projektů, z nichž jedním z největších byla bezesporu přestavba ortoptiky na Středisko volného času. Hovořilo se však i o plánech do budoucna – parkovacím domu či domu pro seniory.

Rozpočet na rok 2018

Rozpočet města schválilo zastupitelstvo na svém jednání 17. prosince 2017 usnesením 140/17.¹

	Provozní	Investiční	Celkem
Příjmy roku 2018	278 019,40	12 501,00	290 520,40
Z toho předpokládané úvěry rozpočtového hosp.	0,00	0,00	0,00
Přijaté úvěry rozpočtového hospodaření	0,00	0,00	0,00
Financování ze zdrojů r. 2017			12 396,00
Celkem příjmy r. 2018	278 019,40	12 501,00	302 916,40
Výdaje roku 2018	238 740,40	56 657,00	295 397,40
Splátky úvěrů		7 519,00	7 519,00
Celkem výdaje r. 2018	238 740,40	64 176,00	302 916,40

Plány radnice na rok 2018

Celkový rozpočet města byl přibližně o 10% nižší než na předchozí rok, investice ve výši necelých 65 milionů pak ve srovnání s rokem 2017 zhruba poloviční. Příčinou byla ta skutečnost, že rozpočet na rok 2018 se přijímal oproti minulým letům již v prosinci, aby město nemuselo hospodařit v rozpočtovém provizoriu. Proto prosté srovnání úvodních čísel rozpočtu roku 2017 a 2018 není přesně vypovídající.

V roce 2018 se město chtělo věnovat především obnově a opravě stávajícího majetku. Největší plánovanou investicí bylo otevření nových prostor Střediska volného času (někdejšího Domu dětí a mládeže) v budově bývalé ortoptiky. V návaznosti na výše uvedené město počítalo s následnou rekonstrukcí a úpravami stávajících prostor DDM tak, aby byla navýšena kapacita II. mateřské školy. V roce 2018 město rovněž plánovalo zahájit práce na zateplení sportovní haly TJ Jiskra, což se nakonec podařilo, pracovalo též na studiích na vybudování parkovacích domů či sběrného dvora.

¹ Rozpočet města Litomyšle na rok 2018. *Wwww.litomysl.cz* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/soubor_zobraz.php?soubor=1513674749060_rozpocet-mesta-litomysl-na-rok-2018-vcetne-rozpisu-rozpocetu.pdf

Litomyšl na veletrzích cestovního ruchu

Litomyšl a turistický ruch – dva pojmy, které od sebe nelze oddělit. Aby turistů přijíždělo do našeho města stále více, je Litomyšl prezentována na nejrůznějších veletrzích cestovního ruchu, a to buď osobně pracovníky městského úřadu, nebo formou zastoupení sdruženími a organizacemi, jichž je členem – například Českým dědictvím UNESCO, Českou inspirací, Českomoravským pomezím, Destinační společností Východní Čechy či agenturou CzechTourism.

V roce 2018 Litomyšl nechyběla například na veletrzích Vakantie Utrecht, Regiontour Brno, Slovakiatour Bratislava, Holiday World (nejvýznamnější akce svého druhu nejen v České republice, nýbrž i v regionu střední Evropy), Infotour v Hradci Králové či na veletrhu Památky v Praze.

Architektonické krásy Litomyšle v Praze

Již před dvěma lety připravili David Vávra a Petr Volf výstavu s názvem „Litomyšl – hlavní město současné české architektury“, která byla v rámci Archimyšle 2016 představena v místním muzeu. Od 6. dubna do 21. října byla výstava k vidění také v Národním technickém muzeu v Praze.

V expozici Architektury, Stavitelství a Designu našli návštěvníci realizované projekty, příběhy budov, vzpomínky přímých účastníků, ale i plány do budoucna. Vernisáže se účastnila řada čestných hostů, včetně všech polistopadových starostů města, kteří se o rozvoj města zasloužili zásadním způsobem. Součástí výstavy byla rovněž projekce krátkého dokumentu Davida Vávry „V Litomyšli neměníme směr, jen občas střídáme starosty.“ Novinkou pak bylo zveřejnění brožury „Z šuplíku do šuplíku“, která obsahovala dosud nerealizované projekty. Žáci a studenti litomyšlských škol mohli výstavu navštívit zcela zdarma.

Nové značení v historickém centru

Na přelomu let 2017/18 nahradily původní značení v centru Litomyšle nové bílošedé cedule. Ty byly designovány tak, aby nenarušovaly okolí a respektovaly architektonický ráz historického centra.

Soutěž na proměnu okolí sochy Zdeňka Nejedlého

Zdá se, že je to nekončící příběh. Zdeněk Nejedlý – litomyšlský rodák, muzikolog, historik a komunistický politik stále rozděluje místní společnost. Může za to zejména Nejedlého socha od Jana Hány stojící před budovou základní školy na Zámecké ulici. Socha má oslavný charakter – ukazuje Nejedlého jako výrazně kladnou osobnost moderních dějin. Jenže Nejedlý je osobností plnou rozporů, mnohdy i kontroverzí – zejména kvůli jeho účasti ve vládě komunistického bezpráví. Část Litomyšlanů proto s ponecháním sochy před budovou školy nesouhlasí. Nic na tom nedokázal změnit fakt, že je socha od počátku 90. let doplněna tabulkou s vysvětlujícím textem historika Milana Skřivánka.

Na sklonku roku 2017 odsouhlasila Rada města Litomyšle záměr vyhlásit soutěž, v níž by umělci i občané mohli navrhnout způsoby, jak okolí sochy upravit a tím reflektovat také negativní skutky, jichž se Zdeněk Nejedlý dopustil. První kolo soutěže mělo skončit v březnu letošního roku, ale vzhledem k procesní náročnosti vyhlášení soutěže, jejíž součástí byl nutný souhlas ministerstva kultury pro vyjmutí sochy ze seznamu památek (město v tomto ohledu nakonec neuspělo), se vedení města rozhodlo prodloužit termín pro podání návrhů do prvního kola až do konce srpna 2018. Pro zadání platilo, že umělci nesměli zasahovat do stávající sochy – ta měla být pouze doplněna úpravou místa, případně uměleckým dílem připomínajícím období od roku 1948 do roku 1989.

V prvním kole se do soutěže přihlásilo dvanáct projektů. Sedm z nich však následně porota vyřadila z důvodu nerespektování některé z podmínek soutěže (ve většině případů šlo o fakt, že se se sochou v žádném případě hýbat nebude). Porota nakonec vybrala tři návrhy (bez uvedení konečného pořadí), které byly předány k posouzení radě města. V prvním navrhoval Jakub Grec jako symbol 24 obětí monstrprocesu Stříteský a spol. vztyčit kolem sochy stvolý o výšce 4,5 až 7 metrů. Trojice Matěj Hájek, Jindřich Ráfl a Jan Tůma přišla se strukturou povrchově upravených ocelových trubek připomínající mříže, která částečně sochu zakryje. Třetí z návrhů, který vytvořil Jaroslav Sedlák, počítal s tím, že by byla před sochu zasazena lípa, jež odcloní minulost a zachová historickou autentičnost. Předpokládaný rozpočet těchto projektů počítal s částkami 1,9 milionu korun, 4,2 milionu korun, resp. 88 tisíc korun.

V odborné porotě kromě představitelů města zasedli architekt Josef Plesot, výtvarník Jiří Příhoda, grafik Jiří Lammel, výtvarnice Veronika Šrek Bromová, historici Martin Bošík a Stanislav Vosyka, představitel Konfederace politických vězňů Jiří Kopřiva, advokát František Vyskočil, ředitel Základní školy Litomyšl, Zámecká 496 Petr Doseděl či historička umění Karina Kottová. Nechyběli též ředitelka Městské galerie Litomyšl Dana Schlaichertová a ředitel Regionálního muzea v Litomyšli René Klimeš.

Ačkoliv se předpokládalo vypsání druhého kola soutěže, Rada města Litomyšle jej nakonec nevypsala. Prostor kolem sochy Zdeňka Nejedlého tak dál zůstane „místem, kde si Litomyšlané přestávají rozumět“, jak trefně poznamenal deník Právo.

Dvacet pět let informačního centra

Informační centrum umístěné do modernizovaných prostor domu čp. 73 na Smetanově náměstí oslavilo v roce 2018 čtvrt století své existence. Návštěvníci v něm mohou nalézt bohatou nabídku propagačních materiálů, koupit vstupenky na kulturní akce, využít služeb copycentra nebo si vybrat z pestré nabídky litomyšlských suvenýrů. Informační centrum také pravidelně pořádá setkání se zástupci místních podnikatelů z oblasti cestovního ruchu a školení pro průvodce, jejichž služby nabízí turistům ve čtyřech jazycích – angličtině, němčině, francouzštině a ruštině.

Litomyšlské infocentrum patří k nejlepším informačním centrům v České republice, což potvrzují výsledky v nejrůznějších soutěžích. V letech 2003 a 2006 převzali jeho zástupci na pražském Žofíně prestižní ocenění, a to první místo v soutěži „O nejlepší soukromé informační

centrum v ČR“, od roku 2010 bylo šestkrát vyhlášeno nejlepším Informačním centrem Pardubického kraje (naposledy v letošním roce). Za velký úspěch lze také považovat jeho vysokou návštěvnost – na konci roku 2016 infocentrum obsloužilo již přes 100 000 klientů. Od roku 2014 rovněž úspěšně obhazuje certifikát Českého systému kvality služeb.

Ocenění za třídění odpadu ve městě

Litomyšl uspěla ve 14. ročníku soutěže „O křišťálovou popelnici“, když vyhrála v kategorii obcí nad 10 000 obyvatel, a zároveň se stala absolutním vítězem. Pavel Jiráň, vedoucí Odboru místního a silničního hospodářství Městského úřadu v Litomyšli vítězství okomentoval slovy: „Vítězství bereme jako ocenění dlouhodobých a vyrovnaných výsledků hospodářství města. Třídění odpadu má v Litomyšli dlouhou tradici už z dob, kdy kolektivní systémy typu EKO-KOM ještě neexistovaly. K vítězství v letošním ročníku zřejmě přispělo také instalování kontejnerů na kovové obaly a zaběhlý systém kompostování. Zároveň se snažíme udržet náklady systému na přijatelné úrovni, což se projevuje na výši poplatku za komunální odpad pro občany, který je několik let ve výši 576 Kč za rok.“²

V soutěži se hodnotilo několik kritérií. V celkovém hledisku byly obce hodnoceny podle dosažených výsledků a míry aktivity v oblasti nakládání s komunálním odpadem. Zásadním kritériem pak byl tříděný sběr využitelných složek odpadů, hustota sběrné sítě, poměr smíšeného komunálního odpadu a tříděného odpadu nebo další způsoby sběru. Hodnocení obcí se provádí především na základě údajů poskytnutých obcemi systému EKO-KOM v rámci jejich pravidelného výkaznictví. Soutěž byla určena všem obcím a městům zapojeným v systému EKO-KOM, kterých bylo v době soutěže 6 123.

Novinky u Městské policie Litomyšl

Ve většině měst České republiky je běžné, že se občané v případě potřeby dovolají na městskou policii při použití čísla 156. V Litomyšli tomu tak dosud nebylo – kdo potřeboval přivolat strážníky městské policie na pomoc, musel znát telefonní číslo na jejich služební telefon.

To se ale letošním rokem změnilo – také v našem městě se lidé dovolají městským strážníkům při použití tísňového čísla 156. A ještě jednu významnou novinku jsme v roce 2018 zaznamenali – od února 2018 totiž Městská policie Litomyšl poskytuje své služby občanům 24 hodin denně, sedm dnů v týdnu.

Litomyšl vzorem stavařů v Evropě

Odborníci z Evropy vybrali Litomyšl jako vzor uplatňování politiky stavební kultury v praxi, psaly v průběhu roku 2018 některé české deníky. Ve švýcarském Davosu se totiž na začátku roku sešlo několik desítek ministrů kultury, kteří přijali Davoskou deklaraci 2018, v níž se

² Mv: Ve kterém městě ČR lidé nejlépe třídí odpad? Podle odborníků v Litomyšli! In: Lilie. Ročník XXVIII, číslo 7, s. 1 a 5.

signatáři zavázali k prosazování kvalitní architektury. Litomyšl je přitom známá jako město, které nejen pečuje o stávající památky, ale nebojí se jít do nových – moderních – architektonických počinů. Starosta Litomyšle Radomil Kašpar k uvedenému poznamenal: „Jsem rád, si i v zahraničí všímají, jak se v Litomyšli snažíme spojovat krásu, moderní architekturu a funkčnost. Je to ukázka toho, že i když jsme malé město, tak nás nemíjí mimořádné události.“³ Litomyšl je v posledních letech spojována s moderní architekturou skutečně často. Inspiraci u nás hledají i zástupci jiných měst. Litomyšl již navštívili mj. zástupci z Prahy, Brna, Poděbrad, Karlových Varů či Třeboně.

Litomyšl 12. nejlepším městem pro život v ČR a 1. v Pardubickém kraji

Litomyšl je krásná – a Litomyšlané jsou na své město náležitě hrdí. Zároveň o Litomyšli platí, že se neuzavřela v konzervě nádherných památek a vzpomínání na své významné rodáky, ale právě naopak – dokáže se postavit novým výzvám, ať už v oblasti moderní architektury, složitých celospolečenských debat, ale i podnětů směřujících ke zvýšení kvality života ve městě. A čas od času se objeví v nejrůznějších žebříčcích, které dokazují, že to lidé myslí s těmito změnami opravdově.

V roce 2018 se tak stalo v rámci projektu Obce v datech, jehož cílem bylo pomocí statistických dat popsat, jak se lidem v jednotlivých městech žije. V indexu kvality, za nímž stojí Obce v datech a poradenská společnost Deloitte, skončila Litomyšl na celkovém 12. místě z 206 obcí celé České republiky s hodnocením 6,9 z 10 možných bodů. V Pardubickém kraji se umístila dokonce na místě prvním, když daleko za sebou nechala sousední města Políčku (41. místo v ČR), Ústí nad Orlicí (45. místo), Vysoké Mýto (106. místo), Svitavy (138. místo) i Českou Třebovou (145. místo). Nejvyššího hodnocení Litomyšl dosáhla v oblasti Zdraví a životní prostředí (7,5 bodu), následovala oblast Materiální zabezpečení a vzdělání (6,7 bodu), nejméně pak v oblasti Vztahy a služby (pouze 3,9 bodu).

Laureáti cen města Litomyšle za rok 2018

Cenu purkmistra Laška v roce 2018 získali Miroslav Brýdl a Karol Bayer. Cenu Rady města Litomyšle obdržel (in memoriam) Vratislav Blažek.

Miroslav Brýdl je prvním polistopadovým starostou Litomyšle. V čele města stál po tři volební období, a to v letech 1990 až 2002. V letech 2000 až 2008 byl rovněž náměstkem hejtmána a radním Pardubického kraje pro kulturu a památky. K nejvýznamnějším událostem jeho funkčního období patří setkání sedmi střeoevropských prezidentů v roce 1994 a návštěva španělského krále o rok později. Podílel se též na přípravě přihlášky zámeckého areálu na zápis na Seznam světového kulturního dědictví památek UNESCO. Stál u obnovy Klášterních zahrad a jako náměstek hejtmána rovněž u příprav revitalizace zámeckého návrší. Z jeho iniciativy vznikly také oblíbené akce, jakými jsou Smetanova výtvarná Litomyšl, ArchiMyšl či Gastroslavnosti. Stál rovněž u zrodu Lázní ducha a významnou měrou přispěl k rozvoji projektu

³ Litomyšl jako vzor stavařů v Evropě. In: Chrudimský deník, 26. 6. 2018, s. 3.

Česká inspirace a sdružení České dědictví UNESCO. V neposlední řadě je znám svojí přímostí – otevřeně říká, co si myslí, bez ohledu na to, zda se to někomu líbí či nikoliv. Miroslav Brýdl obdržel Cenu purkmistra Laška za mimořádné zásluhy o proměnu Litomyšle na moderní historické město.

Karol Bayer je proděkanem Fakulty restaurování Univerzity Pardubice. Pochází z Bratislavy, od roku 1995 však působí v Litomyšli, kam přišel jako vedoucí oddělení chemické technologie restaurování na Vyšší odborné škole restaurování a konzervačních technik v Litomyšli. Do Litomyšle se nakonec přestěhoval s celou svojí rodinou, v letech 2009 až 2017 stál v čele Fakulty restaurování Univerzity Pardubice jako děkan. „V oblasti technologie restaurování památek je erudovaným odborníkem, který vyučuje jako akademický pracovník na fakultě v Litomyšli a univerzitě ve Vídni. V průběhu svého bohatého profesního života se účastnil výzkumu v národních i mezinárodních projektech. K nejvýznamnějším projektům, do kterých se Karol Bayer zapojil, patří realizace mezinárodních projektů EU, například projekt Namo (2003 – 2005), zabývající se výzkumem nabatejské kultury v Jordánsku, dále projekt Stonecore (2008 – 2011), zkoumající vývoj, zkoušení a aplikační testy nanospuspenzí na bázi hydroxidu vápenatého pro konzervaci anorganických porézních materiálů. Karol Bayer v projektu vedl výzkumný tým Fakulty restaurování Univerzity Pardubice, stejně jako v projektu Nanoforart (2011 – 2014), zaměřený na vývoj funkčních nanomateriálů určených k ochraně kulturního dědictví a jejich následné uvedení do praxe.“⁴ Karol Bayer získal Cenu purkmistra Laška za mimořádné zásluhy o rozvoj vysokoškolského vzdělávání v Litomyšli.

Vratislav Blažek byl dirigent. Už od 60. let se věnoval kapelnictví a založil malý taneční orchestr, který byl v 60. a 70. letech 20. století nejúspěšnějším hudebním tělesem svého druhu nejen na Litomyšlsku, ale i v okolí. Litomyšlané si jej mohou pamatovat také ze sobotních večerů ve Zlaté Hvězdě, z vystoupení na Smetanově náměstí nebo restauraci Žabárna v Nedošíně.

„Po konci několika místních dechových těles se 1. července 1973 Vratislav Blažek rozhodl oslovit místní hudebníky, a tak začala historie Dechového orchestru Smetanova domu Litomyšl. Počet členů vyrostl z necelé dvacítky až na padesát, zároveň hráčům obstarával nové nástroje, doplňoval a spravoval hudební archiv a rozšiřoval repertoár. V čele tělesa stál 35 let a vždy dbal na to, aby společně hráli zkušení i začínající hudebníci. V osmdesátých letech také vyučoval na místní hudební škole hru na dechové nástroje. Pak až do svých 76 let působil jako učitel hudebních kurzů Smetanova domu.“⁵ Cenu Rady města Litomyšle Vratislav Blažek obdržel (in memoriam) za významné zásluhy o rozvoj Litomyšle v oblasti kultury a spolkového života.

⁴ Mv: Představení letošních laureátů cen města Litomyšle. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 9, s. 8.

⁵ Mv: Představení letošních laureátů cen města Litomyšle. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 9, s. 8.

Genderový audit na městském úřadě

V období od března do června letošního roku probíhal na Městském úřadu v Litomyšli tak trochu jiný audit než obvykle. Jeho cílem totiž bylo zjistit, zda jsou na městském úřadě uplatňovány principy rovného zacházení vůči zaměstnaným mužům a ženám a zda nedochází k diskriminaci například na základě pohlaví, věku, rodinného stavu či životní situace. Z rozsáhlé analýzy, která byla součástí auditu, vyplynulo, že Městský úřad v Litomyšli vytváří pro své zaměstnance a zaměstnankyně prostředí rovných příležitostí. A to je velmi dobrá zpráva – vždyť Česká republika je za nerovný přístup k ženám čas od času kritizována jak nevládními organizacemi, tak úřady Evropské unie.

100 let Československa v Litomyšli

„Lide československý!

Tvůj odvěký sen stal se skutkem. Stát československý vstoupil dnešního dne v řadu samostatných, svobodných, kulturních států světa...

Lide československý! Vše, co podnikáš, podnikáš od tohoto okamžiku jako nový svobodný člen velké rodiny samostatných svobodných národů.

Novými činy v těchto chvílích zahajují se nové, bohdá slavné dějiny Tvoje. Nezkłameš očekávání celého kulturního světa, který se žehnáním na rtech vzpomíná Tvých slavných dějin, jež vyvrcholily v nesmrtelné výkony československých legií na západním bojišti a na Sibiři. Celý svět sleduje Tvoje kroky do nového života, Tvůj vstup do země zaslíbené. Zachovej štít čistý, jako jej zachovalo Tvé národní vojsko: Československá legie. Bud' si stále vědom, že jsi občanem československého státu nejen se všemi právy, nýbrž i povinnostmi.“

Provolání „mužů 28. října“, kteří v roce 1918 jménem Národního výboru vyhlásili vznik samostatného Československa, bylo v roce 2018 citováno mnohokrát. A oprávněně. Vždyť jsme si připomněli přesně sto let od okamžiku, kdy se dějiny našeho novodobého státu, v nichž jsme spojili své osudy se Slováky a podkarpatskými Rusíny, začaly psát.

Také Litomyšl si tento zásadní mezník v našich dějinách připomněla, a to velmi důstojně. Oslavy začaly v podstatě již 12. a 13. října na Slovensku, kde se odehrály koncerty „Pocta českej opere“, které ve Spišské Bělé a v Levoči odehráli hudebníci z Litomyšlského symfonického orchestru a smíšených sborů Otakar z Vysokého Mýta a Bendl z České Třebové. Sólistkou byla Eva Hornyaková z Národního divadla v Bratislavě, zároveň rodačka z Levoče. Dirigentem byl David Lukáš. Na koncertech se hrála díla Antonína Dvořáka, Bedřicha Smetany, Leoše Janáčka a Viléma Brodka. Nechyběly ani česká a slovenská hymna. 14. října se pak konal Koncert ke 100. výročí založení republiky ve Smetanově domě, který uspořádal Smetanův dům ve spolupráci se Smíšeným pěveckým sborem Vlastimil.

Vlastní oslavy 100. výročí založení Československa začaly v sobotu 27. října. O jejich úplný začátek se postaral Veterán klub Litomyšl, jehož členové se vydali v dobových kostýmech k památníku u sokolovny, kde se uskutečnila tradiční pieta spojená s proslovy zástupců města. Ve stejný den byla na opravené ulici 9. května odhalena socha Slavěny od akademického

sochaře Arnolda Bartůňka. Ve dvě hodiny odpoledne následovala vernisáž výstavy Více srdce pro Václava Havla v zámeckém sklepení. Expozice Srdce pro Václava Havla byla v předešlých týdnech doplněna o stovky zrcátek, které obraz srdce znásobily. Stalo se tak na základě výzvy Josefa Pleskota, Romana Švejdy a Lukáše Galovského z léta 2018: „Přáli bychom si, aby se prostor zámeckého sklepení v Litomyšli stal obráceným krystalem, v jehož středu se bude odrážet Srdce a Člověk. Proto Vás prosíme, věnujte nám malé osobní zrcátko. Pokud se nám sejde dostatečný počet, bude to znamenat, že Pravda a Lásky má naději.“⁶ Kolem 16. hodiny pak představitelé města spolu se zástupci Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové vysadili v parku za Smetanovým domem lípu – strom pro Olgu Havlovou.

Pomyslným vrcholem oslav bylo beze sporu slavnostní rozsvícení Trikolory od Václava Ciglera a Michala Motyčky na autobusovém nádraží. Trikolora je pětadvacetimetrovým dílem, v horní části nasvíceným do národních barev. Je vidět takřka ze všech stran – při příjezdu od Poličky, Svitav, ale i od Vysokého Mýta. Úchvatný výhled na ni mají také žáci ze základní školy na Zámecké ulici.

Cena Jože Plečnika pro někdejšího starostu Miroslava Brýdla

Emeritní starosta Litomyšle Miroslav Brýdl převzal 1. října (Světový den architektury) ve Španělském sále Pražského hradu Cenu Jože Plečnika za celoživotní přínos v oblasti architektury a stavitelství. Stalo se tak v rámci Slavnostního večera k 100. výročí vzniku Československa, jehož pořadateli byly mezinárodní festival architektury a urbanismu Architecture Week Praha a Správa Pražského hradu.

Cena nese jméno vynikajícího slovinského architekta Jože Plečnika, kterého Češi považují za svého hradního architekta. Plečnik totiž po první světové válce dostal objednávku na obnovu Pražského hradu. Zajímavostí je, že za tuto a další zakázky pro prezidentskou kancelář Československé republiky nikdy nepřijal žádný honorář. Byl toho názoru, že samotná práce na zakázce je pro něj největší poctou.

Na tvorbě seznamu oceněných osobností se ve spolupráci s Czech Architecture Week podílely státní instituce a profesní organizace: Spolok architektov Slovenska, Obec architektů ČR, Foibos Books, ale také krajské úřady, krajská města, Hlavní město Praha, AUÚP, ČKAIT a další.

Miroslav Brýdl se díky ocenění zařadil mezi takové osobnosti, jakými jsou například architekti Eva Jiřičná, Alena Šrámková, Vlado Milunič, Josef Pleskot, Ladislav Lábus či Martin Rajniš.

Úspěch rekonstruovaných Vodních valů

Rekonstruované Vodní valy se dostaly mezi osm nejlepších projektů přihlášených do 3. ročníku České ceny za architekturu. Získaly také čestné ocenění Finalista České ceny za architekturu

⁶ Více srdce - výzva. www.srdceprovaclavahavla.cz [online]. [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: <https://www.srdceprovaclavahavla.cz/aktualne>

2018. Do soutěže, kterou pořádá Česká komora architektů, bylo přihlášeno 134 děl dokončených v posledních pěti letech.

Finalisty ze 33 nominovaných vybírala mezinárodní porota v čele s předsedou Rogerem Riewem z Německa. Dalšími členy byli Carlo Baumschlager (Rakousko), Zsolt Gunther (Maďarsko), Andrea Klimko (Slovensko), Robert Konieczny (Polsko), Yael Moria Klein (Izrael) a architekt českého původu Ivan Reimann (Německo).

K ocenění se vyjádřil také místostarosta města Radomil Kašpar, který řekl: „Pochvala od odborné poroty mě velice těší. V minulém volebním období jsme obnově Vodních valů věnovali opravdu hodně času a energie, po rekonstrukci jsme navíc pokračovali v drobných úpravách podle přání občanů. Umístění Vodních valů v prestižní soutěži Česká cena za architekturu je hezkou vizitkou všech, kteří na projektu spolupracovali.“⁷

Obnovené nábreží řeky Loučné se také dostalo do prestižní publikace Landscape Architecture Europe reflektující vybrané krajinářské počiny za uplynulé tři roky. Reprezentuje v ní příklady dobré praxe, kde realizace ve veřejném prostoru úzce propojila město, architekty a občany.

Nábřeží Loučné však kromě ocenění vzbuzuje i občasné rozpaky. Město již muselo řešit nedostatek odpadkových košů, ale i výměnu podlahy pavilonu u Smetanova domu. Mnohým rodičům zase nepřírovnostně k srdci některé atrakce, které považují za nepraktické. Tvrdí například, že malé děti se nemohou dostat na skluzavku, protože výstup na ni je příliš složitý, bez pomoci se prý některé nesvezou ani na lanovce.⁸

Na městském úřadě bez „petek“

Stavebnice Lego, panenky Barbie, roztomilé figurky z vajíčka s překvapením – plasty jsou všude. Dalo by se říci všude, kam oko dohlédne. A bohužel škodí – nejen tím, že znečišťují životní prostředí, ale i tím, že se jako mikroplasty dostávají do potravinového řetězce.

Město Litomyšl se rozhodlo s plasty alespoň částečně bojovat. Koncem roku 2018 se jako první a zatím jediná radnice v Pardubickém kraji zapojilo do projektu Nepetuj. Místo vody v plastových lahvích bude při nejednodušších jednáních nabízet pouze tu kohoutkovou.

Městská hromadná doprava v Litomyšli pro seniory zdarma

Městská hromadná doprava funguje v Litomyšli několik let. Žlutý autobus značky SOR, jejímž provozovatelem je poličská společnost Zlatovánek, zná snad každý. Jeho služeb využívají děti při cestě do školy, studenti, především však starší lidé.

Zatímco v celé republice jezdí senioři nad 65 let hromadnou dopravou zdarma, v Litomyšli tomu tak nebylo. Tato výhoda v našem městě platila pouze pro seniory nad 70 let, kteří navíc museli mít platnou průkazku v hodnotě 200 korun. Vedení města však na konci roku 2018

⁷ Red: Vodní valy úspěšné v České ceně za architekturu 2018. In: Lilie. Ročník XXVIII, číslo 12, s. 1 a 4.

⁸ Nádvořníková, Iveta: Nábřeží Loučné i po roce budí rozpaky, ale usiluje o ocenění. In: Svitavský deník, 16. 6. 2018, s. 3.

rozhodlo, že od ledna 2019 uvedenou průkazku zruší a zároveň sníží věkovou hranici pro cestování zdarma na 65 let, jako je tomu i jinde.

Městská hromadná doprava v Litomyšli rozhodně není zisková. Město ji dotuje zhruba 800 tisíci korunami ročně. Peníze slouží pro dorovnání ztráty, zisk patří provozovateli.

Politické události v roce 2018

V čele města stál až do říjnových voleb do zastupitelstev obcí Radomil Kašpar (KDU-ČSL), místostarostou byl Josef Janeček (ODS). Po volbách (jejichž kompletní výsledky jsou uvedeny v přehledu níže) došlo k řadě změn.

Do zastupitelstva města byli zvoleni zástupci těchto politických subjektů:

- Česká strana sociálně demokratická
- Komunistická strana Čech a Moravy
- Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová
- Nezaníci
- Občanská demokratická strana
- Sdružení nezávislých kandidátů „Generace 89“

Oproti předchozímu volebnímu období do zastupitelstva nekandidovaly tyto subjekty:

- Patriot – Sdružení nezávislých kandidátů
- Sdružení nezávislých kandidátů „Fórum občanů Litomyšle“
- TOP 09

Po několika povolebních schůzkách a jednáních vznikla koalice, jejímiž členy se stali Sdružení nezávislých kandidátů „Generace 89“, Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová, Občanská demokratická strana a Nezaníci. V opozici tak zůstali pouze komunisté a sociální demokraté, dohromady pouze tři zastupitelé. I díky tomu se v novinách psalo, že v Litomyšli v podstatě žádná opozice neexistuje – navíc i sami zastupitelé několikrát deklarovali, že jsou ochotni spolupracovat napříč místním politickým spektrem.

Novým starostou Litomyšle byl na ustavující schůzi zastupitelstva zvolen Daniel Brýdl z vítězného hnutí Generace 89, místostarostou Radomil Kašpar z KDU-ČSL, která skončila na místě druhém.

Členové Rady Města Litomyšle:

- Daniel Brýdl (Generace 89)
- Radomil Kašpar (KDU-ČSL)
- Michal Kortyš (ODS)
- Petra Benešová (Generace 89)
- Josef Štefl (KDU-ČSL)
- Josef Černý (Nezaníci)
- Petr Fila (ODS)

Složení finančního výboru:

- Vítězslav Hanzl, předseda
- Miroslav Bárta, člen

- Pavlína Jiříčková, člen
- Dana Kmošková, člen
- Petr Kovář, člen
- Markéta Prokešová, člen
- Světla Klejchová, člen

Složení kontrolního výboru:

- Lubomír Sršeň, předseda
- Tomáš Dřímál, člen
- Jiří Coufal, člen
- Tomáš Fila, člen
- Jan Koukol, člen
- Miroslav Vacek, člen
- Martin Klejch, člen

Programové prohlášení Zastupitelstva města Litomyšle pro volební období 2018 - 2022

V následujících čtyřech letech budeme navrhovat a demokraticky projednávat řešení, která zabezpečí další rozvoj Litomyšle a integrovaných obcí. Naším společným cílem je spokojený život občanů a prosperující město, které předáme dalším generacím. Zájmy občanů jsou pro nás nadřazené potřebám politických stran a zájmových skupin. Proto slibujeme, že budeme ve shodě prosazovat následující program a sporná témata budeme řešit v otevřené, věcné a demokratické diskuzi.

Občané nás ve svobodných volbách vybrali jako své zastupitele a zvolili do funkce. Proto je pro nás důležitá **otevřená komunikace**, díky níž se občané snadno, přehledně a včas dozví, co vedení města dělá a plánuje uskutečnit. Zmodernizujeme městský web, zvýšíme informovanost veřejnosti o důležitých tématech v městském zpravodaji Lilie a občanům nabídneme větší zapojení do správy města.

Důležitým prvkem demokracie pro nás je přímá **participace veřejnosti na správě věcí veřejných**. Občané mají právo stav věcí měnit častěji než jednou za čtyři roky u voleb. Proto chceme veřejnosti dát do rukou nástroje, které jim to umožní. Zapojíme veřejnost i studenty do spolurozhodování. Do pracovních skupin a komisí nebudeme nominovat pouze politické reprezentanty, ale dáme v nich prostor zejména odborníkům a aktivním občanům, kteří se chtějí zapojit do dění ve městě.

Pro další rozvoj Litomyšle je nutné řešit **otázku bydlení**. Podpoříme výstavbu startovacích bytů pro mladé rodiny a novou výstavbu bytů a domů všeobecně, realizovanou městem i developery. Budeme pokračovat v přípravě inženýrských sítí pro individuální i nájemní výstavbu a hledat možné dotační programy, které nám pomohou s financováním. Naší prioritou je, aby lidé neodcházeli z Litomyšle a mohli zde bydlet a spokojeně žít.

V dalších letech budeme pokračovat v **podpoře podnikání**. Průmyslová zóna je téměř plná, město však i nadále musí podporovat menší firmy a drobné podnikání. I nadále budeme občanům, podnikatelům a firmám pomáhat formou seminářů a poskytovat jim informace o možnostech čerpání finančních prostředků z dotačních výzev. Chceme zachovat Smetanovo náměstí jako hlavní obchodní centrum města.

Nezapomeneme na seniory a hendikepované. Město podpoří péči o tyto skupiny obyvatel. Budeme pravidelně komunikovat s poskytovateli sociálních služeb a v rámci finančních možností města reagovat na jejich potřeby a požadavky. Naší prioritou je zajištění nového domova pro seniory a k tomu chceme využít všech možností k získání finančního příspěvku od státu nebo Evropské unie.

Litomyšl má majetek v hodnotě více než dvě miliardy korun. V oblasti investic proto bude naší prioritou zejména **oprava a údržba majetku města**. U nových stavebních projektů budeme i nadále usilovat o sdružené financování ze zdrojů Evropské unie, státu, Pardubického kraje a rozpočtu města.

Litomyšl je městem **kultury a vzdělanosti**. Proto podpoříme občanské a spolkové aktivity, a to nejenom tradiční a osvědčené akce jako je například Smetanova Litomyšl, ale i novinky, o které mají občané zájem. V oblasti školství budeme pokračovat v nákupech nového vybavení tříd a modernizaci našich škol a školek, zájem máme i na moderní přípravě našich dětí pro současný a budoucí život. Chceme, aby naše děti našly ve třídách příjemné prostředí a pedagogové měli pro svou práci vhodné podmínky. Podpoříme další vzdělávání učitelů a aktivitu studentů a mladých lidí.

K našemu městu patří sport. V Litomyšli máme úspěšné týmy i jednotlivce v různých disciplínách a my budeme sportovce podporovat formou přímých dotací na jejich činnost, nezapomeneme ani na nepřímou podporu sportu, tedy údržbu a modernizaci našich sportovišť. Plánujeme výstavbu cyklostezek a naší prioritou zůstává podpora sportu a volnočasového vyžití dětí a mládeže.

Povinností nové koalice je **péče o životní prostředí**. V příštích letech chceme realizovat opatření pro zadržování vody v krajině a její hospodárnější využívání. Budeme pokračovat v péči o městskou zeleň a připravíme projekt na výsadbu a údržbu alejí. I nadále chceme formou veřejné osvěty podporovat třídění a občanům nabídnout další motivaci k tomu, aby odpad třídili. Litomyšl je v této oblasti špičkou v celé České republice, ale domníváme se, že ještě máme možnost se zlepšit.

S přibývajícím počtem aut je nutné se intenzivně zabývat **parkováním**. Podpoříme výstavbu nových parkovacích míst, a pokud to bude v ekonomických možnostech města, necháme vybudovat parkovací dům v blízkosti centra města. Na parkování ve městě se chceme podívat ze systémového hlediska. Kromě toho chceme přesvědčovat naše spoluobčany, že Litomyšl je dostatečně malá na zanechání aut v garážích a využívání pěší chůze.

V oblasti dopravy je naší prioritou bezpečnost chodců a řidičů. Pomocí úsekového měření dále zvýšíme respektování pravidel silničního provozu na světelné křižovatce. Podpoříme iniciativy státu a kraje na opravu přetížených komunikací ve městě a okolí. **Podporujeme výstavbu**

dálnice D35 v současně projednávané variantě, s úpravami co nejlepšími pro Litomyšl a její občany.

Ve spolupráci se zainteresovanými subjekty budeme i nadále podporovat čilý **turistický ruch** ve městě.

S pomocí občanů a osadních výborů budeme podporovat **rozvoj našich integrovaných obcí** a tamního spolkového a kulturního života. Z městského rozpočtu uvolníme finance na potřebné opravy a rekonstrukce majetku obcí.

V oblasti **zdravotnictví** budeme usilovat o další rozvoj nemocnice v Litomyšli nejen pomocí nadačního fondu, ale i nabídkou bydlení pro lékaře a zdravotnický personál.

Z rozpočtu města podpoříme projekty na **zvýšení bezpečnosti občanů** a budeme i nadále podporovat spolupráci Policie České republiky, Městské policie Litomyšl a dalších složek integrovaného záchranného systému. Podpoříme projekty pro to, aby se zde občané cítili bezpečně.

Nebudeme město a generace, které přijdou po nás, zbytečně zadlužovat. Investiční projekty budeme, pokud to bude možné, realizovat s podporou dotací. Budeme dbát na to, aby výdaje nepřevyšovaly příjmy.

Pro tyto naše cíle hodláme v Zastupitelstvu města Litomyšle hledat shodu napříč politickými stranami, protože jsme přesvědčeni o tom, že všem zastupitelům jde v první řadě o rozvoj Litomyšle a spokojený život občanů. Přejeme si, aby Litomyšl nebyla městem, v němž se zastavil čas. I následující čtyři roky uděláme vše pro to, aby čas, který v Litomyšli prožijeme, byl ten nejlepší.

Schváleno usnesením zastupitelstva města č. 198/18 dne 13. 12. 2018.⁹

Volby 2018

V roce 2018 proběhla volba prezidenta republiky, volby do zastupitelstev obcí, ve třetině volebních obvodů také volby do Senátu Parlamentu ČR, a to včetně volebního obvodu Svitavy.

Volba prezidenta republiky

Volba prezidenta České republiky je dvoukolová. První kolo proběhlo ve dnech 12. a 13. ledna, kdy voliči vybírali z devíti kandidátů. Do druhého kola, které se konalo 26. a 27. ledna, postoupili dosavadní prezident Miloš Zeman a někdejší předseda Akademie věd České republiky Jiří Drahoš. Vítězem se stal Miloš Zeman, který v druhém kole získal 51,36 % hlasů

⁹ Programové prohlášení Zastupitelstva města Litomyšle 2018 - 2022 [online]. In.: [cit. 2019-01-18]. Dostupné z: https://www.litomysl.cz/?lang=cz&co=zastupitelstvo&akce=programove_prohlaseni.

a obhájil tak svůj prezidentský mandát. Pokud by však celá republika volila stejně jako Litomyšl, volby by dopadly docela jinak (viz výsledky níže). Výraznou kampaň bylo v Litomyšli možné sledovat zejména kolem kandidatury Pavla Fischera.

Výsledky prezidentské volby v Litomyšli (modře označen vítěz, červeně potupující do druhého kola; zdroj: Český statistický úřad):

Kandidát		Navrhující strana	Politická příslušnost	1. kolo		2. kolo	
číslo	příjmení, jméno, tituly			hlasy	%	hlasy	%
1	Topolánek Mirek Ing.	Senátoři	BEZPP	212	3,86	X	X
2	Horáček Michal Mgr. Ph.D.	Občan	BEZPP	525	9,56	X	X
3	Fischer Pavel Mgr.	Senátoři	BEZPP	891	16,23	X	X
4	Hynek Jiří RNDr.	Poslanci	REAL	51	0,92	X	X
5	Hannig Petr Mgr.	Poslanci	Rozumní	38	0,69	X	X
6	Kulhánek Vratislav Ing. Dr. h. c.	Poslanci	ODA	17	0,30	X	X
7	Zeman Miloš Ing.	Občan	SPO	1 496	27,26	2 199	38,37
8	Hilšer Marek MUDr. Bc. Ph.D.	Senátoři	BEZPP	487	8,87	X	X
9	Drahoš Jiří prof. Ing. DrSc., dr. h. c.	Občan	BEZPP	1 770	32,25	3 531	61,62

Porovnání s celostátními výsledky:

Kandidát		Navrhující strana	Politická příslušnost	1. kolo		2. kolo	
číslo	příjmení, jméno, tituly			hlasy	%	hlasy	%
1	Topolánek Mirek Ing.	Senátoři	BEZPP	221 689	4,30	X	X
2	Horáček Michal Mgr. Ph.D.	Občan	BEZPP	472 643	9,18	X	X
3	Fischer Pavel Mgr.	Senátoři	BEZPP	526 694	10,23	X	X
4	Hynek Jiří RNDr.	Poslanci	REAL	63 348	1,23	X	X

5	Hannig Petr Mgr.	Poslanci	Rozumní	29 228	0,56	X	X
6	Kulhánek Vratislav Ing. Dr. h. c.	Poslanci	ODA	24 442	0,47	X	X
7	Zeman Miloš Ing.	Občan	SPO	1 985 547	38,56	2 853 390	51,36
8	Hilšer Marek MUDr. Bc. Ph.D.	Senátoři	BEZPP	454 949	8,83	X	X
9	Drahoš Jiří prof. Ing. DrSc., dr. h. c.	Občan	BEZPP	1 369 601	26,60	2 701 206	48,63

Volby do zastupitelstev obcí ve dnech

Volby do zastupitelstev obcí proběhly ve dnech 5. – 6. října. V Litomyšli kandidovalo šest uskupení, které uspěly takto:

Kandidátní listina		Hlasy		Počet kandidátů	Přepočtený základ dle počtu kandidátů	Přepočtené % platných hlasů	Počet mandátů
číslo	název	abs.	v %				
1	Česká str. sociálně demokrat.	6 257	8,30	19	62 277,86	10,04	2
2	Nestraníci	12 108	16,06	23	75 389,00	16,06	4
3	Komunistická str. Čech a Moravy	4 725	6,27	23	75 389,00	6,26	1
4	Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	17 085	22,66	23	75 389,00	22,66	5
5	GENERACE 89	18 598	24,67	23	75 389,00	24,66	6
6	Občanská demokratická strana	16 616	22,04	23	75 389,00	22,04	5

Zvolení zastupitelé:

Název	Příjmení, jméno, tituly	Navrhující politická strana	Politická příslušnost	Počet hlasů
Česká str. sociálně demokrat.	Kmošková Dana	ČSSD	ČSSD	907
Česká str. sociálně demokrat.	Sršeň Lubomír	ČSSD	ČSSD	521
Nestraníci	Líška Vladimír MUDr. Ph.D.	Nestran.	BEZPP	1 030
Nestraníci	Černý Josef Ing.	Nestran.	BEZPP	944
Nestraníci	Krejčí Leoš MgA.	Nestran.	BEZPP	775
Nestraníci	Večeřa David MUDr.	Nestran.	BEZPP	720
Komunistická str. Čech a Moravy	Hanzl Vítězslav Ing.	KSČM	BEZPP	377
Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	Kašpar Radomil	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 471
Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	Štefl Josef Mgr.	KDU-ČSL	KDU-ČSL	1 302
Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	Jiříček Petr Mgr.	KDU-ČSL	BEZPP	1 224
Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	Fiedlerová Alena Mgr. Bc.	KDU-ČSL	BEZPP	957
Křesť. demokr. unie-Čs. str. lid.	Šorf Martin Mgr.	KDU-ČSL	BEZPP	876
GENERACE 89	Brýdl Daniel Mgr. LL.M.	NK	BEZPP	1 225
GENERACE 89	Benešová Petra	NK	BEZPP	1 197
GENERACE 89	Hájek Miroslav Mgr.	NK	BEZPP	1 125
GENERACE 89	Radimecká Olga Mgr.	NK	BEZPP	996
GENERACE 89	Vavříň Jan Mgr.	NK	BEZPP	976
GENERACE 89	Edlman David	NK	BEZPP	967
Občanská demokratická strana	Kortyš Michal	ODS	ODS	1 338

Občanská demokratická strana	Fila Petr DiS.	ODS	ODS	1 142
Občanská demokratická strana	Janeček Josef Ing.	ODS	ODS	1 067
Občanská demokratická strana	Bárta Miroslav	ODS	ODS	1 011
Občanská demokratická strana	Pekařová Kónyúová Pavla MVDr.	ODS	BEZPP	902

Volby do Senátu Parlamentu České republiky

Volby do třetiny Senátu Parlamentu České republiky, které po šesti letech proběhly také ve volebním obvodu Svitavy, se konaly ve dnech 5. a 6. října (první kolo) a 12. a 13. října (druhé kolo). Litomyšl měla ve volbách svého zástupce, kterého navrhla ODS. Byl jím někdejší starosta města Michal Kortyš. Právě on také volby do senátu ve svém obvodu vyhrál.

Výsledky senátních voleb za město Litomyšl (modře označen vítěz, červeně potupující do druhého kola; zdroj: Český statistický úřad):

Kandidát		Volební strana	Navrhující strana	Politická příslušnost	Počty hlasů		% hlasů	
číslo	příjmení, jméno, tituly				1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Novák Jaroslav	Patrioti ČR	Patrioti ČR	BEZPP	38	X	1,08	X
2	Fliedr Bohuslav Ing.	KDU-ČSL+STAN	STAN	BEZPP	431	X	12,33	X
3	Krátký Jiří	Piráti	Piráti	Piráti	275	X	7,87	X
4	Havíř Pavel MUDr.	ČSSD	ČSSD	ČSSD	284	299	8,13	12,52
5	Andrle Sylor Richard Mgr. MBA	KČ	KČ	BEZPP	42	X	1,20	X

6	Šafář Miroslav MVDr.	Rozumní	Rozumní	BEZPP	65	X	1,86	X
7	Kortyš Michal	ODS	ODS	ODS	2 095	2 089	59,97	87,47
8	Mňuk Milan	KSČM	KSČM	KSČM	140	X	4,00	X
9	Krpálek Josef Ing.	SPD	SPD	BEZPP	123	X	3,52	X

Porovnání s výsledky voleb v obvodu Svitavy (zdroj: Český statistický úřad):

Kandidát		Volební strana	Navrhující strana	Politická příslušnost	Počty hlasů		% hlasů	
číslo	příjmení, jméno, tituly				1. kolo	2. kolo	1. kolo	2. kolo
1	Novák Jaroslav	Patrioti ČR	Patrioti ČR	BEZPP	902	X	2,30	X
2	Flídr Bohuslav Ing.	KDU- ČSL+STAN	STAN	BEZPP	5 357	X	13,67	X
3	Krátký Jiří	Piráti	Piráti	Piráti	4 908	X	12,52	X
4	Havíř Pavel MUDr.	ČSSD	ČSSD	ČSSD	8 136	5 354	20,76	37,23
5	Andrle Sylor Richard Mgr. MBA	KČ	KČ	BEZPP	864	X	2,20	X
6	Šafář Miroslav MVDr.	Rozumní	Rozumní	BEZPP	3 719	X	9,49	X
7	Kortyš Michal	ODS	ODS	ODS	9 693	9 024	24,73	62,76
8	Mňuk Milan	KSČM	KSČM	KSČM	3 368	X	8,59	X
9	Krpálek Josef Ing.	SPD	SPD	BEZPP	2 234	X	5,70	X

Informace z jednání Zastupitelstva města Litomyšle

Zastupitelstvo města Litomyšl se v roce 2018 sešlo šestkrát, a sice 15. února, 19. dubna, 21. června, 13. září, 1. listopadu (ustavující schůze nově zvoleného ZaM) a 13. prosince.

Jednání zastupitelstva 15. února

- prvním a pro mnohé nejdůležitějším bodem jednání byla výstavba dálnice D35. Vedení města v předchozích týdnech zorganizovalo schůzku, na níž zástupci Ředitelství silnic a dálnic a projekční kanceláře představili varianty možné výsadky zeleně v okolí Kornic, která měla dálnici vizuálně odclonit. Na základě připomínek obyvatel se zde rovněž řešila výsadba zeleně v okolí valu dálnice (ŘSD tvrdí, že momentálně není možné vystavět protihlukovou stěnu po celé délce dálnice, proto chce situaci řešit výše popsaným způsobem). Právě tento bod se stal předmětem první diskuze. Jiří Lux ze spolku Pro Litomyšl se zeptal, zda město o daném problému jedná s ŘSD či s Pardubickým krajem (a nebude spoléhat na to, že se protihluková stěna dobuduje až po zkušebním provozu). Starosta města Radomil Kašpar sdělil, že ŘSD již vykupuje širší pásy pozemků, aby v budoucnu bylo možné protihlukovou stěnu postavit tam, kde budou hlukové limity překročeny. Více však slíbit nemůže. Kritici varianty 0 pak vystoupili s připomínkami, že výstavba dálnice je v současné době ohrožena komplikacemi a hrozí její zpoždění
- zastupitelstvo schválilo poskytnutí peněžitého daru ve výši 250 tisíc korun Nadačnímu fondu pro rozvoj zdravotnictví Litomyšlska
- zastupitelé města v únoru rovněž schválili změnu rozpočtu, který byl navýšen o 80 milionů. Většina z těchto peněz putovala na dokončení velkých projektů – na výstavbu chodníku Na Lánech, rekonstrukci ulice 9. května a přístavbu Základní školy Litomyšl, U Školek, kde v průběhu roku vznikaly prostory pro výpočetní techniku a výuku cizích jazyků
- na zastupitelstvu se rovněž debatovalo o způsobu financování oprav kanalizační sítě

Jednání zastupitelstva 19. dubna

- zastupitelstvo města rozhodlo o poskytnutí dotací kulturním a sportovním institucím, přičemž odsouhlasilo i 100 tisíc korun, které získá atletický oddíl TJ Jiskra a použije jej na nákup nové elektronické časomíry
- zastupitelstvo rovněž souhlasilo s poskytnutím individuální dotace ve výši 19 tisíc korun Veterán klubu Litomyšl na úhradu nákladů na výstavu historických vozidel a divácké soutěže v rámci Lázní ducha, a dále 80 000 Kč nadačnímu fondu pedagogické školy na náklady související s KOS Japan tour 2018
- zastupitelstvo města muselo rovněž řešit povinnosti vyplývající z Obecného nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR), které nabylo účinnosti 25. května; ZaM konstatovalo, že město Litomyšl je schopno svými orgány zabezpečit výkon funkce pověřence na ochranu osobních údajů pro všechny obce, kterou jsou členy

dobrovolného svazku obcí Mikroregionu Litomyšlsko (funkci pověřence město zajistilo také pro příspěvkové organizace, jichž je zřizovatelem)

- na jednání se vedla diskuze mj. o možnosti vytvoření turistického a volnočasového portálu, ale i tom, zda by se měl kontrolní výbor zabývat kontrolou dotací na podporu sportujících dětí a mládeže. Předseda výboru Lubomír Sršeň (ČSSD) podotkl, že opakovaná kontrola dobrovolníků může být výrazem nedůvěry. Vojtěch Střiteský (FOL) naopak kontroval tím, že pokud organizace dostávají dotace z rozpočtu města, je správné je také kontrolovat. Upozornil rovněž na (podle něj) značný nárůst počtu mladých sportovců ve městě (v roce 2016 jich bylo evidováno 739, v roce 2017 807, v letošním roce pak 897). Kontroly čerpání dotací u sportovních organizací nakonec zastupitelé schválili
- zastupitelstvo města rovněž stanovilo počet členů ZaM pro příští volební období na 23 (tedy stejně jako ve volebním období 2014 – 2018)

Jednání zastupitelstva 21. června

- zastupitelé města schválili poskytnutí dotací z rozpočtu města – mimo jiné na nákup nových postelí pro seniory do Centra sociální pomoci, 20 000 Kč Nadačnímu fondu Litomyšlského symfonického orchestru a 50 000 Kč Farnímu sboru Českobratrské církve evangelické v Litomyšli na očištění a nátěr střechy a klempířské práce na kostele
- zastupitelstvo města také vzalo na vědomí informaci o tom, že Městská galerie Litomyšl obdržela dotaci na pokračování projektu Litomyšlský architektonický manuál ve výši 350 000 Kč

Jednání zastupitelstva 13. září

- zastupitelé Marek Novohradský (ČSSD) a Daniel Brýdl (Generace 89) vznesli požadavek na vypracování nové hlukové studie k dálnici D35 v okolí Litomyšle. Reagovali tak na zvukový posudek, který si nechala vypracovat obec Strakov, v němž nezávislý odborník zpochybnil závěry Ředitelství silnic a dálnic v tomto úseku. Podle zmiňované studie bude hluk výrazně vyšší, než tvrdí ŘSD. Nová studia by měla přijít na 100 tisíc korun. Na dané téma se následně rozproudila debata. Část zastupitelů (mj. starosta města Radomil Kašpar či zastupitel Pavel Chadima) oponovali s tím, že posouzení argumentů obou stran přísluší pouze stavebnímu úřadu jako nezávislé instituci, která si může studii objednat sama. Jiní, mj. Vítězslav Hanzl (KSČM) a Radek Pulkrábek oponovali tím, že stavba dálnice je pro budoucnost města natolik zásadní, že by se nová studie vypracovat měla. V konečném hlasování však neuspěli, ZaM vypracování nové studie neschválilo
- na přetřes se znovu dostala také socha kontroverzního Zdeňka Nejedlého stojící před budovou základní školy na Zámecké ulici, tentokrát v podobě debaty o schválení finančních odměn pro vybrané autory v soutěži na přeměnu okolí sochy; proti tomu se důrazně ohradil Radek Pulkrábek, který „vedl, že je šokovaný tím, že město nedá 100 tisíc na hlukovou studii, ale dá 150 tisíc na odměnu pro účastníky umělecké soutěže.

Celou záležitost podle něj město vyřešilo v 90. letech dodáním vysvětlující tabulky. Vojtěch Stříteský znovu uvedl, že je dlouhodobě pro přestěhování sochy od školy. S tímto řešením souhlasil i Miroslav Nádvorník (TOP 09). Hlasování o vyplacení odměn nakonec nebylo přijato.“¹⁰

Jednání zastupitelstva 1. listopadu (ustavující zasedání)

- ustavující jednání Zastupitelstva města Litomyšle proběhlo 1. listopadu ve velkém sále Smetanova domu. Bylo na něm zvoleno nové vedení města pro období let 2018 – 2022, které je blíže popsáno v kapitole Volby 2018

Jednání zastupitelstva 13. prosince

- hlavním bodem posledního jednání zastupitelstva v roce 2018 bylo schválení rozpočtu na rok 2019. Rozpočet města byl schválen ve výši 279 milionů korun s vědomím, že se v následujících měsících pravděpodobně zvýší v souvislosti s přebytky z letošního rozpočtu. Rozpočet byl stanoven jako přebytkový
- zastupitelstvo města schválilo Programové prohlášení zastupitelstva města na volební období 2018 – 2022 (viz kapitola Volby 2018)
- na jednání se hovořilo také o dopravní situaci na ulici Zahájská, kterou by mělo zklidnit úsekové měření; zastupitelstvo dále souhlasilo s darováním jedenácti kusů postelí Centru sociální pomoci Litomyšl

Informace z jednání Rady města Litomyšle

Rada města Litomyšle se v roce 2018 sešla celkem šestadvacetkrát. Na následujících řádcích jsou uvedeny ty body, které kronikář považoval za důležité zaznamenat. Podobně jako v předchozím roce nejsou uváděna všechna jednání.

Jednání rady 3. ledna

- rada města vzala na vědomí informace o programu Zahájení 7. litomyšlské lázeňské sezóny a souhlasila s uzavřením smluv s vystupujícími i sponzory a dárci

Jednání rady 23. ledna

- rada města byla informována ředitelkou Městské galerie Litomyšl Danou Schlaichertovou o výsledcích první fáze Litomyšlského architektonického manuálu
- rada města souhlasila s podáním žádosti o poskytnutí dotace z Programu podpory Kultury a památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2018. Obsahem žádosti bylo

¹⁰ Mv: Informace z posledního jednání zastupitelstva v tomto volebním období. In: Lilie. Ročník XXVIII., č. 10, s. 2.

Zahájení 7. litomyšlské lázeňské sezóny. Celkové náklady nepřesáhnou 600 tisíc Kč, požadovaná výše dotace 50 000 Kč

- rada města vzala na vědomí podnět občanů ulice Okružní k osazení dalšího nového kontejneru na tříděný odpad – papír, a pověřila vedoucího odboru místního a silničního hospodářství odpovědí na podnět a vyhovění žádosti
- rada města souhlasila s uzavřením smlouvy na stavbu „Oprava oken a dveří Smetanův dům - III. etapa“ s firmou JR Interier Ing. Radim Voříšek, Na Blahově 940, 566 01 Vysoké Mýto
- rada města schválila zadávací podmínky na stavbu "Realizace úspor energie u objektu TJ Jiskra, Litomyšl č. p. 1061"
- rada města souhlasila s připojením města k akci "Vlajka pro Tibet" vyvěšením tibetské vlajky před budovou městského úřadu dne 10. 03. 2018

Jednání rady 16. února

- rada města vzala na vědomí dopis České asociace odpadového hospodářství ze dne 17. 1. 2018, který se týká připravované změny zákona o odpadech, kterou se mají razantně zdražovat skládkovací poplatky. Rada města doporučila zastupitelstvu města přijetí usnesení: Zastupitelstvo projednalo informaci o riziku navýšení nákladů obce/města na odpadové hospodářství, v případě prosazení účelové nevládní novely zákona o odpadech obsahující násobné zdražení skládkovacích poplatků. Zastupitelstvo obce/města nesouhlasí s podobnými novelizacemi zákona o odpadech, které mají dopad na náklady obce a jejich obyvatel v oblasti odpadového hospodářství. Zastupitelstvo zastává názor, že nové nastavení odpadové legislativy by mělo být provedeno formou vládního návrhu zákona o odpadech připraveného po schválení nových evropských odpadových směrnic a v úzké spolupráci s obcemi a městy. ČR by neměla přijímat povinnosti nad rámec evropského nastavení odpadového hospodářství. Zastupitelstvo vyzývá Svaz měst a obcí ČR a Sdružení místních samospráv ČR, aby efektivně čelily podobným účelovým snahám, které obce vystavují zřejmému riziku potřeby navýšení nákladů na odpadové hospodářství
- rada města souhlasila s podáním žádosti o grant na akci „Restaurování sochy sv. Václava“ do Programu podpory kultury a památkové péče v Pardubickém kraji na rok 2018
- rada města vzala na vědomí předložený protokol o vyhodnocení nabídek na veřejnou zakázku "Hřbitov Litomyšl - zázemí" vyhotovený v souladu s vydanou řídící dokumentací (směrnice ev. č. OS/1203/R) - příloha č. 2/RIM/3R/2018. Jako nejvýhodnější vyhodnotila nabídku firmy Profistav Litomyšl a.s., Tyršova 231, 570 01 Litomyšl, IČ 277 42 741. Rada města pověřila odbor rozvoje a investic jednáním o omezení rozsahu stavby v souladu se zadávacími podmínkami výběrového řízení a starostu města uzavřením smlouvy s touto firmou
- rada města vyhlásila konkurzní řízení na pracovní místo ředitele/ředitelky: Základní škola Litomyšl, Zámecká 496, okres Svitavy, Základní škola Litomyšl, U Školek 1117, okres Svitavy, Základní škola Litomyšl, T. G. Masaryka 1145, okres Svitavy, III. mateřská škola Litomyšl a Dům dětí a mládeže, Litomyšl, 17. listopadu 905, okres Svitavy

Jednání rady 6. března

- rada města schválila poskytnutí dotace ve výši 15 000 Kč organizaci Český svaz včelařů, z.s., Z. Kopala 1155, Litomyšl, IČ 62675290 na úhradu nákladů na Krajské kolo soutěže včelařských kroužků mládeže Zlatá včela 2018
- rada města souhlasila se změnou názvu příspěvkové organizace Dům dětí a mládeže, Litomyšl, 17. listopadu 905, okres Svitavy se sídlem 17. listopadu 905, Litomyšl na: Středisko volného času Litomyšl, adresa – Dukelská 534, Litomyšl 570 01
- rada města schválila poskytnutí zálohy dotace ve výši 45 000 Kč pro HC Litomyšl, Prokešova 1051, Litomyšl, IČ 49325256 na podporu sportujících dětí
- rada souhlasila a doporučila zastupitelstvu města schválit poskytnutí dotace ve výši 100 000 Kč pro TJ Jiskra Litomyšl, U Plovárny 1061, Litomyšl, IČ 15034526 na nákup elektronické časomíry

Jednání rady 20. března

- rada města schválila "Dotační program na podporu nákupu domácích kompostérů v roce 2018"

Jednání rady 3. dubna

- rada města souhlasila se záměrem vybudování hřiště na pétanque o rozměrech 4 x 15 m v prostoru u hospody Na Výsluní
- rada města vzala na vědomí žádost Generace 89 o podporu Litomyšlských farmářských a bleších trhů v roce 2018 a souhlasila s pořádáním farmářských trhů v období od 30. 5. 2018 do 31. 10. 2018 a bleších trhů dne 16. 6., 21. 7., 18. 8. a 8. 9. 2018

Jednání rady 16. dubna

- rada města schválila a doporučila zastupitelstvu města pojmenování nové ulice "K Primátorské hrázi" v městské části Litomyšl-město v oblasti mezi areálem firmy ČEZ a Primátorskou hrází

Jednání rady 2. května

- rada města schválila přijetí dotace z Pardubického kraje (titul: Příspěvky a záštity kanceláře hejtmana) ve výši 70 000 Kč na náklady spojené s akcí "Zahájení 7. litomyšlské lázeňské sezóny"

Jednání rady 15. května

- rada města jmenovala ředitele příspěvkových organizací, u nichž byl začátkem roku na danou pozici vyhlášen konkurz: ředitelem Domu dětí a mládeže, Litomyšl, 17. listopadu 905, okres Svitavy Mgr. Josefa Štefla, ředitelem Základní školy Litomyšl, Zámecká 496,

okres Svitavy Petra Doseděla, ředitelkou Základní školy Litomyšl, U Školek 1117, okres Svitavy Mgr. Miroslavu Jirečkovou, ředitelem Základní školy Litomyšl, T. G. Masaryka 1145, okres Svitavy Mgr. Pavla Jirsu

- rada města souhlasila a doporučila zastupitelstvu města poskytnutí individuální dotace ve výši 20 000 Kč Nadačnímu fondu Litomyšlského symfonického orchestru na činnost v roce 2018 spojenou s koncertním zájezdem do Levoče

Jednání rady 29. května

- rada města souhlasila s provedením geneze piaristické knihovny a charakteristiky jejího obsahu. Budou vyzvednuty zvláště cenné kusy, podrobně popsány a stanovena jejich cena, ostatní knihy budou rozděleny do skupin dle jejich ceny. Výstup bude podkladem pro sjednání pojištění knihovny
- rada města jmenovala ředitelkou III. mateřské školy Litomyšl Mgr. Vítězslavu Volštátovou

Jednání rady 12. června

- rada města vzala na vědomí informace o akci Španělská slavnost, která se bude konat 28. července 2018 na zámeckém návrší. Cílem akce je oslavit 450. narozeniny zámku a připomenout počátky jeho vzniku
- rada města doporučila zastupitelstvu města schválit poskytnutí dotace ve výši 150 000 Kč Sboru Církve bratrské v Litomyšli na úhradu nákladů na vybudování venkovní strojovny pro nucené větrání v Novém kostele - 2. fáze
- rada města doporučila zastupitelstvu města schválit poskytnutí dotace ve výši 50 000 Kč Farnímu sboru Českobratrské církve evangelické v Litomyšli na očištění a nátěr střechy a klempířské práce na kostele
- rada města doporučila zastupitelstvu města schválit poskytnutí dotace ve výši 200 000 Kč Římskokatolické farnosti - proboštství Litomyšl na restaurování dvou obrazů křížové cesty v kostele Povýšení sv. Kříže v Litomyšli

Jednání rady 21. června

- rada města schválila a doporučila zastupitelstvu města schválit Strategický plán rozvoje sportu v Litomyšli na roky 2018 – 2022

Jednání rady 24. července

- rada města souhlasila s tím, aby byla na Toulouvcově náměstí od 24. září do 18. října 2018 instalována putovní výstava "Republika československá 1918 - 1939". Výstavu organizuje Akademie věd ČR při příležitosti 100. výročí vzniku Československé republiky. Výstava prostřednictvím čtrnácti panelů představí nejvýznamnější milníky

Československé republiky, okolnosti jejího vzniku, státního uspořádání, ale i významné osobnosti

- rada města se seznámila s projektem J. Pleskota, R. Švejdy a L. Gavlovského s názvem "Více Srdce pro Václava Havla"
- rada města vzala na vědomí závěrečnou zprávu Genderového auditu Městského úřadu Litomyšl, který provedla firma Rentel a.s.

Jednání rady 23. srpna

- rada města souhlasila s podáním žádosti o poskytnutí dotace z programu Podpora pro památky UNESCO na rok 2019. Obsahem žádosti je marketingový projekt "Oslavy 20. výročí od zápisu zámeckého areálu Litomyšl na Seznam UNESCO". Projekt je připravován ve spolupráci se Státním zámekem Litomyšl a Regionálním muzeem v Litomyšli
- RaM vzala na vědomí program 7. ročníku ArchiMyšle - oslavy Světového dne architektury, která se bude konat od 27. září do 1. října 2018

Jednání rady 11. září

- rada města souhlasila s pořízením uměleckého díla autorů V. Ciglera a M. Motyčky pod názvem Trikolóra (pořízeno s finanční podporou Pardubického kraje a sponzorů)

Jednání rady 9. října

- rada města souhlasila s nákupem jednoho kusu platinové pamětní mince s vyobrazením zámku a zámeckého areálu Litomyšl. Jde o pátou z plánovaných dvanácti emisí v rámci řady České památky UNESCO. Mince byla představena v rámci ArchiMyšle dne 29. září 2018. Akční cena činila 41 350 Kč

Jednání rady 23. října

- rada města schválila zakoupení postelí pro CSP Litomyšli v celkové částce cca 520 tis. Kč a zakoupení matrací v částce cca 90 tis. Kč

Jednání rady 6. listopadu

- rada města stanovila kompetence jednotlivých členů rady města ve vztahu k odborům městského úřadu takto:
 - 01 oddělení majetkoprávní - D. Brýdl
 - 02 odbor místního hospodářství - R. Kašpar
 - 03 oddělení rozvoje a ÚP - D. Brýdl
 - 04 odbor rozvoje a investic - D. Brýdl

- 05 odbor finanční - D. Brýdl, R. Kašpar
 - 06 odbor kultury a cestovního ruchu - R. Kašpar
 - 08 odbor školství a sociální péče - školství a sport - D. Brýdl, sociální péče - R. Kašpar
 - 09 odbor živnostenského úřadu - R. Kašpar
 - 10 odbor městských lesů - R. Kašpar
 - 11 městská policie - D. Brýdl
 - 12 odbor kanceláře vedení městského úřadu - D. Brýdl
 - 15 odbor životního prostředí - R. Kašpar
 - 16 odbor správní - R. Kašpar
 - 17 odbor výstavby a územního plánování - D. Brýdl
 - 18 odbor dopravy - R. Kašpar
-
- rada města vzala na vědomí informaci o těchto svazcích obcí, kterých je Město Litomyšl členem, a schvaluje tyto zástupce:
 - Svazek obcí Mikroregion Litomyšlsko - D. Brýdl
 - Sdružení historických sídel Čech, Moravy a Slezska - R. Kašpar
 - Svaz měst a obcí ČR - D. Brýdl
 - DSO Českomoravské pomezí - R. Kašpar
 - DSO České dědictví UNESCO - D. Brýdl
 - DSO Česká inspirace - R. Kašpar
 - DSO Kraj Smetany a Martinů - D. Brýdl
 - LIKO – R. Kašpar
-
- rada města zřídila pro volební období 2018 - 2022 v souladu s ust. § 102 odst. (2) písm. h) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů tyto komise rady:
 - Dopravní komise
 - Komise pro sport a tělovýchovu
 - Komise pro kulturu, spolkový život a cestovní ruch
 - Komise pro výchovu, vzdělávání a komunitní plánování
 - Likvidační komise
 - Komise pro občanské záležitosti
 - Komise pro oblast stavební
 - Komise pro oblast životního prostředí
 - Komise pro oblast bytové politiky
 - Komise pro regeneraci památek a správu památkových hrobů
 - Komise "Naše náměstí"
 - Mediální komise

Jednání rady 4. prosince

- rada města souhlasila s tím, aby Ing. arch. Zdeňka Vydrová až do 31. 12. 2019 prováděla konzultační a poradenské činnosti pro rozhodování na úseku rozvoje města a zajištění architektonické úrovně při povolování staveb

Rozvoj města v roce 2018

Ačkoliv zastupitelé při schvalování rozpočtu naznačovali, že se chtějí soustředit zejména na opravy a další zvelebení městského majetku, přeci jen i v letošním roce došlo k realizaci či dokončení řady zajímavých počinů. K těm nejdůležitějším patřily bezesporu rekonstrukce ulice 9. května a oprava někdejší ortoptiky, do níž se (přes všechny obtíže a zdržení) v druhé polovině roku přestěhovalo Středisko volného času – někdejší Dům dětí a mládeže Litomyšl.

Rekonstrukce ulice 9. května

Město Litomyšl přistoupilo v roce 2018 k rekonstrukci ulice 9. května, o níž se diskutovalo již několik let. Ulice je známá především díky kvetoucím sakurám, které z ní podle mnohých obyvatel činí nejkrásnější ulici města. Byly to však právě padesátileté sakury, kvůli nimž už nebylo možné rekonstrukci oddalovat. Dožívaly totiž a byly ve špatném stavu. Město se proto po konzultacích s občany rozhodlo pro obnovu aleje, s níž spojilo i nutné stavební úpravy ulice, které by později kvůli nově vysázeným stromům nebylo možné udělat.

Samotná rekonstrukce tak kromě pokácení starých sakur zahrnovala rekonstrukci elektrického vedení, opravu chodníků či vybudování nových parkovacích míst. Na podzim pak zahradníci vysadili 79 nových sakur, živé ploty, růže a trvalkové záhony. Město také objednalo nový asfaltový povrch vozovky u speciální školy a nedalekého bytového domu. Došlo i na zbudování ploch pro kontejnery. Celkové náklady na opravu činily přibližně 15 milionů.

Úpravy městského hřbitova

Více než tři roky město spolu s architekty pracovalo na podobě dvou nových objektů, které by měly sloužit správci hřbitova jako zázemí, sklad a zároveň jako toalety pro veřejnost. Dvě loňská výběrová řízení na dodavatele stavby ale vítěze nepřinesla. Problémem byly finance. V květnu letošního roku se s realizací projektu konečně začalo. Na hřbitově vznikne zázemí pro správce a toalety. Hodnota celé akce čítá přibližně 4,5 milionu.

Občany péče o údržbu hřbitova dlouhodobě zajímá. V uplynulých dvou letech investovaly Městské služby například do rekonstrukce cest 700 tisíc korun, v letošním roce to bylo dalších 400 tisíc.

Rekonstrukce interiéru kina Sokol

Rok 2018 přinesl dobrou zprávu pro milovníky filmu. Kino Sokol se totiž dočkalo výrazné rekonstrukce interiéru, při níž došlo na výměnu sedaček, opravu podlahy a zateplení stěn a střechy. Město přišla rekonstrukce na přibližně 1,5 milionu korun. Jistou nevýhodou výsledku může být fakt, že se díky opravě snížila kapacita kina – z 220 na 175 míst.

Uvedená rekonstrukce interiéru nebyla první výraznou investicí. Už v roce 2012 bylo totiž kino digitalizováno, a to v hodnotě tří milionů korun. Tehdy město pro účely promítání pořídilo nové plátno s rozměry 7 x 3 metry, vybavení k projekci 3D filmů, nové prostorové ozvučení

a satelit, který umožňuje přímé přenosy kulturních či sportovních akcí. V roce 2017 kino navštívilo přibližně 17 000 diváků.

Zateplování sportovní haly „Jiskra“

Od dubna do srpna probíhala oprava sportovní haly „Jiskra“, jejímž cílem bylo zateplení stěn a střechy. Zateplení haly bylo vlastně pokračováním dlouholeté rekonstrukce tohoto sportoviště. Už v minulosti totiž došlo na výměnu sprch a toalet. Proměnou prošla i někdejší klubovna, z níž se stal zcela nový sál pro místní karatisty vybavený horolezeckou stěnou, sociálním zařízením a šatnami. Opraveny byly rovněž některé šatny fotbalistů. Halu využívá také početný basketbalový oddíl, který získal samostatnou místnost sloužící jako zázemí pro trenéry a sklad tréninkových pomůcek. Zlepšení podmínek pro svoje aktivity se dočkali rovněž atleti, kteří získali novou šatnu a sociální zařízení se sprchami určené pouze dívkám. Došlo též na rekonstrukci kotelny.

Letošní práce související se zateplením vyšly na pět milionů korun. Více než dva miliony však město získalo z Operačního programu Životní prostředí.

Oprava silnice I/35

Silnice I/35 je vlastně takové litomyšlské „peklo“. Nejenže doslova přetíná město na dvě části, ale se stále se zvyšujícím provozem působí nesčetné problémy. Hluk, prach, špína a tisíce aut denně – běžný život vedle silnice. Časté nehody, vyjeté koleje, v zimě díry, kam se řidič podívá. A k tomu světelná křižovatka, kterou mnozí řidiči běžně projíždějí na červenou. I proto Litomyšl usiluje o to, aby bylo co nejdříve započato se stavbou rychlostní komunikace D 35, která by měla Litomyšli významně odlehčit (po celý rok probíhaly velmi komplikované přípravy její výstavby).

Stavba dálnice je však zatím, zdá se, v nedohlednu. Namísto toho naše město v letních měsících sevěřely problémy s opravou silnice I/35, a to hned ve dvou fázích. Od května do srpna provádělo Ředitelství silnic a dálnic v úseku Řídký – Tržek – Litomyšl obnovu živičného krytu. Oprava si vyžádala částečnou uzavírku „pětatřicítky“ a jednosměrnou objíždku po místních komunikacích. Druhá fáze oprav probíhala od září do října a týkala úseku od Terozu po kruhový objezd u Hotelu Dalibor. Objízdná trasa v případě této fáze opravy nebyla nařízena a veškerá oprava probíhala po staveništi.

Obě opravy provoz na frekventované silnici značně ztížily. Kolony se tvořily v obou směrech, často dosahovaly několika kilometrů. Zasažena byla i hromadná doprava, významně postiženi byli zejména dopravci Zlatovánek, ČSAD Ústí nad Orlicí a S.A.D. Zvolen, kteří nemohli obsloužit zastávku Litomyšl, Rybářství.

Výsadba stromů v Nedošínském háji na Černé hoře

Když se na konci roku 2017 prohnala Nedošínským hájem větrná smršť, museli lesníci vykácet přibližně 600 stromů. Kácení tehdy vyvolalo vlnu emocí, neboť se mnohým občanům nelíbilo.

Na jaře 2018 pak přišla konečně dobrá zpráva. Pracovníci Městských lesů Litomyšl zasadili na začátku dubna v nejpostiženější části Nedošínského háje 3 800 mladých stromů, konkrétně pak 1200 olší, 2400 dubů a 200 jilmů. Práce na obnově známé a mezi lidmi oblíbené přírodní památky však komplikoval stav stromů – a dále podmáčená půda, která brzdila odklízecí práce.

Celá Česká republika navíc v roce 2018 bojovala s kůrovcovou kalamitou – nebo jak někteří lesníci říkali, s kůrovcovou katastrofou. Nejvážnější situace byla v Moravskoslezském a Olomouckém kraji. Na lesním majetku Litomyšle nebyla situace sice tak dramatická, přesto i zde se s kůrovcem bojovalo. Už na počátku roku proběhlo například kácení v oblasti Černé hory. Některé stromy tu napadl kůrovec, další bylo nutné odstranit z důvodu zajištění bezpečnosti chodců i motoristů, některé smrky uschly v důsledku sucha... Na Černé hoře se přitom potkalo několik faktorů najednou. Zdejší les vznikl postupným zalesňováním zemědělských pozemků, které začalo na počátku 20. století. K zalesnění byly tehdy použity především sazenice smrku, jasanu, lípy a v některých částech topolu. Smrk je však značně poškozen hnilobou a společně s topolem a břízou je na hranici své životnosti.

I na Černé hoře se však v roce 2018 také vysazovalo – dělníci tu vysadili přibližně 6500 listnáčů, především dubů, buků, jilmů a třešní. Celkem bylo na lesním majetku Litomyšle vysazeno přes 40 000 stromků. Pro rok 2019 se počítá s další obnovou lesního majetku. Lesníci by měli vysadit přes sedm tisíc smrků, 7500 jedlí, téměř 4000 borovic, 250 modřínů, 400 douglasek, přes 9000 buků a téměř 21 000 dubů.

Nové protipovodňové zařízení

V květnu letošního roku byla dokončena instalace nového výstražného a varovného systému, který by měl pomoci při ochraně v době povodní. Ve vytipovaných lokalitách v záplavových zónách Loučné se objevilo 34 bezdrátových hlásičů a 86 reproduktorů, v Nedošíně pak 8 bezdrátových hlásičů a 19 reproduktorů. V Čisté, na toku Loučné, a na Primátorské hrázi byla instalována tři ultrazvuková čidla, která budou monitorovat výši hladiny. V Nedošíně se o včasné varování obyvatel postará i nová elektronická siréna.

Na pořízení a instalaci potřebného vybavení získalo město dotaci z Operačního programu Životní prostředí ve výši 1,9 milionu korun. Celkové náklady činily 2,7 milionu korun.

Nové sídlo Střediska volného času (někdejšího domu dětí a mládeže)

Dům dětí a mládeže Litomyšl je střediskem volného času pro zájmové vzdělávání zabezpečující volnočasové aktivity pro veřejnost od předškolního věku až do dospělosti, a to v průběhu celého roku (tedy včetně dnů, kdy neprobíhá školní vyučování).

V průběhu září změnil dům dětí adresu i název. Z ulice 17. listopadu se přestěhoval do budovy bývalé ortoptiky nad autobusovým nádražím, která v předchozích měsících a letech prošla nákladnou rekonstrukcí v hodnotě 15,5 milionu korun. Se stěhováním byla spojena také změna názvu – z Domu dětí a mládeže Litomyšl se stalo Středisko volného času Litomyšl.

V nové budově se nachází několik místností určených pro konání kroužků a kurzů, multifunkční sál, zázemí pro keramiku včetně hrnčířských kruhů a vypalovací pece, šatna, cvičná kuchyňka, zázemí pro zaměstnance, sklady a několik sociálních zařízení. Vedle sebe tak může probíhat hned několik volnočasových aktivit a jejich účastníci se nebudou vzájemně rušit. Vedle budovy vzniklo rovněž nové parkoviště, do budoucna se pak počítá s využitím rozsáhlé zahrady.

Dostatek místa umožní Středisku volného času další rozvoj, v roce 2018 se počítalo především s rozšířením nabídky rukodělných kroužků. Do nové budovy se rovněž přestěhoval Klub neformálního vzdělávání, který je realizován v rámci projektu Cestou vzájemného porozumění na území ORP Litomyšl.

Bývalý dům dětí a mládeže je mezi dětmi a dospívajícími velmi oblíbený. Každý týden jej navštíví přes 600 z nich. Dá se předpokládat, že zlepšení materiálních podmínek zájem o služby volného času podpoří a děti tak naleznou jeho smysluplnou náplň stranou mobilních telefonů, počítačových her a nejrůznějších podivných part mladých lidí, které se bohužel objevují i v Litomyšli.

Výnosy z úsekového měření

Téměř dva roky jsou na třech místech v Litomyšli umístěny kamery úsekového měření. Téměř dva roky hlídají rychlost všech, kteří projedou. A bohužel ani ony některé řidiče v rychlé jízdě nepřibrzdí. Za jeden jediný rok díky nim přiteklo do městské poklady 18,5 milionu korun. Denně přitom rychlost poruší stovky řidičů. Ti následně musí zaplatit.

Úvahy o stavbě nového domova pro seniory

Již v prosinci 2017 se zastupitelé města seznámili s peticí více než 600 občanů, kteří žádali urychlenou výstavbu nového domova pro seniory a řešení neutěšené situace v sociálních službách.

Projekt výstavby nového domova se připravuje od roku 2015. Plány opakovaně připomínkovalo Centrum sociální pomoci města Litomyšle tak, aby nový domov splňoval všechna potřebná kritéria a vyhovoval nárokům klientů a zaměstnanců. V projektu se počítá s vybudováním příjemného prostředí, kde budou moci naši spoluobčané důstojně trávit stáří s komplexně zajištěnou péčí. Zároveň by mělo dojít ke spojení domova, který momentálně působí ve dvou budovách.

Z formálního a procesního hlediska byl projekt prakticky připraven už na počátku roku 2018. Jedinou překážkou, která brání skutečné výstavbě, je finanční stránka. Stavba je totiž odhadnuta na 178 milionů korun a město dlouhodobě usiluje o získání investičních prostředků z některého státního dotačního titulu. Bez dotace není možné projekt uskutečnit. V roce 2018 se peníze získat nepodařilo.

Průmysl a služby v roce 2018

V roce 2018 pokračoval ekonomický růst, který ve většině případů přinášel tlak na zvyšování mezd a také velmi nízkou nezaměstnanost. Ta se v regionu v průběhu roku pohybovala nejčastěji kolem jednoho až čtyř procent. V případě Litomyšle to pak k 31. srpnu bylo jen 1,6 procenta. To v praxi znamenalo nezaměstnanost v podstatě nulovou. Většina firem ve městě však nové zaměstnance potřebovala. Lákala je na výhodné mzdové podmínky, nejrůznější zaměstnanecké benefity apod.

Saint-Gobain Adfors CZ

Společnost Saint-Gobain Adfors CZ, která má své závody v Litomyšli a v Hodoníně u Znojma, zvýšila v předešlém roce svůj zisk o zhruba 18 procent na 1, 678 miliardy korun. Čistý obrát firmy pak stoupl o téměř 12 procent na 7, 749 miliardy.

Firma existuje v Litomyšli od roku 1950, dříve fungovala pod názvem Vertex. Zabývá se výrobou stavebních materiálů a dlouhodobě patří mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v regionu. V roce 2018 se rozhodla investovat více než 380 milionů korun do rozšíření kapacity a zavádění nových technologií. Jednalo se zejména o rozšíření výroby skelných tkanin, tzv. perlinek, určených pro stavebnictví, ale i dalších výrobků, které jsou určeny pro vývoz do celého světa. V závodě v Litomyšli se přitom nachází primární výroba skelného vlákna, proto investice do nových technologií mířily právě sem. Závod také v průběhu roku nabíral nové zaměstnance a nabízel nadstandardní platové podmínky. Nástupní mzda totiž bez započítání benefitů tvořila podle vyjádření firmy 28 tisíc, po zkušební době pak 30,5 tisíce korun. Průměrná mzda se pak pohybovala okolo 35 tisíc. Společnost také nabízela zajímavé benefity – například obědy za pět korun či pojištění hrazené zaměstnavatelem.

Saint-Gobain Adfors CZ se v posledních letech snaží investovat také do zlepšení životního prostředí. Její zaměstnanci každoročně vymyslí zhruba tři stovky nejrůznějších zlepšováků. Za poslední dva roky se jim například podařilo snížit spotřebu vody celkově o 55%, odpady dokázali zredukovat téměř na polovinu. Navíc každý zaměstnanec, od pracovníka na výrobní lince přes vedoucího úseku až po šéfa celého závodu, může s novým zlepšovákem přijít. Nápady se totiž sbírají prostřednictvím formuláře, který pracovník vloží do sběrného boxu, nebo se může obrátit přímo na koordinátory. Za úspěšně realizované projekty litomyšlský závod letos obdržel stříbrné ocenění Worl Class Manufacturing (WCM).

Na podzim uspořádal litomyšlský závod Den otevřených dveří, který nenabídl pouze prohlídku závodu, ale také pestrou zábavu pro účastníky všech věkových kategorií. Vedle tradičních francouzských sportů, jakými jsou kriket či pétanque, si zájemci mohli vyzkoušet, jaké to je být závodníkem Tour de France nebo si zkusit postavit vlastní Eiffelovu věž. Den otevřených dveří se konal po třech letech. Připadl na 13. říjen a společnost si jím připomněla uplynutí dvaceti let od chvíle, kdy se bývalý závod Vertex připojil k Saint-Gobain Adfors CZ.

IQejce

IQejce jsou produktem společnosti AG MAIWALD a.s., která sídlí v Benátkách u Litomyšle. Její majitel Arnošt Maiwald však žije přímo v Litomyšli. IQejce jsou slepičí skořápková vejce obohacená o jód a selen, prvky důležité pro lidský organismus. Nosnicím je krmná směs doplněna o mořskou řasu ze severských zemí, ale i o pohanku pěstovanou na polích v okolí Litomyšle. Od října 2018 byla IQejce k dostání v místním supermarketu Kubík, od listopadu pak v supermarketu Billa.

Muzeum tisku v H.R.G.

V říjnu roku 1989 založil Petr Lorenc z Litomyšle ve svém rodinném domě malou „garážovou“ tiskárnu. Tímto počinem se připojil k řadě 16 tiskařských rodin nepřetržitě působících v Litomyšli už od roku 1503. V roce 1992 se z malé rodinné tiskárny stal moderní polygrafický podnik – tiskárna H.R.G. spol. s r.o.. Ta v současné době zaměstnává přibližně 170 lidí a disponuje uceleným polygrafickým vybavením jak v ofsetové, digitální tak obalářské divizi. Sídlo má v průmyslové zóně na okraji města při výjezdu na Svitavy.

Po zhruba deseti letech akvizic strojů, písem, štočků, litomyšlských tisků a dalších doplňkových předmětů vznikla v moderních výrobních prostorách dobová knihtiskařská a knihařská dílna včetně ruční a strojní sazárny. Vše je přitom funkční.

Lorencova patentní tiskárna, jak se muzeum také nazývá, byla slavnostně otevřena 28. října, v den stého výročí založení Československé republiky. V rámci otevření zazněla československá státní hymna, představitelé H.R.G. přednesli několik proslovů, se zajímavou přednáškou o historii tisku pak vystoupila Jana Vránková. Návštěvníci si mohli celou tiskárnu prohlédnout (nahlédnout mohli také do moderních provozů), dostali vytištěnou upomínku a mohli si pochutnat na dobrotách, které miloval už T. G. Masaryk. Ty připravil místní sociální podnik Rettigovka.

Rybářství Litomyšl

Sucho a teplo letos potrápilo rybníční hospodáře napříč republikou. Rybáři sice kvůli suchu méně krmili, často však museli nakoupit a spustit zařízení na okysličování vody. Sucho také negativně ovlivnilo přírůstky ryb, které byly nižší než v předchozích letech. To všechno vedlo k jejich zdražení, někde až o deset korun za kilogram. Rybářství Litomyšl nabízelo výběrové kapry, tedy kapry s hmotností nad 2,5 kilogramu, za 95 korun, menší pak za 86 korun za kilogram.

Bezobalový prodej také v Litomyšli

Stále více lidí přemýšlí nejen nad tím, za kolik nakoupí, ale také nad příběhem potravin, které si kupuje, stejně jako nad množstvím energie, které bylo při jejich výrobě potřeba. Říká se tomu odpovědná spotřeba. Ta spočívá v tom, že spotřebováváme jen to, co opravdu potřebujeme. Termín odpovědné spotřeby se do značné míry kryje s „uvědomělou

skromností". Oba znamenají, že známe důsledky svých spotřebních rozhodnutí, přebíráme svůj díl zodpovědnosti za dění věcí ve světě a nenecháváme se ovlivňovat každoročně novými trendy a reklamou. Orientujeme se na kvalitu, ne kvantitu, zajímáme se o to, odkud věci, které nakupujeme, pocházejí a jak byly vyrobeny. Obzvlášť dbáme na to, aby při jejich výrobě nedocházelo k porušování lidských práv a ničení vzácných přírodních oblastí.

Osobní spotřeba člověka se dá složit z následujícího: Potraviny, spotřební zboží, energie, pohonné hmoty, prostor. Současná výše spotřeby přírodních zdrojů a produkce odpadu je v rozvinutých zemích neudržitelná a vysoko překračuje nosnost a dlouhodobou produktivitu přírodního prostředí. Materiál, energie i potraviny čerpáme z jiných zemí, v nichž lidé musí vyjít s mnohem menší spotřebou, než by byl jejich "spravedlivý" globální podíl. Už proto bychom se měli snažit snižovat svou ekostopu ve všech kategoriích. Se snižováním spotřeby zároveň snižujeme množství odpadů, které se každoročně ocitá na skládkách či ve spalovnách, neboť každá věc se jednou stane odpadem, a také množství škodlivin vypouštěných do ovzduší či pesticidů v půdě.¹¹

Odpovědně nakupovat lze také v Litomyšli. Bio Krámek na Smetanově náměstí již několik let nabízí nejrozumnější bio potraviny, ale také zboží s certifikací Fair Trade. V poslední době je i zde možné nakoupit „bez obalu“ – tedy do svých vlastních nádob, které lze použít vícekrát, nikoliv pouze jednou, jak tomu u většiny zboží bohužel stále je. Bio Krámek však nebyl prvním ochodem, který začal bezobalový prodej nabízet. Tím byla před časem Zdravá výživa Jana na Havlíčkové ulici. To všechno jsou snad malé krůčky k tomu, abychom se stali o něco více zodpovědnější za budoucnost planety, kterou budeme jednou předávat generacím, které přijdou po nás.

Firma roku 2018

V úterý 18. září se v Pardubicích uskutečnilo finále krajského kola soutěže Firma roku 2018. Na třetím místě se umístila společnost Phatec z Litomyšle. Byla to její první účast v této soutěži. Kromě třetího místa si odvezla také ocenění Ekonomicky nejúspěšnější firma Pardubického kraje. Firma se zabývá konstrukcí jednoúčelových strojů pro zpracování technických textilií.

¹¹ *Odpovědná spotřeba* [online]. [cit. 2019-03-09]. Dostupné z: <http://www.hraozemi.cz/odpovedna-spotreba.html>

Školství v roce 2018

Školství v Litomyšli v roce 2018 výrazným způsobem ovlivňovaly dva velké projekty Města Litomyšle. Prvním byl od roku 2016 realizovaný projekt Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl, druhým pak Místní akční plán II, který přinesl řadu nových a zajímavých aktivit.

Základní statistické údaje o školách a školských zařízeních zřizovaných Městem Litomyšl (údaje k 30. 9. 2018)

I. mateřská škola, Litomyšl, Jiráskova	5 tříd	108 dětí
II. mateřská škola, Litomyšl, 17. listopadu	5 tříd	134 dětí
III. mateřská škola Litomyšl, Lidická	4 třídy	112 dětí
Základní škola, Litomyšl, T. G. Masaryka	14 tříd	296 žáků
Základní škola, Litomyšl, U Školek	15 tříd	297 žáků
Základní škola, Litomyšl, Zámecká	22 tříd	581 žáků
Základní umělecká škola Bedřicha Smetany Litomyšl		605 žáků
Dům dětí a mládeže Litomyšl – pravidelná činnost		661 dětí

Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl

V průběhu roku 2018 pokračovala realizace projektu Cestou vzájemného porozumění ve vzdělávání na území ORP Litomyšl, který byl realizován v těchto klíčových oblastech:

- Klub neformálního předškolního vzdělávání – KNPV
- Klub neformálního základního vzdělávání – KNZV
- Starší kamarád, kroužky a doučování
- Stálé odborné pozice v prostředí škol - koordinátoři, mentoři, školní asistenti
- Doprovodné aktivity pro děti žáky
- Odborné poradenství - školní psycholog, speciální pedagog, supervizor a romský koordinátor
- Odborné vzdělávání pracovníků škol

Ačkoliv se kronikář k projektu podrobněji vyjádřil již v zápise z roku 2016, příkládá i nyní podrobnější popis realizace jednotlivých oblastí¹².

Klub neformálního předškolního vzdělávání

- tzv. Klubík – podporoval děti a žáky z mateřských a základních škol, ale i děti, které mateřskou školu dosud nenavštěvovaly. Sídli v prostorách Rodinného centra Litomyšl na Touloupcově náměstí. K dispozici byl každý pracovní den od 8 do 12 hodin, podporoval až 15 dětí a jejich rodičů

Klub neformálního základního vzdělávání

- klub by zaměřen na prevenci školní neúspěšnosti prostřednictvím posilování klíčových aktivit, přípravou programů zaměřených na usnadnění přechodu dětí a žáků mezi stupni vzdělání; sídlil ve Středisku volného času Litomyšl
- fungoval pravidelně ve dnech školního vyučování od 12 do 16 hod. Aktivita byla otevřená pro všechny děti, které se dobrovolně zapojovaly do řízených činností pod dohledem pedagoga a manažera KNZV. Průměrná denní návštěvnost byla 14 dětí

Starší kamarád, kroužky a doučování

- starší kamarád byl činností, kdy dvojice (student, absolvent školy – žák) společně trávila volný čas, probíhalo doučování, sportovní aktivity, tvoření, hry, motivační rozhovory, návštěvy zážitkových aktivit a vzdělávacích akcí. Aktivita starší kamarád byla využívána zejména žáky ZŠ Litomyšl, Zámecká, ve výrazně menší míře pak také ZŠ Litomyšl, U Školek
- doučování umožnilo pedagogům ve 14 základních školách individuálně podpořit žáky ohrožené školním neúspěchem
- kroužky v základních školách nabízely žákům smysluplné trávení volného času spojené s rozvojem klíčových kompetencí – čtenářské a matematické gramotnosti a cizích jazyků. Aktivitu vykonávali sami pedagogové – vedoucí kroužku. Do aktivity bylo v roce 2018 v rámci území ORP Litomyšl zapojeno 11 škol

Odborné pozice v prostředí škol – koordinátoři, mentoři, školní asistenti

- ve 32 školách vykonávalo v roce 2018 svou činnost:
 - 31 koordinátorů inkluze (16 MŠ + 15 ZŠ)
 - 86 mentorů (35 MŠ + 51 ZŠ) – mentor poskytoval podporu školnímu asistentovi
 - 89 školních asistentů (36 MŠ + 53 ZŠ)

¹² Uvedená čísla odpovídají prvnímu čtvrtletí roku 2019.

Doprovodné aktivity pro děti žáky

- v rámci realizace projektu byly pro cílovou skupinu dětí ohrožených školním neúspěchem realizovány tzv. „Doprovodné aktivity“. Děti a žáci se účastnili řady výletů a zajímavých akcí, např. návštěv muzeí, lanových parků, turisticko - poznávacích akcí, divadel, zoologických zahrad apod.

Odborné poradenství - školní psycholog, speciální pedagog, supervizor a romský koordinátor

- významným přínosem projektu bylo pro zapojené školy zajištění odborných pozic školního psychologa, speciálního pedagoga, supervizora a romského koordinátor

Odborné vzdělávání pracovníků škol

- všem pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům bylo poskytováno odborné vzdělávání; díky tomu docházelo k setkávání pracovníků různých škol a ke sdělování konkrétních zkušeností
- probíhaly rovněž konzultace s odborníky, které využívala škola či pracovníci klubu neformálního předškolního a základního vzdělávání
- uzavřená skupina pedagogů byla podpořena prostřednictvím školící aktivity zaměřené na téma: Zvyšování kvalifikace pro vzdělávání vybraných učitelů pro práci s dětmi s potřebou podpůrných opatření
- v neposlední řadě pak probíhala podpora hospitací a sdílení dobré praxe – formou vzájemných návštěv mezi školami a pedagogy
- diskuze nad zajištěním komplexního přístupu k dítěti probíhala také prostřednictvím tzv. kulatých stolů

Ačkoliv realizace projektu končí až 30. 6. 2019, již nyní jej lze z pozice škol hodnotit jako úspěšný. Pomohl totiž v začátcích inkluzivního vzdělávání, kterého se mnohé školy obávaly, a ukázal, že inkluze – je-li dobře nastavená – má smysl.

Místní akční plán rozvoje vzdělávání na území ORP Litomyšl II

Město Litomyšl se stalo úspěšným žadatelem projektu financovaného z Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání. Projekt s názvem „Místní akční plán rozvoje vzdělávání na území ORP Litomyšl II“ (dále MAP II) je podpořen 85 % z Evropského sociálního fondu, 10 % ze státního rozpočtu a 5 % z rozpočtu Města Litomyšle. Realizace projektu byla zahájena 1. ledna 2018 a ukončen bude 31. prosince 2021. Celkové výdaje projektu budou max. ve výši 11,7 mil. Kč.

Hlavním cílem projektu MAP II je navázat na realizaci projektu MAP I, v rámci kterého byla na území ORP Litomyšl nastavena spolupráce a dialog mezi aktéry ve vzdělávání, byl rozvíjen

proces společného vzdělávání, předávání dobré praxe a výměny zkušeností. Fyzickým výstupem MAP I je strategický dokument „Místní akční plán“, který byl schválen Řídícím výborem MAP dne 20. 11. 2017.

Aby mělo vytvoření strategického dokumentu MAP svůj význam, bylo nutné začít definované projekty postupně s ohledem na dostupnost finančních zdrojů realizovat a také zajistit průběžnou aktualizaci dokumentu a tvorbu akčních plánů na další období.

Od září 2018 pak probíhaly konkrétní projekty spolupráce základních a mateřských škol. Školy měly možnost spolupracovat s Městskou knihovnou Litomyšl, se Základní uměleckou školou Bedřicha Smetany v Litomyšli, s volnočasovými organizacemi a vzdělávacími subjekty pro rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti a také s neformálními organizacemi a vzdělávacími subjekty pro rozvoj polytechnického vzdělávání. V roce 2019 se rozběhne spolupráce s organizací POST BELLUM, přínosnou aktivitou by měly být také tzv. Kabinety sloužící ke sdílení dobré praxe mezi učiteli jednotlivých vyučovacích předmětů.

Městská knihovna Litomyšl pořídila pro zapojené školy soubory knih, které byly (a budou v průběhu celé realizace projektu) půjčovány do školních tříd, a to s možností výpůjčky do jednotlivých rodin. Aktivita cílí na rozvoj čtenářské gramotnosti dětí. Dále má městská knihovna pořádat besedy se spisovatelem oblíbených knih, a to jak pro pedagogy, tak rodiče dětí a žáků, a dále přednášky, v rámci kterých budou všem zúčastněným představeny zajímavé, především však regionální knižní tituly.

Základní umělecká škola Bedřicha Smetany v Litomyšli bude v průběhu realizace projektu pořádat pro děti, žáky a pedagogy pracovní dílny, které budou zaměřeny na vyjadřovací schopnosti a na zvýšení čtenářské a matematické gramotnosti dětí a žáků prostřednictvím práce s vlastním tělem a dramatického ztvárnění. Dále budou realizovány pravidelné keramické dílny, které podpoří manuální zručnost dětí a žáků a atraktivní tradiční řemesla. Posledním projektem ve spolupráci se ZUŠ budou hraná divadelní představení, která ztvární děti a žáci dle vybrané literární předlohy v místní knihovně. Některé z aktivit se již v průběhu roku 2018 rozběhly.

S cílem rozvoje čtenářské gramotnosti budou realizovány společné exkurze žáků, v rámci kterých vybraní studenti navštíví různá představení (divadlo, muzikál, operu, balet apod. – podmínkou je uskutečnění aktivity třemi subjekty, například třemi školami). Na základě představení zpracují grafický projekt, článek, nebo recenzi. Nejlepší výstup bude poté zveřejněn v tisku.

V oblasti rozvoje polytechnického vzdělávání proběhnou exkurze dětí a žáků na přírodovědecká a technická pracoviště a do center podporujících popularizaci vědy a vědeckých a technických provozů (technologická muzea, IQ parky, VIDA vědecké centrum, ekocentra apod.). Pro podporu manuální zručnosti a tradičních řemesel proběhnou ve spolupráci s organizacemi neformálního vzdělávání námětové kurzy v exteriéru. Bude se jednat např. o kurz zaměřený na práci se zvířaty, pečení chleba, sadbu a sběr plodin, sušení ovoce, zpracování lnu, výrobu keramiky, výrobu záhonu a sadbu bylinek, práci se dřevem apod. Pro předškoláky a děti 1. - 3. třídy bude zrealizována série setkání prostřednictvím

tzv. Malé technické univerzity. Cílem je co nejdříve a na základě přirozené hravosti a poznání světa kolem sebe vzbudit zájem dětí i pedagogických pracovníků o technické obory. U žáků základních škol je činnost zaměřena na vytváření vlastních staveb s cílem naučit žáky číst v jednoduchých technických výkresech.

Součástí navazujícího projektu bude mimo jiné dotační poradenství a administrativní servis pro zapojené školy (což byla jedna z proseb některých místních škol, které byly při realizaci dotačních programů často odkázány jen na vlastní dovednosti a zkušenosti), zajištění profesního rozvoje pracovníků zapojených škol v oblasti čtenářské a matematické gramotnosti a polytechnického vzdělávání, vzdělávací akce na témata inkluze, pravidelná aktualizace dokumentu MAP, tvorba akčních ročních plánů, přenos informací o potřebách z území směrem k MŠMT pro konkrétní nastavení dotačních výzev (Šablony a jiné), spolupráce s MŠMT ČR, s NIDV (Národní institut dalšího vzdělávání) Pardubice, se zástupci KAP PK (Krajský akční plán Pardubického kraje) apod. Také v tomto případě již řada aktivit v průběhu roku 2018 proběhla.¹³

Nakopněte svoji školu!

Druhý ročník festivalu vzdělávání proběhl ve dnech 18. – 20. února v prostorách Zámeckého návrší Litomyšl. Pozvání na něj přijal například izraelský učitel Opher Brayer, který tvrdí, že existuje jeden univerzální jazyk, a to matematika. Neučí ji však klasicky, nýbrž kreativně. Stejným způsobem byl orientován i jeho workshop. Dalším pozvaným hostem byla Jitka Kmentová, ředitelka pražského Gymnázia Na Zatance. Jitka Kmentová je iniciátorkou tvorby a zavádění alternativního ŠVP ALT, který vede žáky nejen k osvojování znalostí uvedených do širších souvislostí, ale také k rozvoji kompetencí, a staví na posílení osobnostní a sociální výchovy. Ve škole ji nejvíc zajímá pedagogický proces a lidé, snaží se, aby škola nabízela různorodé možnosti k rozvoji silných stránek žáků i učitelů. Inspiraci z jiného oboru přinesl Pavel Kysilka, ekonom zabývající se změnami, které přináší digitální věk. Součástí festivalu byly rovněž tzv. inspirativní přednášky, při nichž má každý řečník 20 minut na povídání, dalších 10 minut pak vyplňují otázky z publika. Nechyběla ani panelová diskuze.

25 let výuky restaurování v Litomyšli

Fakulta restaurování Univerzity Pardubice se sídlem v Litomyšli oslavila let 25 let svého fungování. Za tu dobu si prošla bohatou historií plnou změn. Myšlenka založení mezioborově pojaté školy vznikla v souvislosti s restaurováním nástěnných maleb Josefa Váchala v domě tiskaře a vydavatele bibliofilů Josefa Portmana. 22. dubna 1993 byla nadací PASEKA zřízena Soukromá škola restaurování a konzervačních technik. První přijímací pohovory proběhly v září téhož roku, vyučovat se pak začalo 1. října. Škola restaurování a konzervačních technik vznikla jako tříleté pomaturitní studium, v roce 1996 byla zařazena do sítě vyšších odborných škol, na podzim škola získala právní subjektivitu jako obecně prospěšná společnost. V roce 2000 byl

¹³ Místní akční plán rozvoje vzdělávání na území ORP Litomyšl II [online]. [cit. 2019-03-02]. Dostupné z: <http://www.litomysl.cz/index.php?lang=cz&co=map2>

škole udělen státní souhlas ke zřízení vysoké školy s názvem Institut restaurování a konzervačních technik Litomyšl, o.p.s a v akademickém roce 2000/2001 byla zahájena výuka v bakalářském studijním programu.

V roce 2005 se původně soukromá škola stala součástí Univerzity Pardubice, a sice jako Fakulta restaurování. V roce 2007 získala právo vyučovat v magisterském studijním programu, jehož výuka byla zahájena v akademickém roce 2008/2009. Pod Fakultou restaurování vzniklo v roce 2011 Centrum pro restaurování a památkovou péči, o.p.s, jehož cílem je poskytovat celoživotní odborné vzdělávání a další obecně prospěšné služby v oblasti péče o kulturní dědictví.

V roce 2018 měla škola 29 internátních pedagogů, 63 studentů ve 4 oborech bakalářského studia a 26 studentů ve 2 oborech magisterského studia. Pracovníci a studenti školy řeší národní i mezinárodní restaurátorské a výzkumné projekty a zakázky. Mnohé z nich jsou realizovány na významných památkách České republiky.

Oslavy 25. výročí založení dnešní Fakulty restaurování připadly na 22. duben. V deset hodin dopoledne fakulta otevřela svoje dveře veřejnosti, oficiální program oslav začal ve tři odpoledne přivítáním hostů a absolventů. Následovalo předání pamětních medailí „otcům zakladatelům“ a dalším významným osobnostem spojeným s počátky školy, křest almanachu studentů a publikace věnované vzniku fakulty. V Muzeu restaurování a historických technologií proběhla od 17 hodin vernisáž výstavy Je nám 25 aneb 25 let výuky restaurování v Litomyšli. Na velkoformátových fotografiích byly prezentovány okamžiky zachycující období založení školy, vývoj a významné práce školy, resp. fakulty. U příležitosti oslav byla rovněž vydána stříbrná pamětní mince, jejímž autorem se stal Jakub Vlček. Ústředním motivem jsou tři Grácie, které symbolizují tři pilíře, na kterých výuka restaurování od začátku stojí. Jde o multidisciplinární pojetí výuky, ve kterém se výtvarné nadání, cit a dovednosti pojí s umělecko-historickými souvislostmi a přírodovědnými znalostmi. Součástí oslav bylo též několik výstav realizovaných v průběhu roku.

Mikrojesle v Litomyšli

Mikrojesle vznikly v Litomyšli už v roce 2017, a sice na základě výzvy Pilotní ověření péče o nejmenší děti v mikrojeslích v ČR. Realizace probíhá od 1. 8. 2017 až 30. 9. 2019. Smyslem projektu je pomoci mladým lidem sladit osobní a pracovní život. Zřizovatelem mikrojeslí bylo Rodinné centrum Litomyšl. To spolu s partnerem, kterým je Město Litomyšl, vytvořilo v prostorách „domu s očima“ na Jiráskově ulici milé domácí prostředí pro děti od 6 měsíců do 4 let. V průběhu dne se o děti stará jedna chůva, v době oběda a vycházek pak přichází další.

Rekonstrukce na Střední škole zahradnické a technické

V roce 2018 proběhla rekonstrukce nedostavěné administrativní budovy bývalé mlékárny. Autorem stavebních úprav se stal Architektonický ateliér ABV, Ing. arch. Petr Benda, který se v Litomyšli podílel například na rekonstrukci hotelu Aplaus. Projektantem stavby se stala kancelář Apolo CZ z Poličky. Realizátorem stavby pak firma PROFISTAV Litomyšl.

V nové budově vznikaly prostory pro výuku oboru chovatel cizokrajných zvířat, zejména teraristiky a akvaristiky. Vybudován byl také prostorný výtvarný ateliér pro zahradnické a umělecké obory, součástí bude též moderní učebna informatiky. Kromě toho vznikl také třípatrový vytápěný skleník a prostory pro sušení květů pro floristy a aranžéry.

Budova byla slavnostně otevřena 31. ledna 2019 za přítomnosti hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického a radního pro oblast školství Bohumila Bernáška. Přítomen byl též starosta města Daniel Brýdl. Investice přišla kraj coby zřizovatele školy na 47,5 milionu korun. Byla však podpořena prostředky Evropské unie.

Investice v místních školách

K největším investičním akcím dochází na školách v průběhu letních prázdnin. Ne jinak tomu bylo i letos.

Na ZŠ Zámecká došlo například ke kompletní rekonstrukci podlahy jedné z učeben v přízemí školy v hodnotě více než 400 tisíc korun. Na ZŠ U Školek se podařilo vyměnit osvětlení ve třídách za více než 200 tisíc, ve škole navíc dochází k budování nových odborných učeben - jazykových, učebny informatiky, žákovské kuchyňky. Zajímavostí je, že veškeré učebny budou bezbariérové. Pokud bude harmonogram prací dodržen, žáci v nových učebnách zasednou poprvé ve školním roce 2019/2020. Na ZŠ T. G. Masaryka pokračovala oprava fasády za 900 tisíc korun.

Nejvýznamnější přes léto dokončenou rekonstrukcí bylo zvýšení kapacit III. MŠ (Lidická). Za více než pět milionů korun tam město nechalo rekonstruovat vnitřní prostory, třídy, umývárnu, sociální zařízení a kuchyň. Vzniklo tak místo pro dalších 25 dětí.

Dočasné stěhování dětí z II. mateřské školy

Poté, co se DDM na začátku podzimu přestěhoval do opravené budovy ortoptiky nad autobusovým nádražím, začala rekonstrukce jeho původního sídla. Za cenu více než 15 milionů zde chce město zbudovat třídy pro dvě nová oddělení mateřské školky. Jde o přípravu na budoucí opuštění Panského domu, v níž nyní sídlí I. MŠ.

Rekonstrukce si na konci listopadu vyžádala dočasné přestěhování jednoho oddělení II. mateřské školy, která získala azyl v II. MŠ sídlící na Lidické ulici.

Nové prostory Školamyšle

Školamyšl je základní škola, která vznikla před pěti lety z iniciativy skupiny rodičů, kterým nevyhovoval styl výuky klasických základních škol. Zpočátku existovala jako odloučené pracoviště Základní školy Mozaika Rychnov nad Kněžnou, od 1. září 2017 je samostatnou školou. První roky probíhala výuka v budově pošty, letos se přestěhovala do budovy někdejší řemeslnické školy na ulici Boženy Němcové z roku 1913. Dům koupila a na vlastní náklady

rekonstruovala tiskárna H.R.G. Ta jej nyní škole pronajímá. Na rekonstrukci se však podíleli i sami rodiče. Teprve 28. srpna 2018 prošla budova kolaudací, o den později začalo stěhování.

Do nově opravených prostor se mohla veřejnost poprvé podívat 10. listopadu při Dni otevřených dveří. Nabídky využily desítky lidí, které se tak mohly přesvědčit, jak to v malé škole (v té době ji navštěvovalo šest desítek žáků) rodinného a komunitního typu vypadá.

Z dalších událostí

Aktivity základních škol

Všechny tři základní školy, jejichž zřizovatelem je Město Litomyšl, vyvíjejí v posledních letech řadu pozoruhodných aktivit. Všechny dohromady pak tvoří pestrou mozaiku základního vzdělávání v našem městě. Nelze hodnotit, která z aktivit je důležitější – každá totiž cílí jiným směrem. Všechny se však snaží aktivizovat žáky, přivést je k přemýšlení o jejich životě, ale i k tomu, aby nepřijímali vše, co jim společnost poskytuje, na stříbrném podnose, ale aby si byli vědomi své odpovědnosti za život svůj i celé společnosti.

Základní škola Litomyšl, Zámecká 496 v letošním roce připravila panelovou diskuzi s názvem Jedna Země nestačí?, během níž novinářka Markéta Kutilová, lékař Tomáš Šebek, diplomat Petr Kolář a šéf HateFree Lukáš Houdek diskutovali o humanitární a rozvojové pomoci, ale i xenofobii v naší společnosti. Moderátorem diskuze byl Vladimír Kořen, starosta Říčan a moderátor České televize. Kromě panelové diskuze se ZŠ Zámecká stala spolupořadatelem Férové snídaně (akce zaměřená na podporu myšlenky fair trade), na podzim se pak podílela na realizaci panelové diskuze Síla moci o Zdeňkovi Nejedlém. Zapojila se rovněž do vzdělávacího projektu České spořitelny se zaměřením na finanční gramotnost žáků prvního stupně, který se jmenuje Abeceda peněz.

Základní škola Litomyšl, U Školek 1117 v roce 2018 mimo jiné spolupracovala s partnerskými školami v Německu. Výstupem této spolupráce byl týdenní pobyt žáků 8. a 9. ročníku v německých rodinách, během kterého se žáci zdokonalovali v německém jazyce. ZŠ U Školek se také zapojila do dlouhodobého projektu, jehož cílem je přiblížit mladým lidem stáří. Děti během roku chodily do Domova Seniorů Na Skalce, kde starým lidem zpívaly, četly, případně s nimi něco vytvářely. Nakonec se škola zapojila do výtvarné soutěže Šťastné stáří očima dětí. Slavnostní vyhlášení soutěže proběhlo 9. října v opatství Emauz, dílo dětí ze ZŠ U Školek získalo krásné třetí místo. Jiným zajímavým projektem školy byl projekt „Laskavec“ realizovaný v rámci Světového dne laskavosti, který připadá na 13. listopad. Děti se rozhodly konat dobré skutky – navštívily například Záchranou stanici Pasíčka, jiné zase s dárečky a programem Domov seniorů či mateřské školky, mnoho žáků přispělo do sbírky pro psí útulek ve Vendolí.

Na Základní škole Litomyšl, T. G. Masaryka se opět zapojili do projektu Edison, v rámci kterého školu navštívilo osm vysokoškoláků z Brazílie, Turecka, Ukrajiny, Indonésie, Číny, Pákistánu, Gruzie a Ruska. Spolu s žáky se potkávali ve vyučovacích hodinách, díky čemuž děti získaly nové poznatky o exotických krajích, při konverzaci s nimi si zase procvičili svoji angličtinu. Úspěšně se také škola zapojila do Festivalu vědy a techniky Pardubického kraje, v rámci Dne otevřených dveří 22. listopadu si pak připravila program Sedm vůní podzimu se spoustou tvořivých aktivit.

Návštěvníkům při něm nabídla celkem sedm zastavení – větrné, bramborové, hliněné, dýňové, jablíčkové, dračí a lesní. V přízemí školy se ve školní družině nacházela výrobní větrníků, v druhé třídě děti pomocí barev na textil a bramborových tiskátek zdobily plátěné pytlíčky, ve školní kuchyňce žáci školy společně s učitelkami pekli jablečné štrůdly, nabízeli kávu, čaj a jablečný nápoj. Aktivit však škola připravila mnohem více.

Aktivita Domu dětí a mládeže Litomyšl

Dům dětí a mládeže, který se v průběhu roku přejmenoval na Středisko volného času, realizoval v průběhu roku řadu tradičních volnočasových aktivit. Z důvodu rekonstrukce ortoptiky a předpokládanému stěhování do nových prostor byly utlumeny některé činnosti připadající na letní prázdniny.

Jednou z nově pojatých akcí se staly aktivity spojené se Dnem Země, které proběhly 21. dubna v prostoru za Smetanovým domem. Kromě oblíbených soutěží, kvízů a zábavného odpoledne pro děti pořadatelé do programu zařadili jednu novinku - speciální nástřiky na pěti místech v Litomyšli, které lidé mohli vidět pouze za deště nebo krátce po něm. První a největší obraz byl vytvořen za Smetanovým domem. Nástřiky měly rozměr přibližně 1x1 metr a autoři při jejich tvorbě vycházeli z motivů přírody. Projekt s názvem Rainworks měl ukázat, co všechno voda umí.

Zdravotnictví a sociální služby v roce 2018

Nejdůležitější události letošního roku se týkaly dění v Litomyšlské nemocnici a stěhování léčebny dlouhodobě nemocných z vily Klára.

Litomyšlská nemocnice

Největší diskuze se v případě Litomyšlské nemocnice nesly kolem konce jejího ředitele Tomáše Julínka. Také v letošním roce se navíc objevily spekulace o konci dalšího oddělení, a sice gynekologie. Naštěstí se jednalo pouze o fámy. Obavy o osud nemocnice v současné podobě se však Pardubickému kraji rozptýlit nepodařilo. Některá z oddělení navíc trápil nedostatek lékařů i zdravotních sester.

Tomáš Julínek skončil ve vedení tří nemocnic Pardubického kraje

Kontroverzní exministr zdravotnictví Tomáš Julínek skončil po čtrnácti měsících ve vedení tří nemocnic Pardubického kraje, a sice těch ve Svitavách, v Litomyšli a v Ústí nad Orlicí. Podle hejtmana Pardubického kraje Martina Netolického měl Julínek problémy s komunikací jak s vedením společnosti, tak zaměstnanci, a to od primářů až po technický personál. Zaměstnanci Orlickoústecké nemocnice si stěžovali, že zasahuje do jejich práce i po odborné stránce, další mu vyčítali, že je při řízení příliš direktivní. Pomyslnou tečkou byly zřejmě výpovědi všech lékařů neurologického oddělení Litomyšlské nemocnice. Tomáš Julínek nakonec opustil křeslo ředitele na vlastní žádost (vyhověl tak přání představenstva Nemocnice Pardubického kraje). Do konce roku 2018 nebyla jeho funkce obsazena.

Centrální dispečink pro tři nemocnice Pardubického kraje je v Litomyšli

Nemocnice Pardubického kraje uvedla v průběhu roku 2018 do provozu centrální dispečink zdravotnické dopravní služby pro pacienty Orlickoústecké, Litomyšlské a Svitavské nemocnice.

V minulosti zajišťovali dispečeri přepravu z každé nemocnice zvlášť, letos ale začal sloužit společný dispečink vybudovaný v areálu nemocnice v Litomyšli, který koordinuje přepravu pacientů do nemocnic a zpět 24 hodin denně, a to včetně svátků a víkendů. Provoz dispečinku má zajišťovat pět dispečerů, kteří řídí provoz 26 vozidel. V Litomyšli bylo zároveň vybudováno kvalitní zázemí pro řidiče sanitních vozů, kteří zde v prostorách někdejšího kožního oddělení mají k dispozici společnou místnost, odpočívárnu, šatnu, toalety a sprchy.

Centrální koordinace by měla zvýšit produktivitu a efektivnost zdravotnické dopravní služby, a to kumulací pacientů do jednoho vozu se stejným cílem cesty.

Sjednocené orientační systémy nemocnic Pardubického kraje

Zná to každý pacient, který musel navštívit nemocnici, kterou dosud neznal – vyznat se v orientačních tabulích na jejich začátku není vždy jednoduché. A co více – ačkoliv zřizovatelem nemocnic v Pardubickém kraji je právě Pardubický kraj, každá nemocnice používala značení

vlastní. To se ale postupně změnilo. Už před časem došlo k proměně značení v Pardubické a Chrudimské nemocnici, na přelomu roku 2017 a 2018 také v nemocnici ve Svitavách, Ústí nad Orlicí a Litomyšli. Byly v nich instalovány nové orientační plány areálů, směrové ukazatele na sloupcích, označení budov a tabule s názvy pracovišť u vchodu do jednotlivých pavilonů za bezmála 1,3 milionu korun.

Rekonstrukce centrální sterilizace

Na konci listopadu začala modernizace centrální sterilizace Litomyšlské nemocnice, která vedla nejen k dočasnému zastavení jí samotné, ale i operačních sálů.

Litomyšlská centrální sterilizace dostala nové přístroje, které umožní mimo jiné elektronickou evidenci procesu nebo výkonnější myčku. K úpravám došlo také na operačních sálech a v zázemí. Celková investice počítala s částkou 1,8 milionu korun. Kromě zakoupení nových přístrojů na sterilizaci a plánované rekonstrukce proběhla také výměna světla na jednom z operačních sálů. Po dobu plánované rekonstrukce byly akutní operace řešeny v nemocnici ve Svitavách.

Spekulace o konci gynekologie

Po celém městě kolovaly kolem poloviny roku „zaručené“ informace o tom, že chce Pardubický kraj v Litomyšli zrušit gynekologické oddělení. Těžko říct, odkud se tato informace vzala – mohla vycházet i z toho, že kraj před lety zrušil porodnici a dětské oddělení. Tentokrát se naštěstí jednalo pouze o fámu, kterou Pardubický kraj ihned vyvrátil. Obavy o osud nemocnice, v níž mj. ortopedické a oční oddělení patří ke špičkovým v regionu, však stále trvá. A zřizovatel těmto obavám občas nahrává – někdy se totiž zdá, že o budoucnosti mlží a dává slepou naději. Na druhou stranu – Litomyšli bylo přislíbeno, že do rozvoje nemocnice půjde v následujících letech více než 73 milionů.

Lékař roku 2017 také z Litomyšle

Anketa Lékař roku je koncipována tak, aby zvýšila prestiž lékařského povolání a zároveň dala pacientům i odborné veřejnosti možnost ocenit nejen odborné, ale i lidské kvality těch, kteří pečují o naše zdraví. Také má posilovat dialog mezi lékaři a pacienty a zlepšit interakci mezi nimi. Odborná část si pak klade za cíl vyzdvihnout zejména výjimečné lékařské počiny jak z hlediska odbornosti, tak i z hlediska humanity, významné vědecké a výzkumné počiny, a také ocenit celoživotní přínos osobností z řad lékařů medicíny.

V anketě pacientů může veřejnost hlasovat ve třech kategoriích:

- **Lékař lůžkového zařízení** - lékaři nemocnic, lékaři léčebných ústavů, lékaři v lůžkových odděleních
- **Praktický lékař** - praktičtí lékaři, lékaři pro děti a dorost, rodinní lékaři
- **Lékař specialista** - lékaři všech odborných ambulancí

Hlasování probíhá prostřednictvím hlasovacích lístků (formulářů) v elektronické formě, hlasuje se na webové stránce www.lekarroku.cz, a to vždy do 31. března následujícího roku.¹⁴

Hlasování pro rok 2017 přineslo úspěch také lékařce z Litomyšle. Vítězkou kategorie praktičtí lékaři se totiž stala Jana Pilařová, která v Litomyšli provozuje samostatnou ordinaci praktického lékaře pro děti a dorost.

Nadační fond pomáhal i v roce 2018

Posláním Nadačního fondu na rozvoj zdravotnictví Litomyšlska je zvýšení dostupnosti a kvality zdravotní péče pro všechny obyvatele mikroregionu zajišťované privátními poskytovateli, Litomyšlskou nemocnicí, výjezdovým stanovištěm RLP a charitní ošetrovatelskou službou.

Správní rada na konci roku 2017 podpořila milionem korun nákup elektrochirurgického vybavení a tří pasivních antidekubitálních matrací Litomyšlské nemocnici. Zároveň bylo z této částky pořízeno nové vozidlo (Škoda Fabia), kterým ošetrovatelky jezdí za klienty do terénu.

V roce 2018 vložilo město do nadačního fondu částku 250 tisíc korun.

Centrum sociální pomoci v roce 2018

Centrum sociální pomoci v roce 2018 zaměstnávalo téměř 80 zaměstnanců a pečovalo o 75 klientů. Jak uvedla Alena Fiedlerová, ředitelka CSP, je to „veliký prostor pro radosti i komplikace“.¹⁵

V roce 2018 Centrum spolupracovalo s řadou organizací, se školami, dobrovolníky, odborníky z různých oblastí. Úspěšně také prošlo kontrolou kvality z Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, uspořádalo vernisáž fotografií či vydalo vlastní kalendář. Zrealizovalo také několik akcí pro klienty i zaměstnance, kteří se rovněž účastnili řady vzdělávacích aktivit.

Také po materiální stránce se CSP posunulo kupředu. Došlo totiž k nákupu nového vybavení, které by mělo ulehčit život klientům a práci personálu – polohovacích křesel a postelí, zvedáků, pořízena byla také sušička, mandl a pračka, přístroje do kuchyně, klimatizace či signalizace. Mezi nejvýznamnější investice pak patřila rekonstrukce terasy a sociálního zařízení, rozšíření se dočkal chodník u Domova Pod Školou.

Stěhování léčebny dlouhodobě nemocných z Kláry do nemocnice

Léčebnu dlouhodobě nemocných, která sídlila ve vile Klára, čekalo na konci roku stěhování do opraveného pavilonu interního oddělení Litomyšlské nemocnice. Vlastně by stálo za to napsat: Konečně! Prostory vily dlouhodobě nevyhovovaly potřebám léčebny dlouhodobě nemocných, čas od času se diskutovalo nad tím, jak je možné, že v 21. století může vůbec léčebna v tak nevyhovujících prostorách existovat a fungovat.

¹⁴ Anketa Lékař roku [online]. [cit. 2019-02-26]. Dostupné z: <https://www.lekarroku.cz/o-ankete>

¹⁵ Fiedlerová, Alena: Rok 2018 v CSP Litomyšl. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 12, s. 9.

V prosinci se dlouhodobě nemocní přestěhovali do opravených prostor místní nemocnice, kde pro ně bylo připraveno celkem třicet devět míst s lepším vybavením. Zdravotnické zařízení by navíc mělo ušetřit za převoz prádla, stravy a i materiálů mezi Klárou a nemocnicí.

Památky 2018

Litomyšl si v roce 2018 připomněla 450. výročí od položení základního kamene své nejvýznamnější památky – zámku. Zároveň však hned na počátku roku přišla jedna špatná zpráva – stejné památce totiž nebyla poskytnuta dotace na opravy, které již začínají být nutností.

Neúspěch památkářů při žádosti o dotaci na opravu zámku

Litomyšlský zámek, památka zapsaná na Seznam světového kulturního dědictví UNESCO, v posledních letech stále více chátrá. A ani některé drobné opravy, které v minulých letech proběhly, nemohly tento stav změnit. Právě proto požádali památkáři o dotaci na rekonstrukci nejen zámku, ale i Panského domu. V únoru však přišla z Ministerstva pro místní rozvoj České republiky špatná zpráva. Projekty na opravu zámku a Panského domu nedostaly při schvalování žádostí dostatečný počet bodů, takže se realizace nutných oprav v hodnotě čtvrt miliardy prozatím odkládá. Po vyhodnocení výzvy „Revitalizace vybraných památek II.“ z Integrovaného regionálního operačního programu se litomyšlský zámek spolu s Panským domem ocitly v seznamu tzv. náhradních projektů. Projekt by byl realizován pouze v případě, že na něj zbydou peníze, což se v průběhu roku 2018 jevilo jako málo pravděpodobné.

Odborná komise doporučila podpořit celkem 33 z celkového počtu 88 dodaných žádostí. Panský dům se však v případě náhradních projektů umístil až na 22. místě, zámek dokonce na místě čtyřicátém. Bodový deficit podle památkářů vznikl proto, že nebylo možné získat doklady o havarijním stavebně – technickém stavu památky od příslušných úřadů. Absence těchto podkladů prý v hodnocení způsobila propad o deset bodů. O další body pak zámek přišel kvůli chybějícím plánům na úpravu zeleně. Ta už totiž v minulosti úpravou prošla, a sice při revitalizaci zámeckého návrší.

Květinová výstava k 450. narozeninám litomyšlského zámku

Státní zámek Litomyšl připravil na dny od 16. března až do 2. dubna výstavu Renesance v Litomyšli – květinová výstava k 450. narozeninám zámku (1568 – 2018). Výstava proběhla v jediných dochovaných renesančních sálech v přízemí zámku, které jsou dnes používané jako Kongresové sály. Květinové aranžmá a floristické objekty v těchto prostorách měly navodit atmosféru, která na zámku vládla v době reprezentačního paláce nejvyššího kancléře a stavitele zámku Vratislava z Pernštejna v 16. století.

Španělská slavnost aneb 450. narozeniny zámku

Historie Litomyšle je bohatá, plná dramatických událostí, období rozkvětu i časů méně šťastných. V roce 2018 si Litomyšlané připomněli jednu z těch, na kterou jsou právem hrdí – 450 let od začátku stavby nejvýznamnější místní památky – litomyšlského zámku.

Ale vraťme se na malý okamžik v historii ještě trochu dále a připomeňme si události, kterými Litomyšl až do založení zámku prošla. Začít musíme samozřejmě u bodu, od něhož rádi

odvozujeme začátek příběhu „tisícileté“ historie našeho města. Ten se opírá o zmínku v Kosmově kronice, která zmiňuje hrad Litomyšl jako pohraniční pevnost panství knížete Slavníka v údajném roce jeho smrti (981). Kosmas však svoji kroniku sepisoval o více než 130 let později. Přes tři století dějin premonstrátského řádu, během nichž byla Litomyšl v roce 1259 povýšena na město, se dostaneme až k roku 1344 a založení litomyšlského biskupství. Roku 1388 se stal biskupem Jan IV. Železný, známý jako odpůrce Mistra Jana Husa. Husitská vojska pak v roce 1421 proti Litomyšli zaútočila. Město se tehdy vzdalo dobrovolně, ale o čtyři roky později jej zabralo radikálnější husitské křídlo a bojovalo se i o hradní návrší. Biskup Aleš z Březí uprchl, biskupské budovy byly vypáleny a biskupství tak fakticky zaniklo.

Od roku 1432 měli Litomyšl v držení Kostkové z Postupic. Město za jejich vlády rozkvetlo a v poslední čtvrtině 15. století se také stalo důležitým centrem Jednoty bratrské. Jenže v roce 1547 byla Litomyšl Kostkům z Postupic zkonfiskována za účast v odboji proti Ferdinandovi I.

V roce 1567 se pánem litomyšlského panství, tehdy jednoho z největších v zemi, stal Vratislav z Pernštejna. Právě Vratislav pak v místech hradu Kostků z Postupic vybudoval v letech 1568 až 1581 renesanční zámek – údajně jako dar lásky pro svoji španělskou manželku Marii Manrique de Lara. Zámek, který je zdoben přibližně osmi tisíci originálními sgrafity, se tak stal dominantou města.

Právě důraz na španělský původ Vratislavovy manželky, která do Čech přivezla i sošku Pražského jezulátka, se stal inspirací pro Španělské slavnosti, které ve dnech 28. a 29. července počátek stavby zámku připomněly. Zámecké návrší ožilo španělskou hudbou i tancem. Připraveny byla speciální architektonická prohlídka zámku, ale i speciální večerní procházka zámekem s hudbou. Zvláštností byla možnost prohlídky běžně nepřístupných částí zámku, které se zhostil „starý mnich“ (redaktor Martin Karlík z Českého rozhlasu 1 – Radiožurnálu). Řada hostů pak vyslyšela prosbu pořadatelů, aby na oslavy přišli ve žlutém a červeném oblečení a s růží ve vlasech. Teplý sobotní večer přilákal velké množství lidí – mnozí z nich využili toho, že jak zámecké sklepení, tak obrazárna ve druhém patře zámku, byly výjimečně otevřeny do pozdních večerních hodin.

Také nedělní program nabídl zajímavosti. Po děkovné mši, která proběhla v kapli archanděla Michaela, zámek zazněly písně z pořadu Ve víru flamenca aneb Španělské poblouznění na zámku Litomyšl.

Španělskou slavnost ke 450 letům zámku uspořádalo město Litomyšl ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, Smetanovým domem, Zámeckým návrším, Zámeckým sklepením, Městskou galerií Litomyšl, Evropským školicím centrem, agenturou Fiesta Flamenca a řadou dalších organizací a firem. Nad akcí převzal záštitu starosta města Radomil Kašpar a náměstek hejtmána Pardubického kraje Michal Kortýš.

Významného výročí zámku se týkala také výstava Regionálního muzea v Litomyšli Zámek 1568 - 450 let od položení základního kamene zámku v Litomyšli, která se konala od 29. září do 4. listopadu. Připomenula zakladatele zámku, stavitele i další osobnosti a okolnosti, které se podílely na vzniku této výjimečné renesanční památky. Pro expozici byly vybrány

archeologické nálezy, originální archivní dokumenty a další pozoruhodné předměty vážící se k historii zámku.

Kromě doby Vratislava z Pernštejna a dědictví jeho potomků nebylo opomenuto ani dílo rodů Trautmansdorfů, Valdštejnů a Thurn-Taxisů, které zámek udržovaly a zvelebovaly v následujících stoletích. Na závěr materiály z konce 19. a z 20. století přiblížily období, kdy zámek přestal být využíván jako šlechtická residence a postupně nacházel novou roli obdivované památky a místa pro kulturu a kdy byl restaurován do své dnešní podoby.

Autorkou výstavy byla Ing. arch. Eliška Racková, která se dlouhodobě zabývá dějinami a památkovou obnovou litomyšlského zámku. Projekt vznikl ve spolupráci Státního zámku Litomyšl a Regionálního muzea v Litomyšli s finanční podporou Města Litomyšl a Ministerstva kultury ČR.¹⁶

A ještě jeden údaj týkající se litomyšlského zámku v roce 2018. Zámek v tomto roce navštívilo více než 52 tisíc návštěvníků, což bylo o téměř čtyři a půl tisíce návštěvníků více než v předešlém roce.

Litomyšlská architektura v interaktivním manuálu

Litomyšlský architektonický manuál, zaštitěný Městskou galerií Litomyšl, je odborně popularizační česko – anglická databáze více než sta nejvýznamnějších architektonických a uměleckých objektů, souborů staveb i úprav veřejných prostranství, které byly v Litomyšli realizovány od roku 1900 až do současnosti. Vybrané objekty jsou navázány na trasy pěti stezek, které za pomoci interaktivní mapy provázejí zájemce historickým jádrem města i přilehlými čtvrtěmi. Lze je absolvovat i na základě typologického, časového a autorského klíče – tedy formou tematických procházek.

Základ databáze tvoří texty, které popisují význam a architektonické či umělecké pojetí vybraných objektů a informují o jejich historii a okolnostech vzniku. Snaží se zároveň poukázat na jejich kvality, kvůli nimž je důležité je chránit. Texty popisují také životní osudy autorů. Součástí je rovněž bohatá obrazová příloha. První fáze projektu skončila už na konci roku 2017, další pokračovala v průběhu roku letošního. Odkaz na Litomyšlský architektonický manuál byl umístěn na webové stránky města, odkud byl snadno přístupný široké veřejnosti.

¹⁶ Zámek 1568 - 450 let od položení základního kamene zámku v Litomyšli [online]. [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <http://www.rml.cz/cs/novinky/aktualita/zamek-1568-450-let-od-polozeni-zakladniho-kamene-zamku-v-litomyšli-2018-09-29>

Příprava oprav Portmonea

V roce 2018 probíhaly přípravy na rekonstrukci Portmonea. Poslední celkovou opravou totiž dům prošel v letech 1991 – 1993 (v následujících letech došlo ještě k opravě střechy v hodnotě 400 tisíc korun), kdy jej koupil Ladislav Horáček, který v něm otevřel Váchalovo muzeum. V letošním roce proto byly umístěny na zahradě Portmonea sondy, které by měly napovědět, o jak velkou rekonstrukci by se mělo jednat. Ta je naplánována už na rok 2019.

V průběhu roku došlo také na rekonstrukci sochy sv. Václava v Nedošíně, opravy se dočkal i památník obětí světových válek u sokolovny. Na obě akce získalo město dotaci od Pardubického kraje. Třetím rokem rovněž pokračovala oprava Smetanova domu.

Kulturní události roku 2018

Také v roce 2018 Litomyšl žila kulturou. Kulturních akcí probíhalo tolik, že někdy bylo obtížné z nich vybrat. Na následujících řádcích najde čtenář ty, které kronikář považoval za důležité zaznamenat pro budoucnost, a to z řady důvodů – například proto, že tvořily páteř kulturního života města v průběhu roku, překračovaly hranice Litomyšle, nutily k zamyšlení či prostě dotvářely bohatou mozaiku kulturního života, na který je Litomyšl právem pyšná.

VIII. Den medu v Litomyšli

Den medu se v Litomyšli konal již poosmé. Zatímco v předchozích letech jej bylo možné navštívit v Lidovém domě, po jeho uzavření pro veřejné akce museli organizátoři hledat prostory nové. Nakonec je našli na Zámeckém návrší Litomyšl, a to hned ve třech jeho sálech.

Den medu zahájil starosta města Radomil Kašpar (město Litomyšl se na akci sponzorsky podílelo), zazněly rovněž fanfáry trubačů. Ve třech velkých sálech, předsálí a dokonce i na nádvoří zámku rozložily desítky stánkařů a umělců své produkty, které si bylo možné prohlédnout, ale i koupit. A že sortiment byl opět pestrý – od kvalitního medu od místních včelařů, přes voskové svíce a další výrobky ze včelího vosku, včelí kosmetiku a potravinové doplňky až po široký sortiment včelařských potřeb, úly, medomety, literaturu. Nechyběla výstava starých úlů a včelařských pomůcek, ale i přednáška Ing. Titěry, CSc. Z Výzkumného ústavu včelařského na téma „Fascinující cesta medu“, ve které vysvětlil těsnou vazbu včel a přírody, vznik medu a vztahy mezi včelami a ostatním hmyzem.

Největší nápor návštěvníků byl kolem pódia při programu dětských hudebních a pěveckých vystoupení ZUŠ Bedřicha Smetany Litomyšl a Dolní Újezd. Nechybělo ani tradiční vystoupení Sboru paní a dívek. Pro děti organizátoři připravili naučnou stezku se sladkou odměnou na konci.

Benefiční dobový ples

Také letos uspořádal Veterán klub Litomyšl a Sbor paní a dívek Benefiční ples, který se konal 9. března ve Smetanově domě. K tanci tradičně zahrály orchestr Bigband ZUŠ Bedřicha Smetany a kapela Reflex. Nechyběl ani zpěv v podání Sboru paní a dívek, který se rovněž zasloužil o výzdobu sálu, či vystoupení flamencového tanečního souboru El Gruppo Andaluz z Brna. Veterán klub pak připravil cyklistickou výstavu. Jak už název plesu napovídá, jedná se o akci charitativní – výtěžek totiž vždy putuje k lidem, kteří kvůli svému (například) zdravotnímu znevýhodnění nemají život jednoduchý. Ten letošní směřoval do Speciální základní Litomyšl na nákup světelných stimulačních pomůcek pro žáky s kombinovaným postižením. A i když na ples z důvodu chřipkové epidemie dorazilo méně lidí než v předchozích letech, vybraná částka stála za to. Činila úctyhodných 22 885 Kč.

Retrospektivní výstava Vladimíra Vícha v městské galerii

Litomyšl, moje město – právě tak se jmenovala retrospektivní výstava Vladimíra Vícha, která byla od začátku února do začátku dubna k vidění v domě U Rytířů. Představila múzu a nekončící inspiraci jednoho města v činnosti známého litomyšlského výtvarníka. Tvorba perokreseb a maleb městských zákoutí plných klidu a melancholie totiž naplňuje život Vladimíra Vícha až do současnosti. K vidění však byly i realizace z oblasti propagační grafiky mimo jiné pro národní podnik Vertex či Smetanovu Litomyšl.

Gastroslavnosti

Již posedmé se letos na Smetanově náměstí sešli gourmeti, milovníci dobrého jídla a pití s kuchaři, odborníky na moderní gastronomii a výrobci potravin, aby vzdali hold Magdaleně Dobromile Rettigové. Letošní Gastroslavnosti připadly na 19. a 20. květen.

V měsíčníku Lilie organizátoři Gastroslavností napsali: „V Domácí kuchařce Magdaleny Dobromily Rettigové nalezneme kapitolu „Pečité“. A právě ty, společně se sedlinami, se staly tématem letošního sedmého ročníku Gastroslavností. Mají se tedy na co těšit milovníci jídla připraveného rozličnými způsoby. Rettigová ve své kuchařce nabízí řadu receptů na pokrmy z mas jatečných, z drůbeže i zvěřiny v té nejtradičnější úpravě. Zdánlivě jednoduchému pečení však předchází pečlivá příprava masa, jeho naložení, špikování a po dokonalém upečení do měkka pak přichází mistrovské zapracování výpeku do lahodné omáčky. Také „sedliny“ neboli rosoly a sulcy jsou vždy spojeny s masem, kde základem je želatina z klihových součástí nožiček a kůží. Výsledný produkt však může být slaný i sladký, ve formě masitého nebo vaječného předkrmu, stejně jako nápaditého dezertu. Na něm je možno představit skutečné lahůdkářské nebo cukrářské umění, fantazii a výtvarnou kreativitu.“¹⁷

Gastroslavnosti nabídly řadu oblíbených akcí – soutěž o nejlepší svíčkovou, o nejlepší bábovku, „O kotlík starosty Litomyšle“, nechybělo živé vysílání rozhlasového pořadu Tobogán s Alešem Cibulkou na téma svatební gastronomie, jehož hosty byli Naďa Konvalinková a Petrik Rozehnal. Podobně jako v předchozích letech se do Gastroslavností zapojily školní jídelny Scolarest, které v týdně před festivalem nabízely vždy alespoň jeden chod připravený v duchu motta a tématu Gastroslavností. Stejně tak se v Rettigovce konala výtvarná soutěž žáků základních škol, tentokrát s názvem O Magdaleně a selátku.

Gastroslavnosti však přinesly také několik novinek. Jednou z nich bylo tzv. Menu podle Rettigové, které vycházelo z Gurmánské pouti minulých ročníků. Cílem bylo, aby týden před gastrofestivalem i ve festivalovou sobotu vařily místní restaurace menu inspirované M. D. Rettigovou. Strávníci se také mohli zapojit do soutěže o večeři v Café Imperial, pražské restauraci Zdeňka Pohlreicha. Další novinkou byl netradiční průvod k hrobu Magdaleny Dobromily Rettigové. Ten vyrazil v sobotu 19. května od hlavního pódia na Smetanově náměstí, v jeho čele šli bubeníci LosHrncos (místo bubnů měli hrnce na vaření).

¹⁷ Bisová, Jana: Gastroslavnosti M. D. Rettigové 2018. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 5, s. 11.

Také v letošním roce přilákaly Gastroslavnosti spoustu lidí, kteří se během nich dobře najedli, ale i pobavili. Festivalový víkend, během něhož byla pro děti připravena i školička vaření, uzavřelo posezení nad sousedskou husičkou, které se konalo v neděli 20. května. K dobrému jídlu zahrála berounská skupina Třehus a zazpíval místní Sbor paní a dívek.

Zahájení 7. litomyšlské lázeňské sezóny

Litomyšlské Lázně ducha, které připadají na závěr dubna, lákají stále více lidí. Zatímco v roce 2014 přijelo na tuto akci asi 14 000 návštěvníků, v roce 2017 to bylo více než 27 000 návštěvníků, v roce letošním pak téměř 33 000 návštěvníků.

7. litomyšlskou lázeňskou sezónu doslova odšpuntovala degustace vín v restauraci Bohém, ale i Knižní čtvrtek ve středu na téma Krvavý román či Pocta české opeře ke 100. výročí založení Československa - koncert, který se uskutečnil ve Smetanově domě.

Nejdůležitější část programu však byla tradičně soustředěna na sobotu, která tentokrát připadla na 28. duben. Úderem desáté hodiny opět ožila kolonáda – a také tentokrát se bylo na co dívat. V průvodu nechyběla Marie Manrique de Lara se svým chotěm Vratislavem II. z Pernštejna či italský stavitel Oldřich Avostalis. Přijel také rekordní počet aut – veteránů, celkem 78. Báječné představení předvedl před Bedřichovou malou scénou (v prostoru před zámeckým pivovarem) Long Vehicle Circus – účastník soutěže Česko-Slovensko má talent. Součástí slavnostního zahájení, které se tentokrát uskutečnilo na prvním zámeckém nádvoří, byla scénka věnovaná 450. narozeninám litomyšlského zámku. Lázním ducha popřáli starosta města Radomil Kašpar, hejtman Pardubického kraje Martin Netolický, náměstek hejtmána Michal Kortyš, ale také prezident Masaryk. Toho až neuvěřitelně přesně ztvárnil Ing, Leoš Tupec, ředitel a jednatel tiskárny HRG. Sobotní lázeňský program, který moderoval skvělý Václav Žmolík, zakončila lázeňská swingová tančírna v jízdárně.

Program byl však mnohem bohatší – zahrály například kapely Buty či Mňága a Žďorp, v kině Sokol se promítal film režiséra Jana Svěráka Po strništi bos, v hostinci U Černého orla proběhlo autorské čtení vynikajícího českého novináře Erika Tabery, který představil svoji úspěšnou knihu Opuštěná společnost, v bohatém sobotním programu pak nechyběl tradiční Fotoateliér HRG na ulici.

Putovní výstava Z Litomyšle do Gorzanowa

Od 1. do 30. března byla v Červené věži, která náleží k Fakultě restaurování Univerzity Pardubice, k vidění výstava „Z Litomyšle do Gorzanowa – Renesanční zámky a venkovské památky mezi Čechami a Kladskem“. Putovní výstava byla realizována v rámci běžícího česko-polského projektu „Mezi Slezskem a Čechami – renesanční památky na venkově“. Jejími realizátory byly Institut lidového kulturního dědictví, z. s., Fundacja Palac Gorzanów a Fakulta restaurování Pardubice. Hlavní motivací projektového týmu a současně organizátorů výstavy bylo zahájení záchranných prací na dvou unikátních památkách, a to při záchraně a obnově jednoho z nejstarších venkovských domů v Čechách, který vznikl v roce 1617 v Čisté

u Litomyšle, a při rekonstrukci rozsáhlého a značně zdevastovaného hraběcího sídla v Gorzanówě v polském Kladsku. Výstava byla rozdělena do osmi tematických celků, které představily vybrané zástupce nemovitého kulturního dědictví v oblasti česko-polského pomezí a poutavou formou přibližovala život poddaných a vrchnosti v kontextu doby a místa.

Výstava „Maluj, co vidíš“ a představení Pan Theodor Mundstock

V prosinci 2017 si Litomyšl připomněla smutné výročí – 75 let od deportace místních Židů do ghetta v Terezíně. Ve městě proběhla řada (nejen) vzpomínkových akcí a už tehdy bylo jasné, že se téma holocaustu, jedno z nejzávažnějších existenčních témat 20. století, do Litomyšle brzy vrátí.

Stalo se tak v dubnu letošního roku, a to hned dvakrát. V pondělí 16. dubna proběhlo ve Smetanově domě představení Pan Theodor Mundstock přibližující osud jednoho českého Žida za protektorátu. Vše v podání jednoho herce – skvělého Jaroslava Achaba Haidlera z Činoherního studia Ústí nad Labem.

Po skončení představení otevřel Jan Špringl, vedoucí vzdělávacího oddělení Památníku Terezín, v malém sále Smetanova domů výstavu „Maluj, co vidíš“. Jednalo se o soubor obrázků zachycujících život v terezínském ghettu tak, jak jej viděla tehdy čtrnáctiletá vězenkyně Helga Weisssová – Hošková.

Noc s Andersenem

Ani letos nechyběla v litomyšlské knihovně Noc s Andersenem. Ta letošní byla už sedmnáctá a přilákala dvacet tři dětí. Pro ty byla připravena řada her a soutěží spojených s přespáním v místě, které má své zvláštní kouzlo – tak jako příběhy v knížkách, které si zde čtenáři mohou vypůjčit. A protože v roce 2018 uplynulo 80 let od vydání prvních příběhů Rychlých šípů, týkala se většina úkolů spisovatele Jaroslava Foglara, jeho literárního díla a skautingu.

Litomyšlská muzejní noc v Portmoneu

Josef Portman se narodil v roce 1893. O sto let později byla zásluhou majitele nakladatelství Paseka Ladislava Horáčka otevřeno Portmoneum – muzeum Josefa Váchala. V roce 2018 jsme si tak připomněli 25 let od jeho otevření. Oslavy proběhly 2. června.

Po celý den mohli návštěvníci sledovat rodící se sochu s názvem Ducis, kterou Jiří Janočka tvořil z kmene borovice na zahradě Portmonea. Přístupná byla také výstava Mystika v horách a dřevě ukrytá fotografa Rostislava Bartoně a řezbáře Jiřího Janočka, stejně jako stálá expozice věnovaná Josefu Váchalovi, Josefu Portmanovi a Ladislavu Horáčkovi. Vrcholem oslav bylo představení opraveného a doplněného vydání knihy Josef Portman, knihtiskař litomyšlský od Hany Klimešové. Nechyběl ani koncert místní kapely či překvapení pro Josefa Portmana. Právě on si totiž už v roce 1924 přál sochu čerta do výklenku. Ačkoliv ji Josef Váchal začal tvořit, nedokončil ji, protože špalek jednou v zimě spálil. Sochu čerta nakonec v roce 2018 vyřezal Jiří

Janočko. A protože si Josef Portman přál čerta se světélkujícíma očima – dostala socha oči jantarové.

Opera pod májovým nebem

Devátý operní galavečer s názvem Opera pod májovým nebem se pod sochou Bedřicha Smetany uskutečnil 26. května. Opět na něm vystoupili mladí talentovaní umělci, konkrétně čtyři pěvci – Veronika Holbová (soprán), Václava Krejčí Housková (mezzosoprán), Daniel Matoušek (tenor) a Roman Honza (baryton). Na programu zaznělo to nejlepší z tvorby W. A. Mozarta, G. Pucciniho, G. Rossiniho, A. Dvořáka a dalších mistrů. Celá akce se konala za významného přispění řady mecenášů – zejména pak Arnošta a Marcely Maiwaldových, Marie Zoubkové a Miroslava Kroupy.

Noc kostelů

Ani letos nechyběla v Litomyšli Noc kostelů – akce, která otevírá duchovní prostory nejen svým pravidelným návštěvníkům, ale i těm, kteří do kostela často nepřijdou. Ta letošní proběhla 25. května.

V litomyšlských kostelích i na farách byl připraven bohatý program, který nabídl meditace, komentované prohlídky, zpěv, koncerty, divadelní představení, přednášky, výstavy a řadu dalšího. Pro ty, kteří chtěli navštívit kostely všechny, a v každém zhlédnout alespoň jednu část programu, opět vznikla speciální programová trasa:

17:30 – Kostel rozeslání svatých apoštolů na Touloucově náměstí – Vernisáž výstavy výtvarných prací Domova dětí a mládeže

18:00 – Husův sbor na Touloucově náměstí – divadelní pohádka Hany Voříškové „Oříšková chaloupka“

19:00 – Evangelický kostel v Tomíčkově ulici – Komentovaná prohlídka výstavy o reformaci

20:00 – Piaristický kostel Nalezení sv. Kříže – Slavnostní nasvětlení a jazz v chrámu

21:00 – Děkanský kostel Povýšení sv. Kříže – Představení nově zrekonstruovaných barokních skříní v sakristii

22:00 – Nový kostel Církve bratrské - Noční meditace

Letní cyklus komorních koncertů

Letní cyklus komorních koncertů byl jako součást 45. ročníku Setkání přátel komorní hudby a mezinárodních interpretačních kurzů zahájen 7. července a trval do července sedmnáctého. V Litomyšli se uskutečnil již potřinácté. Nabídl několik koncertů vážné hudby, které se uskutečnily ve Smetanově domě, ale i v kostele Povýšení sv. Kříže. Z interpretů, kteří v Litomyšli v letošním roce vystupovali, lze uvést například mimořádně nadanou studentku

HAMU, pianistku Natálii Schwamovou, dnes již ověnčenou několika prvními cenami ze světových soutěží, nebo houslistu Matouše Perušku a violoncellistku Kristinu Vocetkovou.

Toulovcovy prázdninové pátky

Toulovcovy prázdninové pátky letos oslavily dvacáté narozeniny. V průběhu let se z nich stala neodmyslitelná součást prázdninové Litomyšle. Špitálek, kde se Pátky konají, se každý pátek proměňuje nejen v letní divadelní scénu, ale i místo setkávání.

Pro 20. ročník chtěli organizátoři vybrat to nejlepší z minulých let. Pravda, ne všechno bylo možné. Pavel Bobek, Wabi Daněk, Zuzana Navarová či Jarmila Šouláková, kteří zde v minulosti vystupovali, již nejsou mezi námi. Přesto se podařilo vytvořit program velmi zajímavý, na kterém vystoupili známí interpreti či soubory – Divadlo Andromeda, Divadlo M, Pohádka, Romaneto, Divadélko Kuba, Teatr Víti Marčíka, Divadlo Koráb, Divadlo Mrak či Ivan Hlas, Jan Burina, Pavel Dobeš, Marien, Fleret či Neřež. Ti všichni přispěli k důstojnému průběhu 20. ročníku Toulovcových pátků, které byly i letos charitativní – dobrovolné vstupné šlo totiž opět na sbírku Pomozte dětem.

Za oknem mrazilo srpnové slunce...

V roce 2018 jsme si připomněli jedno z nejsmutnějších výročí našich novodobých dějin – 50 let od přepadení Československa pěti státy Varšavské smlouvy, které v noci z 20. na 21. srpna 1968 ukončilo proces tzv. Pražského jara. Zvláštního období během komunistické totality, v němž došlo k významnému uvolnění politických poměrů, byla omezena cenzura, vznikly organizace typu KAN a K 231 a podstatná část společnosti věřila, že se naše země posouvá směrem ke svobodě.

Na osudovou noc v řadě svých písní reagoval jeden z nejznámějších písničkářů té doby, Karel Kryl:

„Mnohé co hrozilo, pozbylo punce,
za okny mrazilo srpnové slunce.
A křičelo na lidi,
pamatuj!“

Právě slova písně Podivná ruleta se stala názvem výstavy, které byla od 3. června do 30. září k vidění v Regionálním muzeu v Litomyšli. Konala se pod záštitou Romana Línka, prvního náměstka hejtmána Pardubického kraje.

První část výstavy představovala období Pražského jara a jeho následné ukončení invazí armád Varšavské smlouvy. Ukázala především unikátní snímky místních historiků Milana Dvořáka, Josefa Kutý a Miroslava Škrdly, kteří zachytili dobovou atmosféru i vojenskou techniku projíždějící městem. Druhá část výstavy byla věnována životnímu stylu 60. let.

Kinematograf bratří Čadíků

Kinematograf bratří Čadíků přijel do Litomyšle i v roce 2018 - a nabídl celkem pět filmů. Prvním z nich byl film pro nejmenší diváky „Hurvínek a kouzelné muzeum“, druhým komedie „Bezva ženská na krku“, kterou následovali „Špunti na vodě“. Poslední promítací dny patřily romantickým komediím „Bajkeři“ a „Šťastná“.

Kinematograf má v Litomyšli své stále místo, a když vyjde počasí, také hojnou návštěvnost. Vstupné je dobrovolné, výtěžek putuje na Konto Bariéry.

Jsme 100

Právě tak se jmenovala výstava, v rámci níž byly na několika místech instalovány netradiční prvky z dílny Václava Ciglera a Michala Motyčky. Ty nastavovaly zrcadlové plochy objektů, vymezovaly místa světelnými i kovovými liniemi a geometrickými tvary doplňovaly vodní hladinu. Objekty výstavy se nacházely v Klášterních zahradách, na zámeckém nádvoří, v zámecké zahradě a také u Máchadla.

23. ročník Litomysl International String Master Class

Také v roce 2018 zavítali do Litomyšle mladí umělci, aby si pod vedením profesorů Milana Vítka a Michala Malmgreena procvičili své umění ve hře na housle. Tentokrát jich přijelo třináct – a jako obvykle nechyběly na přelomu července a srpna koncerty, na kterých své umění ukázali veřejnosti. Koncerty se přitom nekonaly jen v Litomyšli, nýbrž i v Heřmanově Městci, Letohradě, Poličce, Potštejně a Brandýsu nad Orlicí. Zajímavostí letošního ročníku byl návrat Josefa Špačka, který se před časem houslových kurzů zúčastnil jako student, letos se však do Litomyšle vrátil jako koncertní mistr České filharmonie.

Vzpomínková jízda 2018

Ve dnech 10. až 12. srpna pořádal Veterán klub Litomyšl společně Czech Bugatti Clubem pod záštitou Města Litomyšle, náměstka hejtmána Pardubického kraje Michala Kortýše a Vladimíra Junka a ve spolupráci se Státním zámkem Litomyšl třetí ročník Vzpomínkové jízdy na Elišku a Čenka Junkovy. Zúčastnilo se ho 77 automobilů a 28 motocyklů nejen z České republiky, ale i Slovenska či Rakouska.

Vzpomínková jízda byla letos rozdělena do tří etap a provedla účastníky Pardubickým krajem. První etapa vedla od zámku do Vysokého Mýta, kde byl pro účastníky připraven oběd a prohlídka regionálního muzea se stálou expozicí Muzea českého karosářství s aktuální výstavou karosérií Oldřicha Uhlíka. Druhá část etapy vedla přes Choceň, Doudleby nad Orlicí do Potštejna. Poslední etapa pak směřovala do Ústí nad Orlicí, České Třebové a zpět do Litomyšle. V podvečerních hodinách byla na druhém zámeckém nádvoří připravena dobová módní přehlídka, která přilákala velké množství lidí. Následovala galavečer s živou hudbou.

Litomyšlské dny barokní tradice

Litomyšlské dny barokní tradice pomalu ale jistě získávají punc tradiční kulturně – duchovní akce uprostřed léta. Letos se uskutečnil už jejich třetí ročník, nad nímž převzali záštitu královéhradecký biskup Jan Vokál, titulární biskup litomyšlský Pavel Konzbul, hejtman Pardubického kraje Martin Netolický a starosta města Radomil Kašpar. Pořadatelem byla opět Římskokatolická farnost – proboštsví Litomyšl, která festival realizovala ve spolupráci s Městskou galerií Litomyšl.

Litomyšlské dny barokní tradice nabídly zajímavý program, jehož největší novinkou bylo připomenutí kultu sv. Viktorína z Amiterna, který je od dob litomyšlského biskupství patronem města. Z konkrétních bodů programu kronikáře zaujaly tyto:

STŘEDA 15. SRPNA

17:45 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

SLAVNOST NANEBEVZTEÍ PANNY MARIE

Tarquinio Merula: Missa sopra la ruggiera (premiéra)

Účinkují: soubor Ritornello a hosté (um. vedoucí Michael Pospíšil)

ČTVRTEK 16. SRPNA

19:00 | kaple v zámeckém pivovaru

UMĚNÍ A JEHO TVŮRCI V LITOMYŠLI KOLEM ROKU 1720

Přednáška o regionálním barokním umění. Koná se ve spolupráci s Městskou galerií Litomyšl

Přednášel: doc. Martin Pavlíček, Ph.D.

PÁTEK 17. SRPNA

17:00 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

POBOŽNOST ZA MĚSTO U RELIKVIÍ SV. VIKTORÍNA

Prosebná pobožnost u relikviáře sv. Viktorína z Amiterna, patrona Litomyšle, a požehnání městu před portálem kostela

19:00 | proboštský kostel Povýšení sv. Kříže

KONCERT „VEČER S MONTEVERDIM“

Účinkovali: vokální soubor EnRe (um. vedoucí Lukáš Grygerek) a hosté

NEDĚLE 19. SRPNA

10:30 | piaristický kostel Nalezení sv. Kříže

SLAVNOSTNÍ ZÁVĚREČNÁ PONTIFIKÁLNÍ MŠE SVATÁ

Anonym (Guillaume Bouzignac?): Messe à sept voix

Účinkoval: soubor La Bilancetta (um. vedoucí Ladislav Horký)

Celebroval: Mons. Jan Baxant, biskup litoměřický

Litomyšlské dvorky potřetí

Třetí ročník „Dvorků“ proběhl od 7. do 9. září. V průběhu těchto dní ožily některé z litomyšlských dvorků hudbou či divadlem a nabídly program, který si i tentokrát našel své návštěvníky. Hned v pátek 7. září se v hostinci U Černého orla uskutečnila dvě představení loutkového divadla Rudy Hancvencla, a sice Robinson (volné pokračování známého příběhu trosečníka, který nemusí mít jenom Pátka, ale také Pondělí, Úterý, Středu i Čtvrťka) a představení Hvězdné dálky (... aneb Galaktická roztržka, čili kterak impérium úder nevrátilo; jednalo se o loutkovou parodii známé filmové ságy Hvězdné války). Z dalších vystoupení nelze opomenout Slam poetry v Undergroundu, kde proběhla improvizace českých básníků a performerů. V kavárně Mandala zase zazpívala zpěvačka Veronika Bartošová. Z bohatého programu dalších dní lze uvést například divadelní vystoupení Ušubraná, které za své osobité pojetí českého folkloru získalo po celé republice řadu cen.

ArchiMyšl 2018

ArchiMyšl se v roce 2018 konala již posedmé. Opět přitom nabídla zajímavý program. Oslava svátku mezinárodního dne architektury zvala například na výstavu Zámek 1568 – 450 let od položení základního kamene zámku v Litomyšli, komentované prohlídky místních pamětihodností, včetně zajímavosti v podobě prohlídky Augustovy tiskárny, projekci filmu Cesta kolem zámku s Olbramem Zoubkem či besedu Na pivo nejen s architekty, na kterém se probíral historický vývoj zámeckého návrší. Řeč se točila také kolem tzv. dětského pavilonu u zámku, ale i o laminátových lavičkách, které budí emoce od doby, kdy byly do zámeckých zahrad instalovány.

Kromě toho se uskutečnila také tradiční projížďka po stavbách moderní architektury, které se zúčastnili i návštěvníci z jiných měst České republiky. Při příležitosti 450. výročí položení základního kamene zámku v Litomyšli byla představena platinová mince vyrobená v České mincovně. Slavnostně byl rovněž pokřtěn nový nástěnný kalendář na rok 2019 „Litomyšl – lázně ducha“.

Litomyšlské hudební večery

Program koncertního cyklu v sezoně 2018/19 zahájilo projektem Me and my cello první hráčka skupiny violoncell v orchestru Městského divadla Brno Alžběta Rolečková, která předvedla svoji virtuozitu jak v klasické, tak i v populární hudbě za doprovodu Velkého swingového orchestru z České Třebové.

Ke 100. výročí založení Československé republiky zazněla Má vlast, Slovanské tance a předehra k opeře Libuše - vše v podání klavíristů Ivana Klánského a jeho syna Lukáše Klánského.

Další Litomyšlský hudební večer hostil představení Sdružení přátel konzervatoře v Pardubicích Kouzelná flétna. Ve studentském představení opery s klavírním doprovodem vystoupili jako hosté Daniel Matoušek z pražské HAMU v roli Tamina a v rolích Sarastra a Zasvěcence Jaroslav Patočka, sólista Divadla F. X. Šaldy v Liberci a pedagog Konzervatoře Pardubice.

Koncertní rok 2018 uzavřelo vánoční vystoupení souboru Musica Bohemica. Zazněly vánoční zpěvy z barokních kancionálů, koledy staré Evropy a koledy české, moravské i slovenské.

Na jaře 2019 bude program koncertního cyklu pokračovat. Večer s názvem Láska a bolest v písni sestavili operní pěvci Jana Šrejma Kačírková a David Nykl spolu s klavíristou Zdeňkem Klaudou. Program plný emocí z písni českých a ruských autorů obsahuje písně všech odstínů a barev od Janáčka, Martinů, Sluky, Musorgského a Rachmaninova.

Další večer přivítá ve Smetanově domě Litomyšlský symfonický orchestr, který uvede skladbu Concierto de Aranjuez od věhlasného španělského umělce Joaquína Rodriga, předehru k Figarově svatbě od W. A. Mozarta a Slováckou suitu V. Nováka.

Nové dílo litomyšlského skladatele Petra Jiříčka uslyšíme na jaře v kostele Povýšení sv. Kříže. Na varhany bude hrát litomyšlská rodačka Lucie Guerra Žáková.

Sérii koncertů uzavře v červnu Bennewitzovo kvarteto. V podání tohoto špičkového komorního souboru zazní Umění fugy - Contrapunctus 7 do J. S. Bacha, Mendelssohnův Smyčcový kvartet a moll a Smyčcový kvartet a moll, op. 132 L. van Beethovena. Snad se všechny naplánované koncerty podaří uskutečnit tak, jak jejich pořadatelé plánují.

Kočičiny

Ačkoliv uvedený název vypadá zvláštně, jednalo se o vydařené hudebně dramatické představení pro děti, které na náměty kočičích pohádek a písni Bela Felixe nastudovaly pěvecký sbor KOS pedagogické školy a Dětský pěvecký sbor Kvítek Základní umělecké školy B. Smetany. Jednalo se o pohádku, v níž se vyprávělo, hrálo na hudební nástroje a samozřejmě zpívalo. Vystoupení mohla veřejnost zhlédnout 19. září ve Smetanově domě.

Studentská jízda

Již několik let připravuje Petr Vencel s týmem mladých lidí festival Studentská jízda. Z původně jednověčerní akce se stal úctyhodný čtyřdenní projekt nabízející bohatý kulturní program

z oblasti hudby, uměleckých workshopů, zábavních akcí a poutavých přednášek. V roce 2018 proběhl od 3. do 6. října a zahrnul tak i víkendové dny – podle pořadatelů proto, aby se stal skutečným festivalem, ale i proto, aby byl i nadále dostupný pro ty, kteří již studují mimo Litomyšl. Vrcholem letošního ročníku bylo vystoupení britské rockové skupiny HAUS. Šlo zároveň o jediné zahraniční vystoupení této kapely v roce 2018.

Pořadatelé se po proběhlém ročníku nechali slyšet, že by festival rádi otevřeli všem generacím. Jak sami zdůrazňují – již nyní může sice přijít každý, ale přeci jen i díky názvu festival přitahuje zejména mladou generaci.

Více srdce pro Václava Havla

Josef Pleskot, Roman Švejda a Lukáš Gavlovský zveřejnili v létě 2018 níže uvedenou výzvu k nové instalaci „Více srdce“:

„Milí přátelé, před necelými sedmi lety zemřel prezident Václav Havel. Po jeho smrti 18. 12. 2011 zaplavilo náměstí a další pietní místa naší země množství svíček, které lidé spontánně zapalovali na uctění jeho památky. Tehdy vznikl nápad odlít z vosku těchto svíček objekt otevřeného Srdce pro Václava Havla, do kterého může každý vstoupit. Po několika měsících putování bylo Srdce v roce 2013 prostě a důstojně natrvalo instalováno v kamenném sklepení zámku v Litomyšli.

Od té doby objekt žije svým životem. Nejen o výročích k němu lidé putují a zanechávají vzkazy. Voskové Srdce pro Václava Havla je symbolem víry, že pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí... Pro někoho možná patetický výkřik, pro mnohé však idea smysluplná a dosažitelná. Pravdu a lásku hledejme především v sobě, pak se může skutečně odrážet do vnějšího světa.

Cítíme, že se česká společnost v posledních letech velice proměnila – zhrubla, vytrácí se z ní slušnost, soucítění, z politiky se stala špinavá věc ovládaná divnými zájmy. S chutí se plive na Pravdu a Lásku. Srdce pro Václava Havla se vytrácí.

Proto my, autoři plastiky a autor instalace, jsme se rozhodli připomenout Havlův odkaz iniciativou „Více Srdce pro Václava Havla“.

Přáli bychom si, aby se prostor zámeckého sklepení v Litomyšli stal obráceným krystalem, v jehož středu se bude odrážet Srdce a Člověk. Proto Vás prosíme, věnujte nám malé osobní zrcátko. Pokud se nám sejde dostatečný počet, bude to znamenat, že Pravda a Láska má naději. Jestli se vše podaří, máme v plánu oživenou instalaci otevřít v říjnu 2018. Tedy v měsíci, kdy se narodil Václav Havel i náš samostatný stát.“¹⁸

Zrcátek nakonec přišlo téměř 2000, mnohé dokonce ze zahraničí – a řada z nich s osobními vzkazy od dárců. Z těch kronikář vybral citát, který je aktuální nyní a bude aktuálním i v kterémkoli budoucím čase: „Každý z nás svět a dění v něm pozoruje jinou optikou. Nezbývá

¹⁸ Výzva Více srdce pro Václava Havla [online]. [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://www.srdceprovaclavahavla.cz/aktualne>

než věřit, že když se všechny úhly pohledu spojí, zůstane svět nejen celý, ale i takový, aby se v něm dobře žilo.“ Vernisáže výstavy, která proběhla 27. října odpoledne, se v zámeckém sklepení zúčastnilo přibližně čtyři sta návštěvníků.

Já jsem Zdeněk Nejedlý. Příběh tragédie jednoho moderního intelektuála

Od 10. listopadu 2018 do 10. února 2019 byla v domě U Rytířů k vidění mimořádná výstava o kontroverzním litomyšlském rodákovi Zdeňkovi Nejedlém. Reagovala tak na vlnu emocí, která se v posledních letech opět vzedmula kvůli Nejedlého soše stojící před budovou Základní školy Litomyšl, Zámecká 496. Je správné, aby socha muže, který se podílel na formování komunistické totality a schvaloval politické procesy 50. let, před budovou základní školy stála? Jak dostatečně či nedostatečně upozorňuje dodatková tabulka historika Milana Skřivánka, umístěná pod sochu počátkem 90. let, na problematičnost Nejedlého osobnosti? Právě tyto otázky vedly městskou galerii k tomu, aby se pokusila prostřednictvím výstavy přetavit emoce do roviny poznání.

Výstava byla rozdělena do tří částí. První představovala Nejedlého jako litomyšlského rodáka, profesora, historika, muzikologa, propagátora Smetanovy hudby, ale také jako ideologa, politika a ministra komunistických vlád. Druhou linií byla datová osa zaznamenávající důležité okamžiky Nejedlého života, historické milníky litomyšlské i obecně historické. Třetí část byla věnována Nejedlého zobrazování ve výtvarném umění a příběhu jeho „druhého života“ v Litomyšli, jehož ústředním bodem bylo představení zmíněné problematické sochy.

Odbornou záštitu nad výstavou převzal historik Jiří Křesťan, autor nejrozsáhlejší biografie o Nejedlém s názvem Zdeněk Nejedlý: politik a vědec v osamění, která vyšla v roce 2013. Dalšími členy realizačního týmu byli regionální historik Martin Bošík a historik a archivář Stanislav Vosyka. Významnou roli sehrála také Hana Kabátová, která spravuje Nejedlého pozůstalost. Kurátorkou výstavy, a zároveň osobou, která měla na starost část zaměřenou na výtvarné umění, byla ředitelka galerie Dana Schlaichertová. Textovou část připravil historik Václav Nájemník. Důležitou roli při přípravě výstavy sehrála Marcela Bošíková, která všechny texty sjednotila a převedla do ich formy. Stala se také autorkou názvu výstavy, který má s jistou ironií parafrázovat slova, kterými Bůh ve Starém zákoně představoval svou sílu a moc. Za grafikou celého projektu stál grafik Jiří Lammel.

Výstava se pokoušela přinést komplexní pohled na Zdeňka Nejedlého, který byl v rámci výše uvedených oddílů prezentován všemi dostupnými médii. Návštěvník se tak potkal s jeho kresbami, knihami či texty, nechyběl výběr jeho zásadních projevů z archivu Českého rozhlasu. Prostřednictvím tabletů si mohli návštěvníci přehrát rozhovory s vybranými osobnostmi města (nechyběli představitelé litomyšlských církví, města, historici, ředitel ZŠ Litomyšl, Zámecká) a poslechnout si jejich názory na osobnost Zdeňka Nejedlého i tolik diskutovanou sochu. Žáci uvedené základní školy zrealizovali mezi náhodně oslovenými obyvateli města anketu, v níž zjišťovali, jaké názory na něj mají obyčejní lidé.

Vernisáž výstavy proběhla v pátek 9. listopadu v kostele Rozeslání sv. apoštolů za účasti garantů a realizátorů výstavy, představitelů města, ale i řady hostů. Jednou

z nejvýznamnějších byla Kateřina Marková, pravnučka Zdeňka Nejedlého, která později do knihy návštěv napsala: „Blahopřeji ke zpracování tak obtížného a kontroverzního tématu, výstava je nádherná, ztvárněná srdcem a nesmírnou pílí všech zúčastněných.“¹⁹ Na vernisáži promluvil také Jiří Kopřiva, předseda místní pobočky Konfederace politických vězňů a jedna z posledních žijících obětí komunisty vykonstruovaného politického procesu Stříteský a spol. Mluvil o odpuštění, ale i o tom, že na události 50. let a celého období komunismu se nesmí zapomenout. Moderátorem vernisáže byl Daniel Kvasnička, kazatel Církve bratrské v Litomyšli. Ten při zahájení výstavy řekl: „Otevíráme výstavu, která není o Zdeňku Nejedlém, nebude tedy jeho obhajobou a nebude ani soudem nad ním.... Bude to výstava, která nám má otevřít smysly, abychom zacítili vůni moci či pochopili sílu moci a dovedli se vyhnout této pasti ve svém vlastním životě.“²⁰

Součástí výstavy byly také doprovodné akce. 22. listopadu se v Klenutém sále Zámeckého návrší uskutečnily dvě panelové diskuze na téma Síla moci, v níž mezi sebou diskutovali historici Jiří Křesťan, Jiří Knapík a předseda místní pobočky Konfederace politických vězňů Jiří Kopřiva. Organizátorem byla Základní škola Litomyšl, Zámecká, moderoval Daniel Kvasnička a dva studenti místního gymnázia. Ve Smetanově domě proběhl hudební večer Oblíbení a ti druzí skladatelé, který upozorňoval na stopy Nejedlého na poli české hudební kultury. V městské galerii se uskutečnily komentované prohlídky výstavy, promítal se film Jiří Menzela Skřivanci na niti, na leden pak byla plánována přednáška historika Petra Čorneje Dvě tváře Zdeňka Nejedlého. V poslední den výstavy měla rovněž proběhnout přednáška Václava Nájemníka Dětství a druhý život Zdeňka Nejedlého. K výstavě byla vydána stejnojmenná publikace, která kopíruje koncepci výstavy.

Cílem projektu nebyla snaha hodnotit Nejedlého život, ale přiblížit jej poutavým způsobem dnešním lidem, zejména mladé generaci. Záštitu nad výstavou převzal starosta města, morální záštitu pak Konfederace politických vězňů, festival proti totalitě Méně Tekel a nezisková organizace Post Bellum. Projekt pak vznikl ve spolupráci s Masarykovým ústavem a Archivem Akademie věd České republiky, Státním okresním archivem Svitavy se sídlem v Litomyšli, Smetanovým domem a Základní školou Litomyšl, Zámecká 496.

KOS v na turné Japonsku

KOS, sbor pedagogické školy v Litomyšli, patří k takovým litomyšlským stálícím. Pokud se o něm mluví či píše, vždy v tom nejlepším. Ne jinak tomu bylo v listopadu letošního roku, kdy sbor pod vedením Milana Motla vyrazil na turné do Japonska. Zde během deseti dnů uskutečnil šest koncertů, a sice v Tokiu, Matsumotu, Kjótu a Okajamě. Sbor zpíval sám, s početnými orchestry, sbory, v tělocvičně i v moderních koncertních halách. Posluchačům nabídl hudbu od starých mistrů až po současné duchovní písně. K velkému překvapení domácího publika zaznělo i několik skladeb v japonštině. Zvláště působivá byla zejména píseň

¹⁹ Jiroušková, Tereza: Zahájením výstavy Já jsem... Zdeněk Nejedlý to nekončí! In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 12, s. 18

²⁰ Jiroušková, Tereza: Zahájením výstavy Já jsem... Zdeněk Nejedlý to nekončí! In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 12, s. 18

Hana wa saku (Květy vykvetou). Ta vznikla v reakci na havárii jaderné elektrárny Fukušima a měla vyjádřit naději pro oběti tragédie. Její společné provedení s japonskými tělesy návštěvníci koncertů velice ocenili a při koncertech zpívali společně se sborem.

Devátý ročník Festivalu outdoorových filmů

Také v letošním roce zavítal do Litomyšle Mezinárodní festival outdoorových filmů, která se konal od 4. do 6. listopadu v Music Clubu Kotelna. Představeno bylo celkem 36 soutěžních filmů z celkem 1289 přihlášených. Litomyšl se tak stala jedním ze šedesáti míst v České a Slovenské republice, která letošní ročník festivalu hostila.

Jako obvykle bylo litomyšlské zastavení odstartováno besedou, které se letos ujal Pavel Burda – rodák z Litomyšle Vyprávěl o svém výstupu na vrchol hory Nanga Parbat v Himalájích, která patří mezi nejnebezpečnější osmitisícovky. Pavel Burda ji zdolal v červenci letošního roku.

Andělský advent

Také letos nabídly andělské víkendy v Litomyšli bohatý program pro všechny generace. Centrum dění se opět nacházelo na zámeckém návrší. Před budovou regionálního muzea vyrostlo pódium pro vystupující, v piaristickém kostele si bylo možné prohlédnout výstavu betlémů, na prostranství před chrámem probíhal gurmánský trh, v Nové městské síni se hrály loutkové pohádky. Nechyběla soutěž pro děti „Andělčino putování“ či prodejní výstava vánočních ozdob v zámeckém sklepení.

Na pódiu před muzeem se vystřídala řada (nejen) místních umělců, z nichž lze jmenovat Sboreček 1. MŠ Litomyšl, Janu a Ivu Věnečkovy, skupinu JANANAS, skautskou hudební skupinu Endorfin, lidový soubor Heblata, Saframentskou kapelu, CHANTAL POUILLAIN S KAPELOU, sbor Vlastimil, ale i sbor Základní školy Litomyšl, Zámecká či sbory Kvítek a Lilium. Pozornost přitáhlo také vystoupení slovenského romského nevidomého hudebníka Mária Biháriho. Slavnostní rozsvěcení vánočního stromu doprovodil oblíbený videomapping. Určitou zvláštností letošního ročníku bylo umístění amerického školního autobusu do prostor naproti piaristickému chrámu. Autobus sloužil jako občerstvení či kavárna. Mezi částí Litomyšlanů se však vedla diskuze o tom, zda něco podobného k českému adventu patří či nikoliv.

Výstava betlémů v piaristickém chrámu

Od 2. prosince až do 1. ledna 2019 byla v piaristickém kostele umístěna výstava betlémů. K vidění bylo přes padesát betlémů současných i historických, z nejrůznějších materiálů od keramických, vyřezávaných z lipového dřeva, polychromované, z korálků až po betlémy z kukuřičného šustí či paličkované krajky.

Jak kronikář poznamenal v úvodu této kapitoly, uvedené body nejsou a nemohou být kompletním záznamem kulturního života města. Dávají však nahlédnout do jeho bohatosti, kterou dotvářely i akce další. Z těch lze jmenovat výstavu Krištofa Kintery v Galerii Zdeňka Sklenáře, výstavu ve Státním okresním archivu Svitavy se sídlem v Litomyšli ke 100. výročí založení Československa, při níž pracovníci archivu představili nejen vzácné archiválie, ale i vojenské řády a další vyznamenání - či výstavu historických hraček v regionálním muzeu zaměřenou na osudové osmičky 20. století – 1918, 1938 a 1948. Aktivní byla i Česká křesťanská akademie pořádající přednášky na různá témata, jakými byla mimo jiné přednáška novinářky Petry Procházkové s názvem Rusko?! V rámci několika akcí se obyvatelé města a jeho návštěvníci připomněli život spisovatele a bohéma Matěje Kuděje, i v letošním roce pak do Litomyšle zavítal dobročinný festival Hudba pomáhá, v letních měsících zase nechyběl oblíbený cyklus Středa, hudby vám třeba. Stranou nezůstali ani studenti, kteří uspořádali tradiční Majáles, bohatý program nabídl rovněž hudební klub Kotelna.

Smetanova Litomyšl 2018

Národní festival Smetanova Litomyšl proběhl od 14. června do 7. července. Ročník byl jubilejní, a to hned v několika ohledech. Předně se jednalo o ročník šedesátý, dále pak o ročník, který se uskutečnil v roce tzv. osmičkových výročí. Organizátoři se proto zaměřili na pokladnici české hudby, její skvosty však uváděli v patřičném kontextu světové tvorby.

Hlavní hvězdou festivalu byl bezesporu mexický tenorista Javier Camarena. Vystoupili i další zahraniční sólisté a soubory – těžiště však vycházelo z tvorby českých autorů. Česká filharmonie zahrála Smetanu, Janáčka, Dvořáka, Suka, ale i kantátu Český poutník, která vznikla na objednávku Smetanovy Litomyšle a měla svoji premiéru právě při jejím 60. ročníku. Národní divadlo uvedlo premiéru inscenace Smetanovy Libuše, která byla připravena ke 100. výročí založení republiky, brněnské Národní divadlo zahrálo Janáčkovu Její pastorkyňu. Smetanovy a Dvořákovy skladby pak zahrál Pavel Haas Quartet.

Smetanova Litomyšl však nabídla i další zajímavé počiny, z nichž kronikář vybral následující:

V neděli 24. června zazněl na II. zámeckém nádvoří mimořádný koncert k 100. výročí založení republiky a 50. výročí okupace Československa nazvaný Osudová léta 1918 a 1968. Na programu byla Beethovenova Symfonie č. 5 c moll op. 67 „Osudová“, Hudba pro Prahu 1968 od Karla Husy a Janáčkovy Sinfonietta pro velký orchestr. To vše v provedení Symfonického orchestru hl. města Prahy FOK.

O dva dny později se na stejném místě uskutečnil unikátní koncert více než dvou set zpěváků z nejlepších dětských sborů Pardubického kraje a hostů nazvaný Zpěváčci kraje mého.

Stranou nezůstal ani piaristický kostel, v němž dvakrát za sebou zazněla Velká mše h moll od Johanna Sebastiana Bacha v podání sólistů a orchestru Collegium Marianum. V den památky příchodu slovanských věrozvěstů Cyrila a Metoděje se pak chrámem nesla Svatocecilská mše od Charlese Gounoda. Děkovnou bohoslužbu celebroid Mons. Tomáš Halík. A jak už bývá zvykem, i letos pronesl slova aktuální pro církve i společnost. V jeho kázání mimo jiné zaznělo: „Mnozí lidé neodmítají víru, avšak odmítají její současnou církevní podobu, protože jim připadá nesrozumitelná a nevěrohodná. Upřímně řečeno, ani se jim příliš nedivím. Vystává otázka, zda i mnozí z těch, kteří se k víře a církvi hlásí, ano, zda i dostatek těch, kteří byli posláni víru hlásat, skutečně sami dostatečně rozumějí tomu, co je jádrem křesťanské víry. Jsme v situaci podobné té, v níž byli Cyril a Metoděj na počátku své mise. Oni nepřišli „hlásat víru“, přišli k lidem již pokřtěným. Oni přišli učinit jim víru srozumitelnou. Křesťanství je náboženství vtělení. Slovo se musí vtělit – víra nemůže zůstat v říši slov a myšlenek, „přesvědčení“, musí se vtělit. Vtělit se do kultury, tj. do způsobu myšlení a života lidí.“²¹

Ani letos nechyběl Koncert na přání, tentokrát v podání Jaromíra Nohavici a Janáčkovy filharmonie. Zmínku si zaslouží také velikonoční chrámové oratorium pro sóla, sbory, cimbálovou muziku, dětskou hudeckou muziku, smyčcový a dechový orchestr, varhany a bicí

²¹ Kázání Tomáše Halíka na Smetanově Litomyšli 2018 [online]. [cit. 2019-03-10]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/notes/smetanova-litomyšl/tomáš-halík-kázání-na-smetanově-litomyšli-5-července-2018/10160455591390304/>

Evangelium podle houslí L. P. 2018 od Pavla Helebranda, na němž vystoupil oblíbený Jiří Pavlica s Hradišťanem. Koncert se uskutečnil v kostele Nalezení sv. Kříže.

Vyvrcholením festivalu a důstojnou tečkou nabitou emocemi pak bylo Velké finále plné překvapení, které se konalo v sobotu 7. července. Autorem scénáře, ale také moderátorem večera byl dramaturg Smetanovy Litomyšle Vojtěch Stříteský. Ten se až do posledního okamžiku držel toho, že tento večer musí být skutečně plný překvapení, takže avizováni byli dopředu pouze hlavní sólisté, tedy sopranistka Jana Sibera, vokalistka Gabriela Vermelho, klavírista Ivo Kahánek a violoncellista Jiří Bárta. Hrála Filharmonie Bohuslava Martinů Zlín. Na své si při závěrečném koncertu přišli jak příznivci smetanovské klasiky, tak i obdivovatelé novodobých hudebních děl. V průběhu koncertu došlo též na soutěž o poukázky na odběr vstupenek na 61. ročník Smetanovy Litomyšle, a to jak pro diváky přítomné na II. zámeckém nádvoří, tak pro diváky v Klášterních zahradách, kam byl koncert přenášen prostřednictvím projekce na LED obrazovce. Koncert byl rovněž plný řady humorných momentů, zazněly však také melodie spojené s rokem 1968. Samotný závěr pak patřil písni Ach synku, synku, která 60. ročník více než symbolicky zakončila.

Festivalové zahrady

Smetanova Litomyšl nabídla také bohatý doprovodný program, a to včetně veřejností oblíbených Festivalových zahrad. I letos se totiž během Smetanovy Litomyšle zahrady proměnily v místo mezigeneračního setkávání nad hudbou různých žánrů, mluveným slovem či pohádkou. Také letos se staly místem piknikování a setkávání. A na co se mohli návštěvníci Festivalových zahrad mimo jiné těšit?

Například na projekce pohádky Lotrando a Zubejda, Ať žijí duchové či Princové jsou na draka, tematické dny, jakými byly Smetanový víkend s Českou spořitelnou, Den s Lesy ČR, Den s Českou televizí, Den s Českým rozhlasem Pardubice či Den deskových her. V rámci Festivalových zahrad vystoupili mimo jiné Jaroslav Uhlíř s kapelou, Laco Deczi a Cellula New York nebo Barbora Mochowa a Unique Quartet. Nechybělo několik klavírních recitálů, ale i hudebně-dramatické představení pro děti od sborů Kvítek a KOS nazvané Kočičiny. Program byl zkrátka bohatý – a našel si spoustu příznivců, kteří si přišli odpočinout, ale i nasát neopakovatelnou atmosféru, kterou každý ročník Smetanovy Litomyšle přináší.

Smetanova výtvarná Litomyšl

Smetanovu výtvarnou Litomyšl za podpory Bohemian Heritage Fund, Pardubického kraje a Města Litomyšl pořádá Smetanova Litomyšl, o.p.s., ve spolupráci s Fakultou restaurování Univerzity Pardubice, Galerií Miroslava Kubíka, Galerií Kroupa, Galerií Zdeňka Sklenáře, Městskou galerií Litomyšl, Regionálním muzeem v Litomyšli, Východočeskou galerií v Pardubicích, White Gallery v Osíku, Kulturáku Archa, Jitkou Pantůčkovou, Zámeckým návrším Litomyšl o.p. a s vystavujícími umělci.

Letošní ročník byl v řadě ohledů výjimečný. Jak již kronikář několikrát uvedl, Česká republika si připomněla 100. výročí založení Československa - Litomyšl zase 450 let od položení základního kamene místního zámku, 25 let od založení restaurátorské školy, ale i nedožitých 80 let malířky Ludmily Jandové. To vše rezonovalo také ve čtrnáctém ročníku Smetanovy výtvarné Litomyšle, která nabídla tradiční rámec i několik nových počínů.

V zámeckém pivovaru byli představeni čeští poutníci – Adolf Hoffmeister, Max Kopf, Alén Diviš a další příslušníci české meziválečné avantgardy. V prostorách velkého výstavního sálu zámeckého pivovaru jsme se pak mohli ocitnout v „Krajině mého srdce“ – v krajině mařákovské, a to prostřednictvím děl žáků jeho krajinářské školy. Nejprve jen pro návštěvníky festivalu, později také pro veřejnost byla přístupná výstava „ZASETO UMPRUM, ZASE TO UMPRUM, UM PRO UM...“ Šlo o výstavu volného sdružení umělců, které spojilo studium Vysoké školy uměleckoprůmyslové v Praze.

V kostele Nalezení sv. Kříže doplnily stálou expozici hned tři nové výstavy – instalace „UROBOROS“, fotografická výstava „Z rozmláceného kostela“ a intervence „Otevřený hrob“ dvojice Cigler – Motyčka, která byla umístěna v kryptě kostela (více o těchto počinech níže).

Jako tradičně vstoupila svou činností do otevřeného prostoru Galerie Zdeněk Sklenář, a to projektem „Z pohádky do pohádky / Vlezu, přelezu, lezu, slezu, vylezu“ Josefa Pleskota. Městská galerie Litomyšl zase nabídla výstavu „Kdo křehkost k pohybu probudil“, která představila dílo Jaroslava Brychty – sochaře, sklářského výtvarníka a rodáka z Pohodlí u Litomyšle. Portmoneum zase nabídlo „Mystiku v horách a dřevě ukrytou“ – výstavu fotografa Rostislava Bartoně a sochaře Jiřího Janočka.

Blíže o některých výstavách

UROBOROS POLYSTYREN

Podnětem této výstavy byla spolupráce vědců Ústavu makromolekulární chemie Akademie věd ČR a umělce Jana Mladovského. Výsledkem pak instalace zaměřená na jeden z nejběžnějších polymerů, polystyren. Tato makromolekulární látka byla zvolena coby materiál k realizaci instalace pro svoji termoplastickou vlastnost smršťovat se a schopnost miniaturizovat obraz vykreslený na svém povrchu, v tomto případě grafické znázornění své vlastní molekuly. Zároveň je polystyren, zrovna jako mnohé další plasty, zajímavé a kontroverzní téma, zvláště z ekologického hlediska globalizovaného světa.

Výstava byla umístěna v kostele Nalezení sv. Kříže, a to tak trochu netradičním způsobem. Instalace průzračných miniatur byla totiž zavěšena podél visuté lávky vysoko pod klenbou kostelní lodi. Bylo tak využito ideálních světelných podmínek, které se zde nachází díky prostorové souhře okenních průniků do světla šedých ploch a stavebních prvků barokního interiéru. Z visuté lávky byl také zavěšen video displej zobrazující donekonečna se opakující proces tvorby průzračných destiček. Analogicky tak korespondoval s miniaturami zavěšenými nahoře. Divák byl tak vyzván k výstupu do lodi kostela, kde se mu naskytla příležitost projít se přes lávku a zhlédnout krystalické miniatury třpytící se po celé její délce.

Z rozmláceného kostela

Výstava slovenského fotografa Petra Župníka byla realizována u příležitosti oslav 100. výročí vzniku Československa a jako připomínka 25 let od rozdělení státu na Českou a Slovenskou republiku. Její smysl nejlépe vystihl sám autor:

Je rok 2009. Ocítam sa v chráme Nalezení svatého Kříže v Litomyšli. Vždy som si prial nafotografovať rozbitý kostol. Melódiu Krylovej pesničky, ktorá sa mi zrazu spustí v hlave a ľahko zamrazí, preruší mohutný zvuk organu. Len Boh vie, kedy tu naposledy niekto hral. Sledujú ma len zahalené tváre svätých a možno padlý anjel, ktorý tu prežil krásu aj skazu.

Začínam hľadať svoje obrázky. Otvárajú sa mi nezvyklé pohľady, náhodné kompozície vecí, hľadám poriadok v neporiadku, harmóniu krásneho chaosu, metafyzické prepojenia. Putovanie v čase, hľadanie harmónie v chaose, skladanie obrázkov do obrazu môjho, prelínanie minulosti a prítomnosti.

Po rokoch sa k nafotografovanému záznamu vraciam, triedim, hľadám, putujem v minulosti mojej duše a spomienkach, stretávam sa so sebou samým a s príbehmi tohto kostola.

Dnes je opravený, posunutý ďalej do budúcnosti, aby vytrval, priniesol ľuďom pokoj a krátke zastavenie. Skladám z obrázkov dvojice, ktoré môžu vypovedať niečo viac. Priestorom sa nesú tóny, pocity, myšlienky a je to len na nás ako ich necháme v sebe rezonovať.“²²

Otvorený hrob

Instalace Václava Ciglera a Michala Motyčky v kryptě piaristického chrámu byla zasvěcena symbolice vody a světla – dvou základních atributů života, které zaujímají ústřední místo v náboženském myšlení biblické tradice. Otvřený a prázdný hrob naznačuje velikonoční vzkříšení. „Proč hledáte živého mezi mrtvými? Není zde, byl vzkříšen“, řekli podle Lukášova evangelia dva muži v zářícím rouchu ženám, které přišly k Ježíšovu hrobu, ale Ježíše v něm nenašly. Tato symbolika je v kryptě piaristického chrámu více než patrná. Doplnila ji vodní hladina na ploše podlahy, která zrcadlila celý prostor. Středová lávka pak umožnila do tohoto místa vstoupit a zároveň evokovat chůzi po vodě.

²² Z *rozmláceného kostela* [online]. [cit. 2019-03-17]. Dostupné z: <https://www.vytvarnalitomysl.cz/cs/137-vytvarna-litomysl/14-rocnik-smetanovy-vytvarne-litomysle-2018/830-z-rozmlacenyho-kostela>

Mladá Smetanova Litomyšl

Ve dnech 20. – 23. září se v Litomyšli uskutečnil 45. ročník festivalu Mladá Smetanova Litomyšl. Tentokrát spolu s Hudební mládeží České republiky, která akci pořádala, pozval do divadla, na koncerty, výstavy, ale i na módní přehlídku. Z nabídnutého programu kronikář vybral následující:

Ve čtvrtek 20. září nabídlo Divadlo Drak svoji Černošskou pohádku pro děti z mateřských škol, která se uskutečnila ve velkém sále Smetanova domu.

V pátek 21. září pak na stejném místě proběhl zahajovací koncert Film Music - Hana Robinson & BBQ Quartet; Homage to Miloš Forman – Varhan Orchestrů Bauer. Koncert byl složen ze slavných filmových melodií.

Tentýž den se pak v malém sále uskutečnil happening spojený s vernisáží interaktivní výstavy „Leonard Bernstein 100. narozeniny“, v pozdních večerních hodinách pak ve velkém sále proběhla nenapodobitelná módní show šesti světových návrhářů nazvaná Cinema Fashion.

Součástí sobotního programu byl Starodávný jarmark na Smetanově náměstí, ale Festivalový ples – „The Best of Miloš Forman's Costumes“ ve velkém sále Smetanova domu. Návštěvníci na něj měli přijít v kostýmu z některého z filmů Miloše Formana.

Festival pak v neděli 23. září zakončila derniéra pohádky, která letošní ročník zahájila. Divadlo Drak se při ní rozloučilo se svou legendární Černošskou pohádkou.

Znamé i méně známé osobnosti města

Také v roce 2018 se psalo o zajímavých osobnostech, které jsou s Litomyšlí spojeny – ať už v ní žily či stále žijí.

Anna Kašparová

Většina dívek se v jejím věku věnuje docela jiným činnostem - sedmnáctiletá Anna Kašparová však už v dětství propadla karate. A je v něm velice úspěšná. Ona sama své úspěchy v rozhovoru pro litomyšlskou Lilii popsala slovy: „V Pardubicích jsem na mistrovství Evropy (2017, pozn. kronikáře) získala dvě druhá místa, den poté jsem vyhrála na světovém poháru.“²³ Ve stejném roce získala zlato na mistrovství České republiky. Výrazných úspěchů, které jsou popsány v kapitole Sport 2018, dosáhla také v letošním roce.

Pavel Burda

Pavel Burda je litomyšlský rodák, který v červenci letošního roku vystoupal společně s dalšími pěti horolezci na obávanou osmitisícovku Nangu Parbat v severním Pákistánu. Stal se tak jedním z prvních Čechů, kteří devátou nejvyšší horu světa zdolali. Horolezeckých úspěchů má však na svém kontě více. V minulosti se mu podařilo zdolat například horu Elbrus, ale i Damavand, nejvyšší asijskou sopku. V roce 2015 pak jako dvanáctý Čech v historii vystoupal na nepálskou osmitisícovku Manaslu, v roce 2017 zase na horu Chan Tengri v Kazachstánu.

Z těch, kteří odešli...

Pavel Kunert

Pavel byl český herec, dlouholetý člen souboru Městského divadla Brno. Ztvárnil přes 200 divadelních a více než 40 televizních a filmových rolí.

Narodil se 30. ledna 1930 v Litomyšli. Učil se tkalcem i knihkupcem, studoval na obchodní škole, pracoval na různých úřadech.

Po celou dobu působil jako amatérský herec a od roku 1949 se stal hercem profesionálním. V letech 1949 – 1956 hrál sedm sezon v Krajském oblastním divadle Hradec Králové, poté 1956 – 1958 dvě sezony v Krajském oblastním divadle Trutnov. Na počátku sezony 1958/1959 se dostal do Brna, do Divadla Julia Fučíka na tamním výstavišti, jehož soubor byl posléze převeden pod Divadlo bratří Mrštíků (od roku 1993 přejmenované na Městské divadlo Brno). Zde zůstal až do svého důchodu v roce 2010.

Kromě divadla účinkoval také v televizních inscenacích či filmech, nikdy však v hlavní roli. Uplatnil se rovněž v rozhlase a dabingu. Zemřel 7. května 2018.

²³ MV: Jakou ránu dáš, takovou musíš být schopen přijmout. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 1, s. 12.

Zajímavosti v roce 2018

Tříkrálová sbírka 2018

V roce 2018 se podařilo 39 skupinám koledníků vybrat v Litomyšli a okolních obcích krásných 511 480 Kč (z toho 267 298 Kč připadlo na Litomyšl, ostatní na okolní obce). Největší část vybraných finančních prostředků byla určena na Respitní péči Jindra.

Pět let s Rettigovkou

Rettigovka je sociální podnik, který není jen „obyčejnou“ restaurací. Je prostorem, kde mají lidé s handicapem příležitost profesně se realizovat a integrovat do společnosti. Založena byla 31. ledna 2013, tedy přesně v den, kdy se v roce 1785 ve Všeradicích narodila Magdalena Dobromila Rettigová.

Za pět let svého působení se Rettigovka stala oblíbeným podnikem. Kromě vaření jídel zajišťuje rozvoz obědů, které pro zákazníky připravuje několik osob s handicapem. Postupně si vybudovala velmi slušnou pověst i stálou klientelu.

Rettigovka vznikla proto, aby lidé s handicapem měli možnost pracovat, objevili možnost žít jinak, vytvořili si pracovní návyky a také si u toho vydělali potřebné peníze. V tom jim pomáhají další tři pracovnice, které mají na starosti chod restaurace. V průběhu let se navíc Rettigovka zapojila do řady aktivit – nabízela svačiny do školy (využívala jich například základní škola na Zámecké ulici – svačiny však musely skončit kvůli zavedení elektronické evidence tržeb), provozovala Zámeckou kavárnu a zajišťovala catering na různé kulturní a společenské akce. Za svou práci byla Rettigovka rovněž několikrát oceněna titulem Neziskovka roku.

První veřejná hudební zkušebna je v Litomyšli

Smetanovka – právě tak se jmenuje první veřejná hudební zkušebna, která vznikla v Litomyšli. Vybudoval ji Vojtěch Toman se svými kamarády. K dispozici jsou v ní hudební nástroje, comba, v případě zájmu se zde dá i nahrávat. Originální je však zejména způsob, jakým se podařilo získat peníze na její vznik. Posloužil k tomu tzv. crowdfunding – hromadné financování, které funguje po internetu. To funguje tak, že lidé přispívají po určitou dobu drobné částky, aby dosáhli cíleného limitu. Aby měli motivaci peníze poslat, tak jim tvůrci projektů nabízejí nejrozumnější odměny. U Smetanovky to byly například hodiny ve zkušebně zdarma či jméno na stěně dárců. Nakonec se podařilo vybrat 84 tisíc, což bylo o 24 tisíc více, než bylo třeba. Ojedinělý projekt finančně podpořili veřejní činitelé i místní podnikatelé. Adresa zkušebny se nachází na Tyršově ulici č. p. 237.

Kniha vzpomínek pro Tomáše Halíka

Osmnáct let kázání profesora Tomáše Halíka v Litomyšli připomíná kniha, kterou v omezeném nákladu vydalo v červnu 2018 město a Smetanova Litomyšl. V publikaci s názvem „Tomáš Halík v Litomyšli 2000 – 2018“ je vytištěno pět obsáhlých kázání, která známý český teolog pronesl při slavnostních mších v rámci Smetanovy Litomyšle. Kniha byla dárkem k jeho

70. narozeninám. Na její přípravě se podílel grafik Jiří Lammel, vytištěna byla zdarma jako sponzorský dar v místní tiskárně H.R.G. v nákladu 30 kusů.

Konference Církve bratrské

Sbory této církve, z nichž je v Litomyšli také jeden, se každý rok v květnu scházejí na nějakém místě České republiky, aby jednaly o své budoucnosti. Letos byla za místo konání zvolena Litomyšl. Konference proběhla v zámeckém pivovaru ve dnech 11. a 12. května. 11. květen byl dnem jednacím, následující den byli členové sboru otevřeni pro diskusní setkání nad aktuálními tématy. Proběhly také veřejné bohoslužby, které byly soustředěny do piaristického chrámu. Církev bratrská při nich ordinovala nové kazatele. Před konáním konference vznikla vkusná videopozvánka, jejímž prostřednictvím kazatel Daniel Kvasnička přiblížil historii celého města.

Synod ČCE

Ve dnech 31. května až 2. června se v Litomyšli konalo čtvrté zasedání 34. synodu Českobratrské církve evangelické – nejvyššího orgánu této protestantské církve, která má demokratické církevní zřízení. Jedná se vlastně o jakýsi sněm, který se schází každý rok – letos mimořádně v Litomyšli. Jednání synodu, které bylo vyjma jednání komisí veřejné, se uskutečnilo v zámeckém pivovaru.

Synod na svém litomyšlském jednání přijal prohlášení k aktuálnímu společenskému dění, v němž lze sledovat nárůst extremistických tendencí. Píše se v něm:

„Českobratrská církev evangelická je spjata se společností, ve které žije. Proto nesmíme připustit, aby někdo o své vlastní vůli například určoval, co smí herci hrát, nebo na co se smí diváci dívat, jak se stalo při divadelním představení *Naše násilí a vaše násilí* v Brně 26. 5. 2018.²⁴ Nejde nám o interpretaci divadelní hry. Odmítáme však, aby skupiny spojené s fašismem či neonacismem používaly křesťanské hodnoty jako zástěrku pro své jednání. V následování Krista se setkávají lidé všech ras a národů, sociálního a ekonomického postavení. Proto odmítáme, aby lidé, kteří šíří nenávist a brání svobodě, mluvili jménem křesťanů.“²⁵

Aplikace pro hlášení nepořádku v ulicích

Zná to snad každý Litomyšlan – ulomené dopravní značky, špatný stav zeleně kolem dětského hřiště či rozházené odpadky z přeplněného odpadkového koše. Zkrátka problémy, kterými trpí nejen velká města...

²⁴ Kontroverzní divadelní představení bylo přerušeno extremistickou skupinou.

²⁵ *Prohlášení synodu k aktuálnímu společenskému dění* [online]. [cit. 2019-02-22]. Dostupné z: <https://www.e-cirkev.cz/clanek/6336-Prohlaseni-synodu-k-aktualnimu-spolecenskému-deni/index.htm?srchtxt=synod+Litomy%C5%A1l>

Vedení města proto v lednu letošního roku začalo připravovat projekt na online hlášení podobných případů. Díky mobilní aplikaci Marushka Photo, kterou je možné zdarma stáhnout z internetu, mohou občané vyfotit a nahlásit problematické jevy, které v ulicích naleznou. Starosta města Radomil Kašpar k novince poznamenal: „V posledních letech často slýchávám o konceptu Smart city a zajímavých možnostech, které nám moderní technologie nabízí pro zvýšení kvality života. Některé takovéto projekty jsou drahé a obtížně realizovatelné, ale aplikace na hlášení závad se mi zdá jako dobrý nápad a vstřícný krok zejména mladší a střední generaci. Z okolních měst máme pozitivní ohlasy a doufám, že se „Maruška“ chytne i v Litomyšli. Slibuji si od toho rychlé a transparentní řešení drobných problémů ve městě.“²⁶

A jak celá věc funguje? Pokud občan narazí na nějaký problém, vyfotí ho a nahraje do aplikace. Podle jednotlivých kategorií závad se pak podnět dostane ke správci, který uvidí snímek, souřadnice GPS a může pak rozhodnout o způsobu řešení. To občan uvidí na stránce <http://gis.litomysl.cz/zavady>. Zde se například dočte o tom, že byla objednána nová značka a čeká se na její instalaci. Po vyřízení problému zůstane informace dostupná ještě následujících čtrnáct dní.

Stříbrný šíp v Litomyšli

U příležitosti akce Sodomkovo Vysoké Mýto zavítal do Litomyšle v sobotu 2. června legendární vlak označovaný jako Stříbrný šíp.

Jedná se o motorový vůz řady M 260.0 (v roce 2018 administrativně řada 825), což je rychlíkový motorový vůz určený pro Československé státní dráhy. Byl vyroben v jednom kusu podnikem ČKD, dokončen byl na přelomu let 1938 a 1939. Měl být konkurentem motorových vozů řady M 290.0 (tzv. „Slovenským strelám“) z Tatry Kopřivnice, vzhledem k okupaci Česko-Slovenska Třetí říší ale nebyl projekt dokončen. Jediný vyrobený vůz M 260.001 je přezdíván „Stříbrný šíp“.

Stříbrný šíp je čtyřnápravovým motorový vůz se samonosnou vozovou skříní, která byla aerodynamicky tvarována (podobného tvaru jako u „Slovenských strel“). Vylehčená kostra z ocelových profilů byla elektricky svařena a oplechována hliníkovými plechy. Vůz byl vybaven dvěma osmiválcovými naftovými motory ČKD s válci do V o výkonu 168 kW při 1400 otáčkách. Motory byly umístěny samostatně v podvozcích a hnaly po jedné nápravě prostřednictvím mechanické šestistupňové planetové převodovky Praga-Wilson s hydrodynamickou spojkou. Konstrukce převodovky byla převzata z vyvíjeného středního tanku Praga V-8-H. Na šestý stupeň mohl vůz dosáhnout 130 km/h, pro nevyhovující brzdy měl však povolenu maximální rychlost pouze 90 km/h.

Interiér vozu byl rozdělen symetricky podle osy v polovině délky vozu. Od čela vozidla to bylo stanoviště strojvedoucího, zavazadlový prostor, nástupní prostor s WC a velkoprostorový oddíl pro cestující. Obě čela vozu byla průchozí. Bočnice byly ozdobeny hliníkovou lištou a různými chromovanými doplňky (nápisů a uprostřed vozu státní znak).

²⁶ MV: Pomocí aplikace můžete hlásit nepořádek v ulicích. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 7, s. 3.

Příjezd Stříbrného šípu do Litomyšle, kam onu sobotu 2. června dorazil dokonce dvakrát, byl pro milovníky starých vlaků velkým zážitkem.

Návrat ostatků Františka Ambrože Stříteského na hřbitov

František Ambrož Stříteský – poslední rektor piaristické koleje a jedna z nejvýraznějších osobností města druhé poloviny 20. století. Zároveň osobnost poznamenaná komunistickým běsněním 50. let. V roce 1950 byl ve vykonstruovaném procesu, do jehož čela byl navíc postaven, odsouzen k 25 letům vězení. Propuštěn byl v roce 1960, zemřel v roce 1989.

Jak kronikář uvedl ve zprávě z roku 2017, při rekonstrukci kostela sv. Anny byly ostatky rektora Stříteského vyzvednuty a uloženy v pytli v kryptě kostela. Až letos se opět vrátily na místní hřbitov. Stalo se tak 28. června krátce před 15. hodinou za účasti starosty města Radomila Kašpara, administrátora zdejší farnosti P. Zdeňka Macha a několika desítek místních farníků. Dominantou nového hrobu se stal velký kříž zasazený do kamenného bloku, zůstala však zachovaná i původní deska s plastikou Olbrama Zoubka. Autorem kříže je Karel Bureš.

Ke stěně kostela sv. Anny se později na původní místa vrátily také náhrobky dalších rektorů piaristické koleje. Dominantním prvkem mezi nimi je náhrobek Cyrina Václava Bernáta se sochou Ježíše Krista, kterou církev darovala městu a to ji nechalo následně zrestaurovat. Do celkem pěti opravených hrobů se do konce roku vrátily ostatky významných piaristů, například Flora Staška či Germana Praesidenta.

Tulipány u autobusového nádraží

Autobusové nádraží by měly v dubnu a květnu příštího roku zdobit rozkvetlé tulipány. Na začátku listopadu je tam vysázela odbornice z Holandska. Pomocí sázecího stroje vysadila čtyři tisíce cibulí tulipánů a narcisů v kombinaci barev červené a bílé, které by měly ladit se znakem města. Pokud bude cibulovinám přát počasí, budou kvést čtyři až šest let v závislosti na tom, jaké bude v zimě panovat počasí.

Příběhy vepsané do vrásek

Když se prý jednou ptali Dalajlámy, co ho na lidech a lidskosti nejvíc překvapuje, odpověděl: Lidé. Protože obětují zdraví, aby vydělali peníze, potom obětují peníze, aby znovu získali zdraví, potom se tak znepokojují minulostí a budoucností, že si neužívají přítomnosti, a tak nežijí ani v přítomnosti ani v budoucnosti. A žijí tak, jakoby neměli nikdy zemřít, a potom zemřou bez toho, aby předtím žili.

O životě, staří a vlastně i blízkosti smrti vyprávěla výstava fotografií s názvem Staří je čas naplněný aneb Příběhy vepsané do vrásek, kterou na konci roku v piaristickém kostele připravilo Centrum sociální pomoci města Litomyšle. Kromě ní byla vydána také limitovaná edice kalendáře s nejlepšími fotografiemi, o který byl tak velký zájem, že bylo třeba udělat dotisk.

Ukrajinský Čechohrad a Litomyšl

V prosinci letošního roku odvysílala Česká televize zajímavou reportáž o východoukrajinské vesnici, kterou v 19. století založili přistěhovalci z Litomyšle a okolí. Vesnice se jmenuje Novhorodkivka, ale místní jí stále říkají Čechohrad, jak ji nazvali právě čeští přistěhovalci, kteří sem přišli v roce 1869. Car Alexandr II. jim daroval půdu – tehdy se tu usadilo 27 rodin z Čech. Brzy po příjezdu v roce 1873 založili dechovku, kterou je slyšet doma i v okolí dodnes – stejně jako sbor Čechohrad. Do roku 1947 se v tamní škole mluvilo pouze česky, ale následně sovětský režim češtinu zakázal a změnil i název vesnice.

Až do nedávné doby tvořili Češi většinu. Jenže konflikt na východě Ukrajiny a ruská anexe Krymu hodně změnilo. Řada rodin – a zejména pak mladí lidé – se rozhodla odejít. Není náhodou, že část z nich míří do České republiky, země svých prapředků. Na základě žádosti několika stovek ukrajinských občanů vznikl dokonce z iniciativy prezidenta republiky program evakuace místních obyvatel s českými předky. Už v březnu 2015 bylo do České republiky evakuováno 46 Čechohradů.

Různé události v roce 2018

Hrnečku, vař!

Litomyšl je nejen město krásných památek a bohatého kulturního života, ale také místem duchovním – místem s výraznou duchovní historií i současností. Ne náhodou se právě v Litomyšli možná více než kde jinde dařilo a daří ekumenické spolupráci – byť po odchodu a následné smrti P. Františka Beneše se může zdát (možná oprávněně?), že aktivita některých církví je menší, než tomu bývalo. Každopádně pokračuje, a to je pro vzájemný respekt a náboženský dialog zásadní.

Na letošní rok zástupci místních církví naplánovali několik setkání, na nichž chtěli věřícím z jiných církví či sborů - stejně jako všem, kteří se o náboženskou problematiku z jakéhokoliv důvodu zajímají, vysvětlit, co vlastně u oltáře dělají, když dojde na ten nejdůležitější okamžik bohoslužby. Daniel Kvasnička, kazatel Církve bratrské a jeden z organizátorů k celé akci poznamenal: „Protože si v Litomyšli vychutnáváme jednotu v rozmanitosti, můžeme otevřeně diskutovat i o nejpodstatnějších věcech. Skutečností je, že sami přesně nevíme, jak vaří ta či ona církev to nejdůležitější jídlo své víry. Je přirozené a naprosto normální, že se jednotlivé rodiny církve liší. Nikdo z nás nevaří třeba bramboračku stejně, ale není na škodu, když budeme znát další recepty.“²⁷

Expediční kamera 2018

Expediční kamera je filmový festival, který od roku 2009 přináší do kin ty nejlepší cestovatelské a dobrodružné filmy z mezinárodní i domácí produkce. Výpravy do nitra džungle i pouště, neuvěřitelné výkony na skalách, plavby přes oceány i po divokých řekách, adrenalinové šilenství, návštěvy domorodých kmenů, stovky uběhnutých kilometrů i putování na dvou kolech, outdoorové hvězdy i neznámí a přesto úžasní cestovatelé, to vše lze během festivalu zažít.

Litomyšlský program bylo možné navštívit 14. března od 18 hodin v Klenutém sále Zámeckého návrší. A byl velmi zajímavý – nabídl snímky Oči boha (Litevčan Tomass Marnics dal dohromady tým nejlepších kajakářských extrémistů světa, kteří chtějí sjet legendární řeku Saryjaz v zemi nikoho, na hranici mezi Čínou a Kyrgyzstánem. Cílem byl unikátní přírodní útvar - dvojice obrovitých skalních jeskyň zvaných Oči boha.), Teória šťastia (Poetický filmový příběh o kontrastu generací. Bývalý lezec a Ľubo Rybanský se po letech vrací pod mohutné vrcholy Vtáčniku. V 70. letech tu s kamarádem trávili všechn svůj čas, vymýšleli nové linie a stavěli nové cesty. Přesto jejich jména na pamětní tabuli úplně chybí. Nedocení může mrzet i na sklonku života, ale zklamání vyváží setkání s mladým lezcem Peterem Kuricem, který se zrovna chystá lézt Ľubovu legendární cestu Dračí kout, první vylezenou cestu v oblasti.) či film Oddaný, který zachycuje plavání s kosatkami. Filmová nabídka však byla mnohem pestřejší, organizátoři navíc připravili doprovodný program, jehož součástí byla přednáška rodačky Jany Harušťákové o dvouletém putování po Jižní Americe.

²⁷ Kvasnička, Daniel: Hrnečku, vař! In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 2, s. 14.

Snow film fest na zámeckém návrší

„Snow film fest je synonymem odhodlání, dřiny, adrenalinu a radosti z dosažení cíle,“ uvedli organizátoři o celovečerním programu Snow Film Festu 2018, jehož 7. ročník se uskutečnil 17. října v zámeckém pivovaru. Program nabídl pohled do světa dobrodruhů, extrémních sportovců a milovníků sněhu, kteří neváhají jít daleko za hranice svých vlastních sil a často balancovat na hranici života a smrti.

K hlavním filmům letošního ročníku patřil Into Twin Galaxies, dokument tří přátel, kteří chtějí sjet na kajaku nejseverněji položenou řeku Grónska. „Cestu zimní Kanadou zachycuje ve snímku Frozen Road putování dobrodruha, který projíždí na kole sněhovými pláněmi a objevuje panenskou přírodu, ale i silné pocity frustrace a vyčerpání z namáhavé cesty. Ve filmu In Gora si při putování autobusem upraveným na hostel pata lyžařů a snowboardistů užívá to nejlepší ježdění od Rakouska až po Balkánský poloostrov. Další snímek poukazuje na radosti i úskalí surfování v mrazivém Atlantiku.“²⁸ Speciálním hostem Snow film festu byl dobrodruh Robert „Maharadža“ Kazik, který prezentoval svoji výpravu Zimní Yukon.

Úvahy o rekonstrukci Augustovy tiskárny

Budovu Augustovy tiskárny zná snad každý Litomyšlan. Bohužel ne v tom pozitivním slova smyslu. Dům, který v minulosti sloužil i k jiným než tiskařským účelům, je totiž od roku 1997 zavřený a chátrá. Počátkem září jej však při dni otevřených dveří mohli lidé navštívit. Přišlo jich na tři sta. Mnozí z nich byli stavem budovy zděšeni. „Střepy na zemi, všechna okna vytlučená, vybydlené místnosti starého bytu rodiny Augustovy a posprejované zdi, kde nápis „utečte“ přesně vypovídá o stavu objektu.“ Tak jedna místní novinářka začala svůj článek o návštěvě tiskárny, který vyšel v týdeníku Nové Svitavsko. Snad se ale blýská na lepší časy. Dům totiž koupila rodina Šimkova, v budoucnu by se pak bývalá tiskárna mohla proměnit v galerii litomyšlského rodáka a malíře Julia Mařáka.²⁹

1. Litomyšlská spacák párty

Byla to vlastně taková pohodová záležitost. Několik nadšenců si řeklo, že udělají radost sobě i dalším lidem z Litomyšle. Uspořádali pro ně 1. Litomyšlskou spacák párty, která proběhla 22. září od 14 do 21 hodin na zámeckém návrší. Jak už název napovídá, ústřední motivem akce byl spacák – „spacák je symbolem odpočinku, oddechu od všedních věcí a dní.... Lidé spacáky moc nepoužívají, takže je to vlastně vzácná věc“, vysvětlovali v zářijové Lilii organizátoři.³⁰ Na programu spacák párty byly netradiční hry, ale i hudba z produkce místních i přespolních umělců.

²⁸ Vaněk, Josef: Snow film fest opět na zámeckém návrší. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 10, s. 15.

²⁹ Nádvoříková Iveta: Zdevastovaná tiskárna se promění v novou galerii. In: Týdeník Nové Svitavsko, 19. 9. 2018, strana 5.

³⁰ Kusý, Jiří: 1. Litomyšlská spacák párty. In: Lilie. Ročník XVIII., číslo 9, s. 20.

Piaristický chrám zpět v rukou piaristů

Piaristický chrám, jedna z dominant Litomyšle, kterou město nechalo s pomocí evropských dotací na počátku druhé dekády 21. století opravit, se v roce 2018 v rámci vyrovnání státu a církvi vrátil do rukou původních majitelů, tedy piaristického řádu. I nadále by měl však zůstat otevřený veřejnosti a různým kulturním akcím.

Vzpomínka na 17. listopad

Také letos si Litomyšlané připomněli události 17. listopadu 1939, především však ty z roku 1989, které v naší zemi odstartovaly pád komunismu. Jako již tradičně se tak stalo 17. 11. v 17:11 hod. na „nenáměstí“ Václava Havla, tedy v prostoru před Informačním centrem na zámeckém návrší. Zde byl opět přistaven valník, který navozoval atmosféru roku 89, kdy právě z valníku promlouvali ke shromážděným davům místní aktéři revoluce. Mezi letošními řečníky se objevil mimo jiné nový starosta města Daniel Brýdl či autor těchto řádků. Do akce se svými aktivitami zapojily také dvě základní školy – Základní škola Školamyšl a Základní škola Zámecká. Podobně jako v předchozích letech se připomínky 17. listopadu zúčastnilo velké množství lidí.

Sport v roce 2018

Malých, větších a dokonce i velkých sportovních úspěchů jsme v roce 2018 zaznamenali hodně. Na následujících řádcích jsou zaznamenány jen některé z nich – zejména pak ty, které kronikář získal prostřednictvím sportovních činovníků.

Basketbalový klub ADFORS Basket Litomyšl v roce 2018

1) Jarní část sezony 2017/2018

Basketbalový klub měl na jaře roku 2018 v soutěžích 7 mládežnických družstev. Dvě z nich hrála celorepublikové ligové soutěže, jedno nadregionální divizi a čtyři týmy krajské soutěže. Navíc se dvě minižákovská družstva kvalifikovala na Mistrovství ČR a jedno na Národní festival.

První sportovní úspěch roku 2018 se však konal již 23. ledna. Vlastně to byl úspěch roku 2017 – v Tylově domě v Poličce převzal klub dvě ocenění pro sportovní kolektiv roku okresu Svitavy. V kategorii dorostu si poněkoličkáte za sebou došly pro cenu ligové kadetky, mezi žáky si ocenění odneslo družstvo minižáků U13.

Ještě než nastalo jarní vyvrcholení všech soutěží, podílel se basketbalový klub společně s DDM na uspořádání 6. ročníku dětského karnevalu, který proběhl v únoru v zámeckém pivovaru.

Vlastní průběh soutěží:

Nejmladší soutěžní družstvo, tedy **minižactvo U11**, skončilo v dlouhodobé soutěži na 7. místě, vrcholem však byla účast na Mistrovství ČR mixů v Mostě. Tam se družstvu dařilo nad očekávání dobře a konečné 6. místo bylo pro tým skvělým úspěchem.

V kategorii do dvanácti let měl klub v soutěži hned dva týmy. Děvčata, tedy **minižákyně U12**, hrála krajský přebor a skončila nakonec na odpovídajícím 7. místě. Tým chlapců, **minižáků U12**, získal v krajské soutěži stříbrné medaile. Druhým vrcholem tohoto týmu byla účast na Národním festivalu v Ostravě, kde naši chlapci vybojovali krásné 5. místo.

Mezi nejúspěšnější týmy posledních let patří **minižáci U13**. Ti, stejně jako o rok mladší chlapci, vybojovali stříbrné medaile v krajské soutěži. Na Mistrovství ČR však bohužel postrádali několik zraněných hráčů, výsledkem proto bylo až 7. místo.

Žáci U14 si vyzkoušeli poprvé v kariéře ligovou soutěž a nevedli si vůbec špatně. V základní skupině z toho bylo slušné 4. místo. Následně nejlepší střelec posílil extraligové Pardubice a výsledky už nebyly takové. Tým nakonec v nadstavbové skupině obsadil 5. místo.

Nejstarší chlapecké družstvo, družstvo **kadetů U17**, nastupovalo v nadregionální divizi často proti starším a fyzicky vyspělejšími soupeřům, což se promítlo i do výsledků. Bylo z toho konečné 7. místo.

Kadetky U17 před sezonou obměnily a omladily svůj tým. Navíc si během podzimu dvě hráčky základní sestavy přivodily dlouhodobá zranění, díky čemuž se výsledkově spíše trápily. Hlavním cílem bylo udržet ligu i pro další rok, což se nakonec o jedinou výhru podařilo.

Po skončení všech soutěžních bojů proběhl 9. června streetballový turnaj 3x3. Jak se již stalo tradicí, hrálo se na umělém povrchu zimního stadionu. Na šesti kurtech bojovalo celkem 40 týmů v mnoha kategoriích. Hráčům litomyšlského klubu se podařilo získat celkem třikrát zlato.

2) Podzimní část sezony 2018/2019

Do sezony 2018/2019 vstoupilo celkem 8 týmů. **Juniorky U19** a **žáci U14** hrají celorepublikové soutěže. **Kadeti U17** pokračují v nadregionální divizi. Ve Východočeských přeborech má klub celkem 5 družstev, a to **žáky U14B, minižáky a minižákyně U13 a minižactvo U12 a U11**.

Historickou premiérou pro litomyšlský klub je účast jednoho z týmů v evropské soutěži. Konkrétně se jedná o mladší žáky, kteří startují ve Středoevropské mládežnické basketbalové lize. V prosinci se jeden z turnajů konal i v Litomyšli.

Již tradičně kromě soutěžních družstev fungují v klubu dvě přípravy pro nejmladší členy. Na rekreační bázi se také schází tým mužů.

Tělovýchovná jednota Jiskra Litomyšl

Úspěchy a umístění členů atletického oddílu TJ JISKRA v soutěžích v roce 2018

DRUŽSTVA

Muži: 2. místo v II. lize skupina C - vedoucí družstva Pavel Baar

Starší žáci: 5. místo v KP Pardubického kraje - vedoucí družstva Jan Kubiček

Starší žákyně: 5. místo v KP Pardubického kraje - vedoucí družstva Jiří Kusý

Mladší žáci: 3. místo ve finále KP Pardubického kraje - vedoucí družstva Petr Doseděl

Mladší žákyně: 6. místo ve finále KP Pardubického kraje - vedoucí družstva Milan Slušný

Přípravka, chlapci: 3. místo v KP Pardubického kraje sk. B – vedoucí družstva Lukáš Kubiček

Přípravka, dívky: 3. místo v KP Pardubického kraje sk. B - vedoucí družstva Lukáš Kubiček

VÝZNAMNÉ ZÁVODY JEDNOTLIVCŮ

Leden:

Mistrovství Moravy v hale, Ostrava 13. ledna 2018:

2. Pavel Baar sedmiboj 4979 b.

5. Justýna Brýdlová pětiboj 2994 b.

Únor:

Krajský přebor jednotlivců v hale, Jablonec nad Nisou 4. února 2018:

3. Jakub Jirout 60 m

1. Jakub Němec 150 m

1. Pavel Baar 60 m překážek
1. Jan Flídr výška
2. Tomáš Kozák koule
3. Pavel Baar koule
2. Miroslav Vilček koule 6 kg

Youth Athletics Indoor, Ostrava 20. února 2018:

2. Justýna Brýdlová výška

Březen:

Mistrovství republiky veteránů v hale, Praha 3. března 2018:

1. Ivo Strnad tyč

Mistrovství republiky v hale žactva, Ostrava 3 - 4. března 2018:

7. Justýna Brýdlová výška

VC v hodů břemenem, Pardubice 11. března 2018:

3. Miroslav Vilček břemeno 14 kg

Mistrovství Evropy veteránů v hale, Madrid 19 - 24. března:

2. Ivo Strnad tyč

Duben:

Svitavské víceboje, Svitavy 28. dubna 2018:

- Jakub Němec (60 m a kriket)

Běh Černou horou, Litomyšl 28. dubna 2018:

- 315 účastníků

Květen:

Obvodní kolo Poháru rozhlasu, Litomyšl 3. května 2018:

1. Justýna Brýdlová výška

Krajský pohár ve vícebojích, Ústí nad Orlicí, 12. května 2018:

1. Justýna Brýdlová sedmiboj 4244 b.

Červen:

MR ve vícebojích, Kolín 3. června 2018:

5. Justýna Brýdlová sedmiboj 4454 b.

Krajský pohár jednotlivců žactva, Svitavy 10. června 2018:

3. Jakub Němec dálka
2. Michaela Tomšů kriket
2. Jakub Jirout 60 m
2. Jakub Jirout 150 m
2. Jiří Koutecký 1500 m
1. štafeta 4 x 60 m (Koutecký, Lata,

Němec, Jirout)
3. Jan Lata koule
3. Filip Štancl kladivo
2. Jan Lata oštěp
2. Justýna Brýdlová oštěp

Mezistátní utkání juniorů, Vyškov 16. června 2018:

9. Miroslav Vilček kladivo

Krajský pohár OPEN dospělých, Ústí nad Orlicí 16. června 2018:

1. Pavel Baar 110 metrů překážek
1. Vojta Kozák oštěp 66,98 m

Mezikrajské utkání, Jihlava 17. června 2018:

7. Justýna Brýdlová výška
17. Jan Lata oštěp

Mistrovství republiky veteránů, Rumburk 23. června 2018:

6. David Novotný oštěp

Mistrovství republiky juniorů a dorostu, Praha 23. června 2018:

4. Miroslav Vilček kladivo
5. Jan Vostřel kladivo

Červenec:

66. Jandíkův šestiboj, Litomyšl 28. července 2018:

1. Pavel Baar šestiboj 4086 b.

Srpen:

VC letní mítink, Litomyšl 3. srpna 2018:

2. Vojta Kozák oštěp
2. Petr Doseděl výška

Září:

Mistrovství republiky mužů a žen do 22 let, Ostrava 1. září 2018:

8. Miroslav Vilček kladivo

Mistrovství světa veteránů, Malaga 4 - 16. září 2018:

2. Ivo Strnad tyč 3,40 m
3. Ivo Strnad 100m překážek

Hradecké memoriály, Hradec Králové 5. září:

2. Tomáš Kozák koule

EKGE 2018, Brno 10 - 12. září:

1. Jakub Němec 60m
2. Jakub Němec dálka

- 3. Jakub Němec kriket
- 7. Justýna Brýdlová výška
- 7. Justýna Brýdlová dálka

Krajský pohár jednotlivců přípravek, Chrudim 16. září 2018:

- 1. Jakub Němec 60 m
- 1. Jakub Němec dálka
- 2. Jakub Němec 150 m
- 3. David Kubíček 600 m
- 2. David Kubíček kriket

Mistrovství republiky žáků a žákyň na dráze, Jablonec nad Nisou 22. září 2018:

- 8. Justýna Brýdlová výška
- 16. Justýna Brýdlová oštěp

VC v hodu oštěpem, Uherské Hradiště 28. září 2018:

- 2. Vojta Kozák oštěp

Mistrovství republiky veteránů ve vícebojích, Litomyšl 28 - 29. září 2018:

- 1. Ivo Strnad desetiboj

Říjen:

Sokolský půlmaraton, Kunvald 22. října 2018:

- 1. Jan Kubíček půlmaraton

Prosinec:

Pomerančový mítink, Jablonec nad Nisou 1. prosince 2018:

- 2. Jakub Němec 50 m
- 3. Jakub Němec 300 m

Mezikrajské utkání družstev, Jablonec nad Nisou, 8. prosince 2018:

- 8. Jakub Němec dálka

NEJLEPŠÍ ATLETI ODDÍLU

Vojta Kozák – 5. místo na mistrovství republiky, 7. místo v tabulkách ČR, opora družstva mužů

Justýna Brýdlová – 5. místo na halovém pětiboji a 5. místo v sedmiboji na mistrovství republiky žactva, reprezentovala kraj v mezikrajsovém utkání, na jaře výborná forma na výšku – 170 cm je letošní nejlepší výkon v ČR, trénuje pod vedením Lukáše Dejara a přestupuje do Vysokého Mýta – I. ligy

Miroslav Vilček – 4. místo na mistrovství republiky v kladivu, reprezentoval ČR na mezistátním utkání juniorů v osobním rekordu, v tabulkách 2. místo v ČR, hostoval za juniory AC Pardubice, rovněž opora družstva mužů

Stáj Manon, JK Hřebčín Suchá v roce 2018

Stáj Manon, JK Hřebčín Suchá byla v případě soutěží roku 2018 spojena především se jmény Jiřího Skřivana a Jiřího Skřivana mladšího.

Jiřího Skřivana doprovázela v nejtěžších soutěžích opět Flying Star. V Českém skokovém poháru se tato dvojice umístila na 4. místě ve Velké ceně Martinic, 2. místo získali při VC Ptýrova a vítězství si odnesli na závěr sezóny z VC Hradišťka.

Jiří Skřivan mladší s Jolií du Defey bodoval během roku ve stylových soutěžích v rámci Českého skokového poháru 2018, kde v celoročním vyhodnocení obsadil třetí příčku. Na mistrovství Východočeské oblasti obsadil se stejným koněm místo první.

Úspěšní však byli i další jezdci. Denisa Menšíková s Eliotem se umístila v rámci finálové soutěže jezdců do 25 let při konání Českého skokového poháru na Ptýrově na 3. místě. Kristýna Veverková byla na Mistrovství České republiky dětí na pony dvakrát stříbrná, a to jednou v jednotlivcích, podruhé ve Stylovém šampionátu. K tomu přidala ve finále celorepublikové seriálové soutěže Equichannel Star třetí příčku. V rámci Mistrovství ČR 2018 bodovala i Lucie Kodytková, a to 3. místem v kombinované soutěži drezura + parkur. V Národním drezurním poháru vybojovala 3. místo.

Na oblastním mistrovství pony dosáhla na prvenství Viktorie Mačátová s Vendelínem. Tato dvojice byla úspěšná po celý rok v soutěžích pro děti, své úspěchy korunovala 1. místem v oblastní /4kolové soutěži/ Pony pohár 2018.

Karate-do Litomyšl v sezóně 2018

Oddíl Karate-do Litomyšl měl v roce 2018 sedmdesát členů. Většinu z nich tvořila mládež. Největším úspěchem letošní sezóny byla dvě první místa Anny Kašparové na Mistrovství Evropy karate organizace SKDUN v Polsku, kde v individuální kategorii vybojovala zlato, stejně jako druhé v družstvu dívek. K tomu navíc přidala bronz ve smíšených družstvech.

Dalším významným úspěchem litomyšlského oddílu byly čtyři medaile z Mistrovství ČR WKF. Anna Kašparová vybojovala zlato v kategorii žen do 21 let a dále zlato v kategorii žen seniorek nad 18 let. Dvě bronzové medaile přivezla ve stejných věkových kategoriích i Iva Holomková. WKF je největší světová federace karate, jejíž zástupci budou bojovat i na OH v Tokiu 2020.

Po pěti letech práce se začali projevovat i „malí bojovníci“. Jedním z těch úspěšných byli Barbora Ramešová (2x zlato z Mistrovství ČR SKIF) a Kristián Kučera (5. místo na Grand Nord Bohemia).

Karate však není jen o soutěžích. V letošním roce v rámci oddílu fungovala také skupina sebeobran.

Hokejová sezóna 2017/2018

Po několikaletém úsilí se litomyšlský hokejový klub zapojil do celorepublikového projektu „Trenér do malých klubů ČSLH“, který organizuje Český svaz ledního hokeje. Díky tomuto projektu klub získal profesionálního trenéra mládeže, kterým se stal Stanislav Mečiar s trenérskou licencií „A“ (kronikář o něm psal již v zápisu z roku 2017). Podle vedení klubu přinesla tato novinka pozitivní ohlasy už po prvních měsících. Předseda oddílu Petr Fila v Lilii uvedl: „Zlepšila se organizace a kvalita tréninkových jednotek a práce trenérů.“³¹

Litomyšlský B tým se probojoval v okresní soutěži až do finále, kde však podlehl celku Moravské Třebové. V případě A týmu pak fanoušci zažili značné výkyvy, body do tabulky přibývaly pomalu. V loňské sezóně tým trápil nedostatek hráčů, proto byl kádr rozšířen. Vedení klubu však později připustilo, že ne všichni noví členové byli skutečnými posilami týmu. A tým si sice nakonec zahrál o medaile, v boji o třetí místo však prohrál s týmem Hlinska.

Úvodní část nové sezóny přinesla slibné výsledky zejména v A týmu a dále mezi juniory. Uvidíme, jak se jim nakonec v sezóně zadaří.

Vítězství volejbalistek v krajském poháru

Ženský tým VK Litomyšl se podobně jako v předchozích letech zúčastnil poháru Krajského volejbalového svazu. Letos se konal společně pro Pardubický a Královéhradecký kraj. Týmu se velice dařilo, když díky všem výsledkům nakonec zvítězil a mohl tak zvednout nad hlavu putovní pohár předsedy Krajského volejbalového svazu. Hráčka Eliška Kopecká navíc byla vyhlášena nejlepší hráčkou soutěže.

Litomyšlský fotbal

Litomyšlským fotbalistům se v jarní části soutěží dařilo.

Družstvo mužů, nováček v krajském přeboru, se umístilo na devátém místě, soutěž však byla extrémně vyrovnaná.

Dorostenci, kteří hráli ve společném mužstvu se Slavojem Cerekvice nad Loučnou, obhájili v krajském přeboru místo třetí. Výše skončily pouze týmy z Letohradu a České Třebové.

Týmem sezóny se pak stali starší žáci, kteří hráli ve spolupráci se Sokolem Čistá. Ti se pod vedením trenérů Jakuba Kadidla a Ivana Čecha umístili ve skupině B krajského přeboru na skvělém prvním místě.

Pochvalu si zasloužili také mladší žáci, kteří se na konci sezóny umístili na místě sedmém. To na první pohled jako úspěch nevypadá, ale vzhledem k faktu, že na konci podzimní části byli na samém chvostu tabulky, lze jejich umístění za konečný úspěch považovat. „Když k tomu připočteme finálovou účast a druhé místo přípravek na finálovém turnaji krajského poháru

³¹ Vandas, Martin: Hokejová sezona, kterou poznamenaly změny. In: Lilie. Ročník XXVIII., číslo 4, s. 26.

v Třemošnici, vychází z toho pro litomyšlský fotbal rozhodně pozitivní bilance odehrané sezóny“, poznamenal v červencové Lilii Radek Halva.³²

Také podzimní část se litomyšlským fotbalistům vydařila – dokonce takovým způsobem, že bylo možné mluvit o jednom z nejúspěšnějších podzimů v klubové historii. Skončili totiž na prvním místě se ziskem třiatřiceti bodů.

Méně se podzimní část vydařila dorostencům, kteří se ve třinácti kolech radovali pouze čtyřikrát, což znamenalo dvanácté místo. Starší a mladší žáci se v novém ročníku posunuli do elitní skupiny krajského přeboru, kde to však v silné konkurenci neměli lehké. Starší příprava odehrála v podzimní části soutěže celkem 21 zápasů s pozitivní bilancí 13 vítězství, 2 remízy a 6 proher.

Dvě zlaté medaile z Mistrovství ČR v dlouhém triatlonu

V sobotu 23. června proběhl v Otrokovicích republikový šampionát v dlouhém triatlonu, kterého se za Litomyšl zúčastnil Pavel Pešek v individuálním závodě a Roman Pittner v závodě štafet. Dlouhý triatlon = 3,8 km plavání, 180 km cyklistiky a 42,2 km běhu. Závodu se účastnilo přes tři sta jednotlivců a šedesát štafet. Pro oba závodníky znamenal start na dlouhém triatlonu premiéru, oběma se zároveň velmi dařilo. Získali totiž ve svých kategoriích zlaté medaile.

Decimuž 2018

Také v letošním roce proběhl v Litomyšli triatlonový závod Decimuž 2018 – 36. Memoriál Huberta Stratílka ml., který se konal 31. srpna. Zázemí a depo se nacházely u plaveckého bazénu, kde se též konala první disciplína – 400 metrů plavání. Pokračovalo se jízdou na kole, při které závodníci absolvovali 20 kilometrů v okolí Litomyšle, následoval výběh na okruh v lesoparku Černá hora, kde museli závodníci uběhnout 4,2 kilometru zvlněným terénem po lesních stezkách. Vzhledem k tomu, že na tradičním cyklistickém okruhu probíhaly opravy silnic, musela být trasa pozměněna. Vedla na Kozlovský kopec, kde byl u autobusové zastávky otočný bod a následoval návrat stejnou cestou zpět. Nová trasa byla také obtížnější - obsahovala náročné stoupání s velkým převýšením.

Letošního ročníku se zúčastnilo celkem 147 závodníků včetně mnoha žen. Vítězem se stal Pavel Pešek z domácího týmu SBR TRI-TEAMU Litomyšl. Mezi ženami zvítězila Jana Jiroušková z českotřebovského Prestige Cycling Teamu. Mezi ženami bez licence byla nejlepší Klára Moravcová ze Sku Klubu Jablonec. Nejlepším závodníkem z pořádajícího Cyklo Stratílek Sport klubu byl Antonín Hurych, který se umístil na 5. místě a zvítězil v kategorii mužů 41 – 50 let. Nejmladšími účastníky byli třináctiletí Vojtěch Seidl a Lucie Zahálková, nejstarším pak sedmdesátiletý Jaroslav Seidl.

³² Halva, Radek: Litomyšlští fotbalisté bilancují vydařenou sezonu. In: Lilie. Ročník XXVIII, číslo 7, s. 24.

24. ročník triatlonu v Litomyšli

Už 24. ročník triatlonu Litomyšl – Nedošín (1 km – 50 km – 10 km) proběhl v letošním roce. Na start se tentokrát postavilo 41 závodníků. Kvůli nízké hladině vody v rybníku bylo zkráceno plavání z 800 na 400 metrů, další disciplíny proběhly v tradičních vzdálenostech. Pro děti byla připravena trať na 100 metrů plavání, 5 kilometrů na kole a 2,5 kilometrů běhu. Vítězem se stal domácí závodník Pavel Pešek s časem 2:05:19. Čtyři minuty za vítězem dojel Antonín Hurych s časem 2:09:13. Na stupních vítězů je doplnil s časem o minutu pomalejším Libor Dočkálek z Dobříše. Nejrychlejší ženy byly tentokrát dvě. Na dlouhé trati Kamila Otrubová s časem 2:43:37, na krátké trati Jaroslava Hurychová s časem 1.21:27.

Plavecká soutěž měst 2018

Ve středu 3. října proběhla v litomyšlském bazénu celorepubliková akce Plavecká soutěž měst. Soutěž odstartovali v sedm hodin ráno kondiční plavci, od 8 do 15 hodin pak bazén patřil mateřským a základním školám (nejen z Litomyšle). Odpoledne se do soutěže zapojila veřejnost s celkovým počtem 177 plavců, z toho 52 seniorů. Plavecky se podíleli také zaměstnanci bazénu, závěrečné cenné body pak přidali i plavci Sportsteamu. Celkem se tak do soutěže zapojilo 634 plavců. 250 prvních v tabulce (s nejvyšším počtem bodů za čas nebo věk) nasčítalo 6 942 bodů. Díky tomuto výsledku Litomyšl vystoupala na nejvyšší příčku v kategorii měst do 20 tisíc obyvatel.

Nejúspěšnější sportovec regionu Svitavska za rok 2018

22. ledna 2019 došlo v Tylově domě v Poličce k slavnostnímu ocenění Nejúspěšnější sportovec regionu Svitavska za rok 2018. Nejlepším jednotlivcem v hlavní kategorii se stal svitavský basketbalista Roman Marko, hvězdou Deníku se díky hlasům čtenářů stala atletka Eliška Červená (podruhé za sebou).

Z litomyšlských sportovců byli oceněni tito:

Ocenění kolektivů:

ADFORS BASKET LITOMYŠL – kategorie žákovských kolektivů, U13/U14; za skvělé výsledky a účast ve finálovém turnaji Mistrovství České republiky

ADFORS BASKET LITOMYŠL – kadetky, kategorie dorosteneckých kolektivů – v loňském roce hrály celostátní ligu

Ocenění jednotlivců:

Jaroslav Vostřel – letecký modelář z LMK Litomyšl, juniorský mistr světa, 5. místo v žákovské kategorii

Petr Rathouský – mladý závodník z Orion Racing Teamu se umístil na 3. místě na Mistrovství České republiky juniorů, v anketě se umístil na 5. příčce v kategorii dorostenců

Anna Kašparová – karatistka z Litomyšle vybojovala dvě zlaté medaile na Mistrovství České republiky, v kategorii dorostenců se umístila na celkovém druhém místě

Jana Brýdlová a Patrik Tmej – vítězové extrémních horských běhů Rock Point – Horská výzva; ocenění v kategorii Mimořádný výkon

Ivo Strnad – atlet Tj Jiskra Litomyšl, druhé místo z halového Mistrovství Evropy, dvakrát bronz z Mistrovství světa a titul mistra ČR ve veteránské atletice; oceněn v kategorii Masters

Pavel Pešek – triatlonista ze SBR Tri Teamu Litomyšl zvítězil v dlouhém triatlonu v Otrokovicích; v kategorii dospělých se umístil na 5. místě

Lenka Jůzová – karatistka z Karatedo Němčice je dvojnásobnou mistryní Evropy, v anketě Sportovec roku se umístila na druhém místě v kategorii dospělých

Josef Lebruška – dlouholetý fotbalový kouč mládeže z Tj Jiskra se stal vítězem kategorie Regionální trenér

Natálie Jandíková – plavkyně ze Sports Team Litomyšl získala dvě bronzové medaile z juniorského Mistrovství České republiky

Martin Doubek – automobilový závodník z Orion Racing Teamu se stal jediným Čechem v sérii NASCAR EURO Whelen Series, v kategorii dospělých se umístil na 6. místě

Uvedený výčet sportovních událostí není a ani nechce být kompletní. Zasloužil by si samostatnou kroniku věnovanou jen litomyšlskému sportu. Podobně jako v předchozích letech byli v roce 2018 velmi aktivní jezdci motokrosového týmu Orion Racing Team, byť zkušené jezdce Petra Bartoše a Jonáše Nedvěda potrápily zdravotní problémy. Smůlu měl také Slovák Ivan Černý, který si při pádu v Petrovicích u Karviné ve veteránské kategorii vykloubil rameno. Aktivně se prezentoval také příznivci stolního hokeje, kteří uspořádali tradiční turnaj ve stolním hokeji, účastnili se však i dalších akcí. Na stránkách Lilie jsme se pak například dočetli o úspěších mladé kickboxerky z Litomyšle Nicole Dvořákové.

Počasí v roce 2018

Počasí roku 2018 se vyznačovalo dvěma extrémními jevy – suchem a horkem. Suché počasí trápilo Českou republiku od jara do podzimu, některé potoky a řeky úplně vyschly, poloprázdné (či dokonce téměř prázdné) byly i přehrady. Řeka Loučná sice nevyschla, laik dokonce přílišný pokles hladiny ani nepozoroval, přesto však suché a horké počasí Litomyšl potrápilo také. Smetanovo náměstí se v letních měsících měnilo ve výheň, tam, kde nebylo možné zavlažování, vysychaly trávníky, v městských lesích řádil kůrovec (byť ne v takovém rozsahu jako v některých jiných regionech).

Ačkoliv byl rok 2018 extrémně suchým, na zahrádkářské úrodě se to dramaticky neprojevalo. Přesto nás sucho staví před řadu tíživých otázek, které mnozí odmítají, další se jim brání a jiní o nich raději nechtějí ani slyšet. Nebylo letošní sucho projevem globálních změn klimatu, před kterými zavíráme oči? A není už nejvyšší čas změnit svoje smýšlení a chování? Začít může každý u sebe – třeba tím, že nepojede do práce autem, má-li to pár kroků, jak se bohužel (i) v Litomyšli často stává. Zkrátka – změna možná je, nikoliv však bez změny každého z nás.

Leden

Na Nový rok klesla ranní teplota na nulu, přes den se při polojasném počasí vyšplhala na přibližně 5 °C. V následujících dnech se ještě oteplilo, v neděli 7. ledna jsme naměřili přes 9 stupňů. Mírné ochlazení se sněhovými přeháňkami přišlo v následujícím týdnu, kdy se teploty pohybovaly nejčastěji mezi 6 až 4 stupni, na konci týdne pak v noci poklesly k -3 až k -4 stupňům a přes den se šplhaly jen k nule. Třetí lednový týden byl chladným, ale také velmi větrným. Zejména ve čtvrtek 18. ledna foukal silný nárazový vítr. V noci teploty klesaly k minus 2 stupňům, přes den se držely kolem nuly. Závěr ledna se nesl v duchu polojasného až oblačného počasí, srážek mnoho nebylo. V pondělí 29. ledna jsme naměřili 12 stupňů nad nulou. V dalších dnech se postupně ochlazovalo.

Únor

Ani začátek února mnoho srážek nepřinesl. Převažovalo polojasné počasí s nočními teplotami kolem nuly či mírně pod nulou, denními pak kolem 5 °C. Sněžilo až 7. a 8. února, kdy napadlo několik centimetrů sněhu. Teploty se držely kolem nuly. V dalších dnech se však opět oteplilo na 5 až 6 stupňů. Největší mrazy letošní zimy přišly po 20. únoru. Už 21. února klesly noční teploty k -9 °C, v dalších dnech se přitom dále ochlazovalo. V sobotu 24. února jsme naměřili 13 stupňů pod nulou, v neděli 25. pak ještě o několik stupňů méně. Přes den se teplota pohybovala jen mezi -4 až -3 °C, převládalo jasné počasí. Výraznější změna nepřišla ani v dalších dnech, teploty v noci klesaly k téměř 15 stupňům pod bodem mrazu, přes den se pohybovaly v rozmezí -8 až -5 stupni. Převládalo jasné až skoro jasné počasí.

Březen

Březen začal jasným a velmi chladným počasím. Až do 5. března klesaly noční teploty pod minus 10 stupňů, v neděli 4. března dokonce k -13 °C, přes den se pohybovaly v rozmezí od minus pěti do nuly. Od 6. března se začalo oteplovat – oteplení bylo přitom velmi radikální. V neděli 11. března jsme při polojasném počasí naměřili kolem 16 °C! V dalších dnech se ochladilo a konečně přišly dešťové srážky. Jen 16. března jsme však zaznamenali celodenní déšť s teplotami kolem 5 stupňů. Následně se prudce ochladilo, v neděli 18. března spadla ranní teplota hluboko pod bod mrazu, přes den se vyšplhala jen k -5 °C. Ještě v pondělí 19. března jsme naměřili šest stupňů pod nulou, přes den pak kolem -3 až -2 stupňů. Až 25. března se denní teplota vyšplhala k +8 °C. Závěr března se nesl ve znamení velké oblačnosti a občasných spíše slabších srážek s denními teplotami kolem 10 stupňů, 31. března pak při polojasném počasí teplota stoupla na více než 15 °C.

Duben

Duben byl prvním měsícem, který naznačil suchý ráz počasí, který následně převládal až do konce podzimu. Odstartoval velmi větrným počasím při nočních teplotách kolem 4 stupňů a denních kolem 13. Již v prvním týdnu se však teploty vyšplhaly k 20 stupňům či mírně nad dvacet, jen občas se objevil mírný déšť. V prvním dubnovém týdnu také výrazně foukalo, vítr tak počínající sucho urychloval. Po zbytek měsíce převažovalo jasné či polojasné počasí, srážky se téměř nevyskytovaly. Už v sobotu 21. dubna dosáhla teplota letních 25 stupňů. V následujících dnech sice přibýlo oblačnosti, přeháňky však byly velmi sporadické. V neděli 29. dubna se odpolední teploty šplhaly až k 27 stupňům. Na čarodějnice bylo pak teplo (24 °C), ale i velmi větrno.

Květen

Rovněž začátek května byl větrný, zároveň se trochu ochladilo. 1. května jsme při oblačném počasí naměřili kolem 17 °C. V dalších dnech se postupně oteplovalo, v neděli 6. května bylo při jasném a velmi větrném počasí přes 21 stupňů. Až do poloviny měsíce se střídalo polojasné až oblačné počasí. 10. května se vyskytla bouřka s alespoň krátkodobým deštěm. V neděli 13. května jsme při jasném počasí naměřili 25 °C. Až 17. května přišel opravdový déšť, pršelo celý den. Ranní teploty klesly ke 12 stupňům, denní vyšplhaly jen k 16 °C. V dalších dnech přišlo oteplení, které pokračovalo až do konce měsíce. Od 23. května se ranní teploty pohybovaly nejčastěji kolem 14 – 15 stupni, denní pak mezi 26 – 28 stupni, 28., 29. a 31. května dokonce nad 30 °C.

Červen

V pátek 1. června přišly silné bouřky. Už následující den se však vyjasnilo, teplota přes den se pohybovala mezi 27 – 29 °C. Červen byl zároveň poslední měsíc, v němž jsme se potkali

s občasnými srážkami v podobě přeháněk a bouřek. Až do 9. června se ranní teploty pohybovaly mezi 11 – 15 stupni, přes den pak mezi 25 – 28 °C. Od 9. do 11. června jsme se dočkali občasných bouřek, ranní teploty se pohybovaly mezi 18 až 15 stupni, odpoledne pak nejčastěji kolem 28 °C. V dalších dnech se ochladilo na přibližně 20 stupňů, stále se objevovaly přeháňky, byť slábnoucí. Oteplovat se začalo od poloviny měsíce. Zatímco 15. června jsme naměřili 23 stupňů, v neděli 17. to při poměrně oblačném počasí bylo 28 až 31 °C, 21. června dokonce 32 °C. V pátek 22. června se ochladilo, ranní teploty spadly na 11 stupňů, odpolední dosahovaly pouze 16. Přidaly se také přeháňky. Následující den bylo sice počasí podobné, silný vítr však teplotu pocitově srazil ještě dolů. 26. června zapršelo, totéž platilo pro 28. červen. Teplota se v těchto dnech pohybovala jen mezi 20 – 23 °C. Školní rok se s žáky a studenty rozloučil polojasným, ale dosti větrným počasím. Ráno teploty spadly k 11 stupňům, přes den se pohybovaly kolem 25. Poslední červnový den byl pak chladný a větrný, s teplotami kolem 18 °C.

Červenec

Červenec začal oblačným a chladnějším počasím, první dva dny bylo jen kolem 20 stupňů. 2. července ráno jsme naměřili necelých 9 °C, v dalších dnech se ale rychle oteplovalo. Už 4. července teplota dosáhla letních 26 stupňů, na svátek sv. Cyrila a Metoděje dokonce 30 °C. Poté přišlo mírné ochlazení. Ranní teploty se pohybovaly kolem 15 stupňů, odpolední pak nejčastěji kolem 22 či 23 °C, v sobotu 7. července teplota opět atakovala letní hodnotu 25 stupňů. Převládalo oblačné počasí, ovšem beze srážek. V polovině července jsme začali pociťovat výrazné sucho. Ve zbytku července převažovalo velmi teplé počasí s teplotami nad 30 stupňů a prakticky beze srážek. Ranní teploty se pohybovaly nejčastěji mezi 16 a 19 stupni. V posledních červencových dnech teplota šplhala až k 33 °C.

Srpen

Prakticky po celý srpen pokračovalo velmi teplé a zejména pak extrémně suché počasí. Ranní teploty se pohybovaly mezi 18 až 20 stupni, jen občas mírně poklesly. Odpolední pak často dosahovaly k 30 stupňům, mnohdy i výše. 1., 2. i 3. srpna teplota šplhala přes 35 stupňů ve stínu, taktéž i v některých dalších dnech. Srážky se prakticky nevyskytovaly. Docházelo i k tak zvláštním jevům, že v sousední Čisté alespoň částečně sprchlo, v Litomyšli však nespadlo nic nebo téměř nic. K jistému ochlazení došlo až na konci prázdnin, kdy se zatáhlo, teploty v noci klesly k 15, někdy dokonce až k 11 stupňům, odpolední se pohybovaly mezi 20 a 23 stupni, 29. srpna mezi 28 a 29 stupni. Závěr měsíce patřil oblačnému počasí s teplotami mezi 20 a 23 stupni.

Září

Také září bylo teplé a suché. Ranní teploty se pohybovaly nejprve kolem 15 °C, kolem poloviny září pak mezi 12, 13 stupni. Odpolední se velmi často šplhaly nad letních 25, 20. a 21. září jsme naměřili téměř 30 °C. Pokud přišel déšť, pak jen velmi mírný. Více pršelo až 24. září, srážkový deficit se však nedorovnal. Konec září pak přinesl první dny, kdy teplota v noci klesala k bodu mrazu.

Říjen

I v říjnu jsme se dočkali řady velmi teplých dnů, kdy se denní teploty při polojasném počasí pohybovaly okolo 20 °C, vyskytly se však i dny teplejší. Například ve dnech 9. až 11. října teplota vystoupala k 23 stupňům. Až do 24. října navíc pokračovalo velmi suché počasí – pršelo pouze první tři dny v měsíci, úhrny srážek však byly zanedbatelné. Suché počasí doprovodil v některých dnech silný vítr – velmi větrno bylo například 14. října. V posledním týdnu přišlo přechodné ochlazení, které s sebou přineslo také déšť (či spíše přeháňky). Noční teploty poklesly na hodnoty kolem 8 až 9 stupňů, přes den se pohybovaly jen mezi 10 až 12 °C. V den 100. výročí založení Československé republiky spadly ranní teploty k 5 stupňům, denní postoupily jen jeden až dva stupínky výše. Celý den také poprchalo. V následujících dnech se opět oteplilo, odpolední teploty šplhaly k 15, 30. října dokonce k více než 16 °C.

Listopad

Začátek listopadu byl velmi teplý. Odpolední teploty stoupaly až k 17 °C, ranní se pohybovaly nejčastěji kolem deseti stupňů. Střídalo se polojasné až oblačné počasí beze srážek. V polovině měsíce nastalo ochlazení, ranní teploty spadly pod bod mrazu – 17. listopadu byly minus 4 stupně. Teploty přes den zůstávaly kolem 3, maximálně 4 stupňů. V úterý 20. listopadu slabě sněžilo, sníh ale okamžitě roztál, v dalších dnech se totiž oteplilo na 6 – 7 °C. Na konci měsíce však přišlo další, tentokrát výrazné, ochlazení. 28. listopadu spadly ranní teploty k -8 °C, přes den se držely jen lehce pod nulou. Zima byla i v následujících dnech. Sníh ale do konce listopadu již nepřišel.

Prosinec

Prosinec konečně přinesl významnější srážky. 1. prosince jsme ráno naměřili -3 °C, odpoledne lehce nad nulou. V noci z 2. na 3. prosince přišla na řadě míst Pardubického kraje velmi silná ledovka, která částečně potrápila i Litomyšl (nebyla ale tak extrémní jako v jiných částech Svitavska). V dalších dnech se mírně oteplilo, přidal se také dlouho očekávaný déšť. Sněhových přeháňek jsme se dočkali v týdnu od 10. prosince. Sníh však dlouho nevydržel. Až do 21. prosince se teploty v noci pohybovaly kolem nuly, přes den pak do +5 °C. 19., 20. a 21. prosince velmi silně foukalo, vítr nás provázel i samotným závěrem roku. Na Štědrý den se

teplota pohybovala kolem 2 – 3 °C, v dalších dnech se postupně oteplilo na 6 – 7 stupňů a přidal se déšť. Silvestr se nesl v duchu polojasného počasí s teplotami kolem 4 – 5 stupňů.

Statistický přehled roku 2018

Počet obyvatel k 1. lednu 2018: 10 278

Z toho:

- muži: 4 974
- ženy: 5 304

Průměrný věk činil celkově 42, 9, u mužů 41, 5, u žen pak 44, 2 let.

Narození s trvalým pobytem v Litomyšli: V roce 2018 se narodilo 104 dětí.

Manželství uzavřené v matričním správním obvodu: 203

- z toho z Litomyšle: 60
- z toho církevních: 28
- z toho v obcích matričního obvodu: 24

Úmrtí ve správním obvodu: 320

- z toho z Litomyšle: 75
- z toho v obcích matričního obvodu: 37

Rozvody (evidované v Litomyšli): 55

Obyvatelstvo k 31. 12. 2018:

- počet občanů ČR: 9 784
- počet cizinců: 677

Za rok 2018:

- odhlášeno občanů ČR: 206
- úmrtí občanů ČR: 94 (včetně těch, kteří zemřeli jinde, než ve správním obvodu Litomyšle)

Prvním občánkem Litomyšle roku 2018 se stal Daniel Průžek, který se narodil 2. ledna 2018.

Závěr kroniky

Rok 2018 přinesl výjimečné okamžiky, ale i situace nutící k zamyšlení. Litomyšl se dále rozvíjela, žila kulturním životem, který jí mohla závidět i mnohá větší města, nebála se nových výzev, nevyhýbala se environmetálním tématům. Přesto právě environmentální problematika staví současníky před otázky hlubší, než je pochvala za velmi dobré výsledky v případě třídění odpadu či odmítnutí vody v plastových lahvích – byť se může jednat o skvělou startovací pozici. Letošní suchý rok nutí k přemýšlení o ochraně klimatu, o snižování energetické náročnosti i o změně vlastních životů. Přijmeme tuto výzvu? Nebo se i nadále poneseme na vlně pohodlí a pocitu, že „toho děláme dost“? Podaří se v budoucnu učinit Litomyšl zelenější, nebo budeme přemýšlet hlavně nad tím, kam „uklidíme“ přibývající auta ze Smetanova náměstí a přilehlých ulic?... Město, které se za posledních třicet let tolik změnilo, stalo se „hlavním městem současné české architektury“ i městem inspirující duchovní spolupráce napříč konfesemi, na podobnou výzvu sílu určitě má. Jde jen o to, jak ji uchopit, aby se ze slov proměnila v kroky, které nám pomohou najít správnou cestu.

Zápis do kroniky provedl Stanislav Švejcar v dubnu 2019.

Rada města Litomyšl zápis schválila dne 7. 5. 2019 usnesením č. 422/19.

Podpisy:

Kronikář: Stanislav Švejcar

Za Radu města Litomyšl: Daniel Brýdl, starosta

FOTOGRAFICKÁ PŘÍLOHA

Foto: Není-li uvedeno jinak, Michele Vojáček,
Městský úřad Litomyšl

Zahájení 7. lázeňské sezóny

Gastroslavnosti (foto: Ivan Bllemby Krejza; zdroj Facebook)

Stříbrný šíp v Litomyšli (foto: Martin Pelikán)

Noc kostelů

Uložení ostatků rektora Stříteského

Smetanova Litomyšl (foto: Smetanova Litomyšl)

Zahajovací koncert

Pavel Helebrandt – Evangelium podle houslí LP 2018

Jaromír Nohavica a Janáčková filharmonie

Zpěváci mého kraje

Bohoslužba s Tomášem Halíkem

Velké finále plné překvapení

Festivalové zahrady 2018

Španělská slavnost (foto: Státní zámek Litomyšl)

Hodnotící komise k soutěži týkající se úprav prostranství kolem sochy Z. Nejedlého

Já jsem Zdeněk Nejedlý – vernisáž výstavy (foto: Tereza Jiroušková)

Já jsem... Zdeněk Nejedlý – panelová diskuze Síla moci (foto: Tereza Jiroušková)

Ceny Města Litomyšle

Emeritní starostové v nově otevřeném Středisku volného času

Oslavy 100 let Československa – oslavy u sokolovny, odhalení Slavěny

Oslavy 100 let Československa – Více srdce pro V. Havla, vysazení Lípy O. Havlové

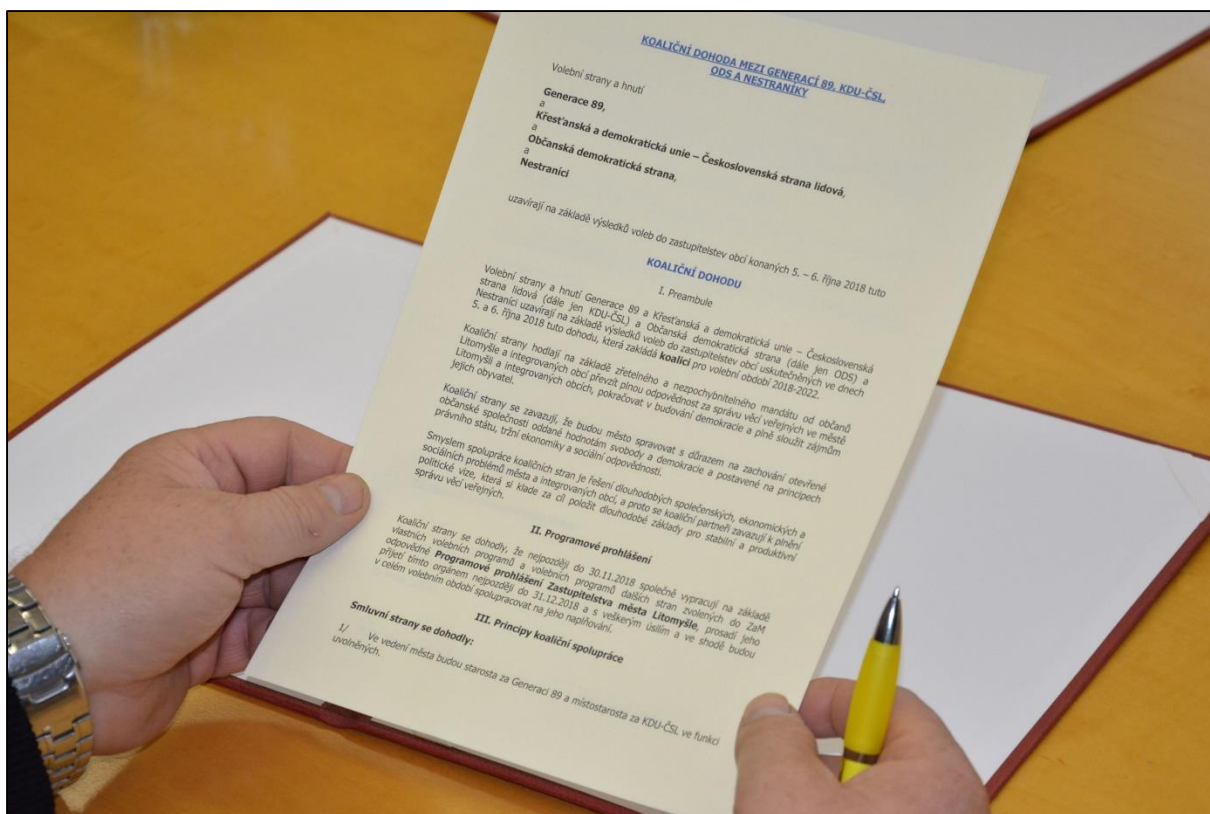
Oslavy 100 let Československa – odhalení Trikolory

Podpis koaliční smlouvy

KOS v Japonsku – Tokio, ambasáda

KOS v Japonsku – Matsumoto, návštěva radnice

KOS v Japonsku – Matsumoto, koncert v Harmony Hall

KOS v Japonsku – koncert v Kjóto

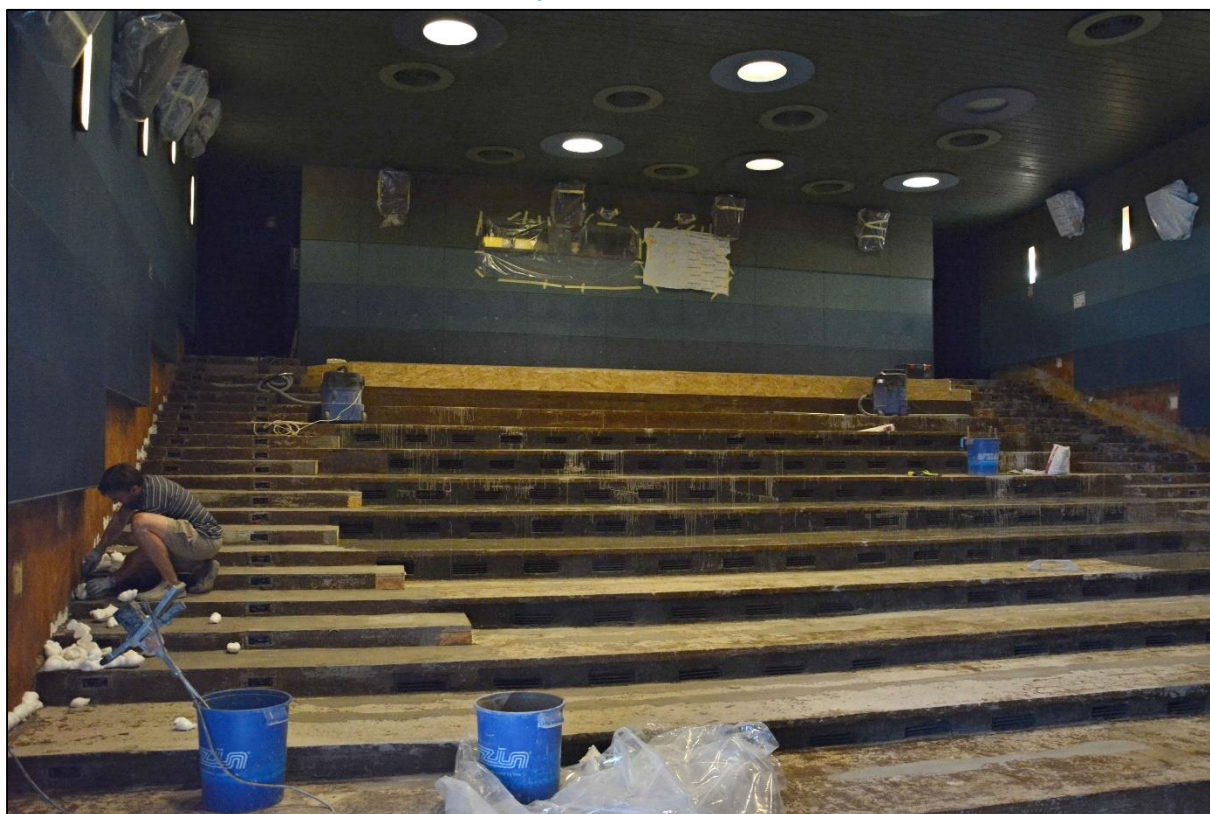

Rekonstrukce kina Sokol (foto: M. Vojáček + web kina Sokol)

Rekonstrukce III. MŠ

Silvestr 2018

